

Forbundsfelekrigen

De alliertes krig mot Roma. Hva forårsaket den og hva var målet med krigen?

En masteravhandling i historie ved Universitetet i Bergen.
Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religionsvitenskap.

Skrevet av: Fredrik Øverdal Pettersen

HIS350, vårsemesteret 2022.

Sammendrag

The goal of this paper has been to look at the causes of the social war from a political point of view, trying to answer the questions about what the cause of the war was, and what the allies wanted to get out of their war against Rome. I chose to answer this by looking at three key factors: (1) The rise and the maintenance of the roman hegemony on the Italian peninsula and the emergence of want of roman citizenship in a post-Hannibal Italy. (2) The landscape of roman politics at the entry of the late republic and how the want for citizenship was amplified through roman laws and calls for citizenship by roman politicians. (3) The outbreak of the social war and what evidence we can find during the war between Rome and its former allies and whether or not we are able to extract the motivation from the allies by looking at their decisions during the war.

I conclude that the war itself started because of Rome's refusal to grant the allies citizenship, concluding that a post-Hannibal Rome had begun to guard their citizenship more closely, while also seemingly ignoring the harsh treatment of their allies, some of whom still had grown to want citizenship from Rome. This was later amplified at the beginning of the late republic through of anti-italian laws such as the *Lex Sempronia Agraria*, and the *Lex Lucinia Mucia*, and the efforts of roman allies such as Quintus Poppaedi Silo and his political alliance with Livius Drusus the younger.

While I conclude that citizenship was certainly one of the core reasons for the outbreak of the war, I am hesitant to equally conclude that all of the allies fought for citizenship. I have argued that this is because of the lack of sources amongst the allies, outside of this portraying the motivations of Poppaedi Silo. I have also argued that through the establishment of the city of Italia, and through the coinage minted by the samnites, together with how brutal the war became, that there is enough doubt around certain parts of the italian alliance about what the goal of the war should be. I also believe that this can be shown by looking at the end of the war and how there are those still fighting Rome before being consumed by other civil wars that took place in the last century B.C.

Kapittel 1: Innledning	1
1.1: Problemstilling og presentasjon av oppgave	1
1.2: Gjeldende perspektiver rundt Forbundsfelekrigen.....	2
1.3: Oppbygging og avgrensning	5
1.4: Den romerske midtrepublikken og overgangen til senrepublikken	8
1.5: Kilder og Metode	10
Kapittel 2:.....	15
Etableringen av Romas forhold med sine Allierte	15
2.1 Innledning	15
2.2 Romas ekspansjon i Italia	15
2.3 Alliansen mellom Roma og deres allierte.....	19
2.4 Den romerske inndelingen av de allierte	23
2.5: Statsborgerskap i den tidlige romerske ekspansjonen	27
2.6: Hannibal og den andre punerkrigen	30
2.7: Romas forhold med de allierte etter Hannibal	32
2.7.4 “Cataclysmic adjustment”	36
2.8: Konklusjon	37
Kapittel 3.....	39
Romersk Politikk og Interne Problemer	39
3.1: Innledning	39
3.2: Det politiske landskapet i Roma i midten av det andre århundre	40
3.3: Problemet med jordbruksfordelingen etter punerkrigene	47
3.4: Tiberius Gracchus	48
3.5: Fulvius Flaccus og Fregellae	57
3.6: Gaius Gracchus	59
3.7: Gaius Marius.....	65
3.8: Lex Licinia Mucia.....	66
3.9: Marcus Livius Drusus Den Yngre.....	68
3.10: Konklusjon	75
Kapittel 4:.....	78
Forbundsfelekrigen og hva vi kan lære fra den.....	78
4.1: Innledning	78
4.3: Aktørene i krigen og Quintus Poppaedi Silo	80
4.4: Bruken av ambassadører	82
4.5: Ideen om Italia.....	84

4.6: Forbundsfelekrigen	89
4.7: Innføringen av "Lex Julia" og "Lex Plautia Papiria"	91
4.8: Krigens slutt	94
4.9: Konklusjon	96
Kapittel 5:.....	97
Hovedkonklusjon.....	97

Kapittel 1: Innledning

1.1: Problemstilling og presentasjon av oppgave

Problemstilling: Hvilke årsaker ligger i bakgrunnen for forbundsfellekrigen, og hva var det de allierte ville oppnå gjennom krigen med Roma?

I år 91 før Kristus bryter det ut krig mellom en rekke romerske allierte og Roma selv. Denne krigen har fått en rekke navn, men blir som oftest referert til som forbundsfellekrigen.¹ Roma hadde brukt de over 200 årene før denne krigen på å bygge opp et hegemoni på den italienske halvøya, og underlagt seg en rekke samfunn inn i hva vi kan beskrive som allianser, men hadde alltid Roma som den dominerende parten. Bare 60 år før krigen brøt ut hadde Roma vunnet den tredje og avgjørende kampen mot Karthago og de hadde blitt den dominante makten i middelhavsområdet. Men selv med en av Romas sterkeste fiender bekjempet så kom det ikke til å være fred på den italienske halvøya lenge. Ved inngangen til senrepublikken i år 133 f.Kr. hadde det dukket opp en rekke problemer mellom Roma og deres allierte, hvor et ønske om likestilling eller frihet fra det romerske hegemoniet. Målet for denne oppgaven er å drøfte forholdet mellom Roma og deres allierte for å se hva som ligger i bakgrunnen for starten av forbundsfellekrigen, samt å diskutere hvorvidt de allierte ønsket total frigjørelse fra Roma, eller å bli gjort til romerske borgere.

Oppgaven min er dermed delt inn i to spørsmål som følger naturlig etter hverandre. Den første delen av oppgaven min kommer dermed til å fokusere på å finne de årsakene som ligger til grunne for forbundsfellekrigen utbrudd, og den andre delen kommer dermed til å bruke denne informasjonen, samt informasjon fra krigen selv, til å kunne svare på hva jeg mener de allierte ville ha ut av krigen med Roma. Dette høres i seg selv noe repetitivt ut, fordi man skulle vel tenke seg at det man går til krig for er også det man vil ha ut av krigen, men dette er ikke nødvendigvis sant, og dette er noe jeg ønsker å se nærmere på ved å utforske de to spørsmålene i en kontinuerlig analyse.

¹ På engelsk brukes "The Social War" eller "The Marsic War".

Utgangspunktet i oppgaven min kommer til å være fra et politisk perspektiv, da spørsmålet om statsborgerskap eller frigjørelse er et nokså sentralt politisk tema. På samme måte som alle veier leder til Roma, vil også mye av de argumentene og temaene jeg analysere ende opp med å støtte opp det politiske perspektivet på forbundsfellekrigen.

Når jeg snakker om det politiske perspektivet så mener jeg at jeg skal ta for meg hvordan oppbyggingen av alliansen mellom Roma og deres allierte var bygget opp. Hvordan det romerske hegemoniet fungerte og hvordan nye allierte ble underlagt, og på hvilket grunnlag. Senere er det også et spørsmål om hvorvidt romersk politikk tok en sterkere romersk-sentrert vinkel som også kan bli sett på som en anti-italiensk² standpunkt. Den politiske vinklingen i denne oppgaven er definitivt den som kommer til å ta den største delen av rampelyset og dette er ikke uten grunn. Det politiske forholdet er hva som er mest å finne av blant kildene vi har, samt at krigens utbrudd har en svært politisk vinkling til hvorfor den brøt ut.

Den romerske forbundsfellekrigen er for meg en av de mest interessante periodene i romersk historie. Dette er på mange måter en krig som er svært unik i seg selv, da bakgrunnen for den er såpass knyttet inn til Romas forhold med de allierte og sitt eget hegemoni, med mange brikker og en lang historie rundt hvordan de har valgt å samhandle med dem. Selv om krigen varte i en såpass kort tid, og moderne historieskriving ofte legger mesteparten av innflytelsen for krigen i de siste tiårene før, så er dette manifestasjonen av et problem som Roma har hatt lenge. Dette er hva jeg sikter til da jeg skriver om politisk bærekraftighet og har vært en stor interesse for meg gjennom hele oppgaven.

1.2: Gjeldende perspektiver rundt Forbundsfellekrigen

Forbundsfellekrigen har en svært lang historie innenfor historieskrivingen. Ofte blir Theodor Mommsens *Römische Geschichte* fra 1854 regnet som en av de første verkene som virkelig tok for seg forbundsfellekrigen,³ og skapte en debatt rundt hva de allierte ville ha ut av krigen. Mommsen selv konkluderte med at de italienske allierte opprinnelig gikk til krig for statsborgerskap, eller *civitas*, men at dette målet endret seg til at de kjempet for en egen stat.⁴

² Jeg velger å bruke "italiensk" på steder jeg føler at det er en bedre beskrivelse av de allierte. For meg er allierte ofte synonymt med ikke-romere, noe som ofte skaper et større fokus på romersk side av konflikten.

³ Mommsen er derimot ikke den første, noe som kan gis til Prosper Mérimées *Essai sur la guerre sociale* fra 1841, eller Adolf Kienes *Der römische Bundesgenossenkrieg* fra 1844.

⁴ Oversatt er boken kalt "The History of Rome". Mommsen, *History of Rome*, s. 483-484

Mommsen er en sterk drivkraft rundt den tidlige historieskrivingen rundt forbundsfellekrigen og er en sentral skikkelse i en rekke tekster langt ut på 1900-tallet. De fleste tekstene i denne tidsperioden som tar for seg forbundsfellekrigen referer ofte tilbake til han for enten å støtte eller kritisere argumentene eller konklusjonene hans.

Hvor Mommsen har hatt en sterk innflytelse på historiografien rundt forbundsfellekrigen så er den moderne debatten heller inspirert av et motstykke til Mommsen og store deler av diskusjonen rundt krigen, samt kildene som blir brukt. I 1998 utga Henrik Mouritsen *Italian Unification: A Study in Ancient and Modern Historiography*, hvor Mouritsen gikk gjennom både den daværende historiografien og de antikke kildene som ble brukt. Mouritsens tekst skiller seg fra det man har sett tidligere fordi Mouritsen stiller spørsmål til selve metoden som Mommsen og en rekke historikere brukte for å forstå forbundsfellekrigen. Han går også et skritt videre ved å kritisere Appian, en av de mest omfattende antikke kildene for krigen, og nærmest avkrefter forfatteren helt.⁵ Appians syn på krigen er at de allierte gikk til krig for statsborgerskap, og det er hva de fikk, men Mouritsen argumenterer for at Appian, som skriver i ettertid av krigen,⁶ så kun på utfallet av krigen og skrev historien deretter. Ettersom de allierte endte opp med statsborgerskap så var det det de ville ha. Mouritsen er også rask til å trekke inn Plutark, som er den andre antikke hovedkilden brukt for å analysere sentrale figurer i tiden rundt forbundsfellekrigen og påpeker hvordan Plutark gir en annen beskrivelse om hvordan de allierte gikk til krig for å true det romerske hegemoniet, om hvordan de allierte er ute etter å ødelegge det romerske hegemoniet.⁷

Mouritsen konkluderer sin oppgave med at de allierte også kjempet for uavhengighet, eller *libertas*, fra Roma, og at det er en krig mot en fremmed dominans.⁸ For Mouritsen gir ikke jakten på statsborgerskap fra de alliertes side mening når man tar inn det voldelige krigen som utspilte seg.⁹ Selv med Mouritsen nokså kontroversielle måte å håndtere de antikke kildene så vil jeg regne han som en som skifter trenden rundt hvordan forbundsfellekrigen blir håndtert og forfattere på 2000-tallet er som oftest innom Mouritsen på en eller annen måte for å skrive for eller imot kritikkene og konklusjonene han kommer med i sin tekst.

⁵ Mouritsen, *Italian Unification*, s. 4, 7.

⁶ Appian er regnet å være født rundt 95 år e.Kr., og skriver sine tekster en gang før hans død rundt ca. 165 e.Kr.

⁷ Mouritsen, *Italian Unification*, s. 7. Plut. *CM*, 32.3

⁸ Mouritsen, *Italian Unification*, s. 141

⁹ Mouritsen, *Italian Unification*, s. 7.

Kanskje hans mest interessante bidrag som har inspirert første kapittel for denne oppgaven er hans argument for at startpunktet for en analyse av forbundsfellekrigen kan ikke kun begynne med å se på ettertiden av den andre puniske krigen, altså i ettertid av år 201 f.Kr., da Roma blir den dominante makten i middelhavsområdet, men heller da Roma begynner å inngå allianser med de italienske samfunnene rundt seg.¹⁰ Mouritsens syn på *libertas* kan best sees igjen hos Mark Pobjoy, som er uenig i at de allierte alltid søkte etter frihet fra romersk dominanse, men at de opp til forbundsfellekrigen ville ha statsborgerskap, men at forbundsfellekrigen endret målet deres.¹¹

Det andre synet på forbundsfellekrigen og det synet som holder seg til Appian og andre antikke forfatteres konklusjon angående krigen er at de allierte hele tiden kjempet for statsborgerskap, som var mye mer prevalent før Mouritsens *Italian Unification*. I moderne historieskrivningen er Seth Kendalls *Romans, Allies, and the Struggle for the Roman Citizenship, 91-77 BCE* fra 2008 og Owen Stewarts *Managing Empires: Romano-Italic Relations and the Origins of the Social War* fra 2019 to av de mest fremtredende bøkene som diskuterer de alliertes fokus på statsborgerskap gjennom forbundsfellekrigen. Kendall er også sterk i det at han bruker en god del av boken til å oppsummere en rekke grunner for hvorfor de allierte ville ha statsborgerskap fra Roma, spesielt gjennom problemene som alliansepolitikken til Roma hadde skapt.¹² Kendall kommer også med en ny teori for å fikse problemet rundt statsborgerskap mot frigjøring ved å argumentere for at de allierte først fysisk trakk seg vekk fra den romerske alliansen i hva han referer til som *secessio*, eller løsrivelse, som involverer at de alliertes plan var å løsrive seg fra den alliansen de hadde bygget med Roma, i håp om å kunne forhandle igjen.¹³

Det er et tredje syn på utfallet av forbundsfellekrigen som lager en miks av de to tidligere nevnte synene. Dette synet, som vi for eksempel kan se deler av i Darts *The Social War, 91 to 88 BCE*, stiller spørsmål til hvorvidt man kan gi alle de allierte det samme målet. Dart velger heller å gå for den mer nøytrale ideen om likhet.¹⁴ Med andre ord er ikke selve utfallet av krigen det viktigste, men heller at de allierte kom på lik linje med romerne, enten om dette var som romerske borgere eller som frie fra romerske lover og regler som så ned på dem.

¹⁰ Mouritsen, *Italian Unification*, s. 173

¹¹ Pobjoy, *The First Italia*, s. 190-192.

¹² Se Kendall, *Roman, Allies, and the Struggle for the Roman Citizenship*, s. 50-107

¹³ Kendall, *Roman Allies, and the Struggle for the Roman Citizenship*, s. 229-230.

¹⁴ Dart, *The Social War*, s. 213-214.

Denne leiren kan sies å ta i bruk kildene som blir brukt for å argumentere for at statsborgerskap var målet til forbundsfellekrigen, og kombinere dette med den skeptisismen som er å finne blant de historikerne som hevder at de allierte kjempet for frihet.

1.3: Oppbygging og avgrensning

Oppgaven min skal ta for seg bakgrunnen for forbundsfellekrigen som tok sted på den italienske halvøya mellom år 91 og 88 f.Kr. For å kunne bygge på oppgaven min blir det nødvendig for meg å se på tilfeller og historiske momenter som har funnet sted lenge før krigen fant sted. Min geografiske avgrensning kommer hovedsakelig til å være sentrert på den italienske halvøya, med små avstikk til områdene rundt, slik som Karthago når det blir nødvendig for å vise til hendelser utenfor Italia¹⁵ som spilte en viktig rolle for hvordan Romas forhold til sine allierte utspilte seg.

Med dette sagt vil oppgaven min fra et tidsperspektiv hovedsakelig fokusere på perioden mellom 338 f.Kr., og år 87 f.Kr., med korte referanser til perioder utenfor dette når dette er nødvendig. Dette er en nokså lang tidsperiode, men jeg mener det er en nødvendighet for å bygge en god forståelse på de alliertes forhold til Roma. Som det blir poengtert av Christopher Dart, så er et av de store problemene når det kommer til diskusjonen rundt forbundsfellekrigen nettopp faktorene som gjorde at de allierte ønsket å gå til krig.¹⁶ Selv om mye av krigens bakgrunn kan sies å ha skjedd nærmere kjølevannet av krigen mener jeg likt som Mouritsens at mye av bakgrunnen for hvorfor dette skjer blir tapt om man også ikke tar for seg den romerske ekspansjonen og hvordan Romas forhold med sine allierte er bygd opp.¹⁷ Jeg har dermed valgt å dele oppgaven min for å gå kronologisk gjennom denne perioden for å best kunne analysere det jeg mener ender opp med å være fundamentale problemer i forholdet mellom Roma og deres allierte og hvordan dette problemet bare blir verre ved inngangen på senrepublikken i 133 f.Kr.

Oppgaven er delt opp i fem kapitler, som begynner med et innledningskapittel, hvor jeg til nå har tatt for meg de mest gjeldende perspektivene for forbundsfellekrigens utbrudd, og skal

¹⁵ Selv om det geografiske begrepet Italia er mer moderne velger jeg å ta det i bruk her også til å være synonymt med den italienske halvøya, for å ha muligheten til å kunne simplificere de geografiske rammene.

¹⁶ Dart, *The Social War*, s. 9.

¹⁷ Mouritsen, *Italian Unification*, s. 173

videre kort beskrive overgangen fra midtrepublikken til senrepublikken. Deretter skal jeg ta for meg hvilke kilder jeg har brukt i oppgaven, samt å se på deres styrker og svakheter før jeg ser på metodologiske bekymringer som dukker opp i oppgaven, og som er verdt å ha i tankene når man undersøker forbundsfellekrigen.

Kapittel 2 kommer til å ta for seg Romas alliansesystem, og forholdet mellom Roma og deres allierte. Dette kapittelet kommer til å stå som en presentasjon av hvordan Roma bygget opp sitt hegemoni og hvordan alliansesystemet deres ble etablert. Jeg kommer dermed kort til å ta for meg den romerske ekspansjonen for å forklare hvordan Roma først og fremst klarte å spre sin innflytelse over Italia. Deretter ønsker jeg å se nærmere på de mulige kontraktene som ble signert mellom Roma og deres nye allierte, samt å drøfte hvilken effekt dette kan ha hatt på deres forhold basert på hvilken kontraktstype som eksisterte mellom dem. Dette i seg selv har blitt en debatt i nyere tider. Etter dette vil jeg kort gå gjennom den inndeling som Roma valgte å dele inn sine allierte inn i, samt å drøfte hva dette hadde å si for deres forhold. Denne delen av kapittelet vil stå som en introduksjon til hvordan Romas alliansepolitikk ble etablert, mens resten av kapittelet vil heller sette fokuset på å drøfte sider ved dette temaet.

I resten av kapittel 2 skal jeg sette søkelys på et spørsmål knyttet til hvorvidt de allierte ønsket seg statsborgerskap fra begynnelsen av, en ide som har blitt sterkt kritisert i de siste årene. I min mening er dette en viktig debatt å se på da det å kunne peke på hendelser som kan ha gjort at de allierte ønsket seg statsborgerskap kommer til å bli nødvendig for å kunne forstå den senere konflikten. Dette er noe jeg håper å kunne gjøre da jeg vil bruke den andre halvdel av oppgaven min til å se på Hannibal og hans inntog i Italia under den andre puniske krigen. Med Hannibal ønsker jeg å gi et sjeldent innsyn inn i det romerske alliansesystemet for hva som skjer når en annen sterk makt blir introdusert for de allierte og hvordan dette kan gi en god indikasjon på forholdet i Italia når et annet alternativ viser seg. Etter dette vil fokuset bli på det andre århundret og hva som endret seg etter den andre puniske krigen hvor jeg her skal ta for meg litt mer om den romerske imperialismen, samt hvilke faktorer som på denne perioden har endret seg som kan ha gjort at de allierte for en helt ny misnøye for den romerske alliansen. Målet med denne delen av oppgaven vil dermed være å kunne se på om det er en bestemt hendelse som jeg kan vise til hvor de allierte ville ha en likestilling med Roma.

Fra et tidsperspektiv vil denne delen av oppgaven ta for seg store deler av perioden som jeg hadde etablert tidligere i oppgaven. Denne delen vil hovedsakelig sette søkelys på tidsperioden mellom år 338 f.Kr. til rundt midten av 100-tallet. Bakgrunnen for dette er at den romerske utviklingen tok tid, noe som også gjør at det er mye å ta i innenfor denne perioden. Det kan være verdt å stille spørsmål til hvorvidt et kapittel kan være nok til å ta for seg nærmere 150 år av romersk historie, noe jeg vil være svært enig med, men jeg håper at det jeg har valgt å ta for meg i dette kapittelet vil kunne gi et godt innsyn og vil kunne legge et grunnlag for videre diskusjon tilknyttet oppgaven min.

I kapittel 3 ønsker jeg å dra fokuset fra den romerske “utenrikspolitikken” og heller se på den romerske politikken innad i Roma. Dette vil også være hvor oppgaven går over fra å ta for seg om den romerske midtrepublikken, og heller se på senrepublikken.¹⁸ Herfra vil resten av oppgaven dreie seg om senrepublikken og effektivt de siste 40 årene av oppgavens avgrensning. Denne delen av oppgaven vil fokusere seg på hvordan Roma håndterte den raskt oppbyggende situasjonen med de allierte gjennom lover og regler, samt å se på individer i denne perioden som hadde stor innflytelse på spørsmålet rundt statsborgerskap, samt også jordbruk, noe som viser seg å være en mulig sentral faktor til misnøye blant de allierte. Den første delen av kapittelet vil bli brukt for å gi kontekst til den romerske politiske situasjonen på denne perioden, da denne konteksten vil være svært nødvendig før jeg går videre. Resten av kapittelet vil deretter bli dedikert til sentrale romerske politikere, samt lover som ble satt i gang spesifikt for å fremme et videre skille mellom romere og deres allierte.

I kapittel 4 skal jeg ta for selve krigen og se på hva man vi kan lære å trekke ut fra de alliertes handlinger under krigen og hva dette kan fortelle oss om deres motiver. Jeg har derfor valgt å vise utbruddet av forbundsfellekrigen her, samt å vise krigsforløpet for å vise kort hva som skjedde under krigen, samt de romerske lovene som til slutt skulle avslutte krigen ved å gi de allierte romersk statsborgerskap. Jeg vil deretter vise kort til om det er mulig å se spor etter om de allierte ønsker seg enten statsborgerskap eller sin frihet da de gikk til krig, dette spesielt i forhold til grunnleggelsen deres av en egen hovedstad som ble døpt *Italia*. Som nevnt ovenfor er kapittel 4 starten på å forsøke å bruke den første delen av oppgaven og problemstillingen for å se om det er mulig å finne svar på den andre. Jeg vil derfor bruke

¹⁸ Denne overgangen skal jeg komme tilbake til i kapittel 1.4.

dette kapitlet til å ta for meg momenter som jeg føler kan gi oss en indikasjon på hvorvidt de allierte ønsker seg *civitas, libertas*, eller om det var ulike ønsker fra de alliertes side.

Med dette sagt skal jeg i kapittel 5 konkludere hele oppgaven i en hovedkonklusjon hvor jeg går gjennom de trådene som jeg skal ha diskutert i de tidligere kapitlene. Her vil jeg ta for meg konklusjonene fra de andre delkapitlene og se om det er mulig å finne en kronologi for hvordan hendelsene utspilte seg kontra hva som endte opp med å skje for forbundsfelekrigen.

1.4: Den romerske midtrepublikken og overgangen til senrepublikken

Den romerske republikkens historie er mildt sagt svært lang. Fra begynnelsen av republikken til starten av imperiet, er det omtrentlig 500 år.¹⁹ I løpet av denne perioden er det vanlig å dele opp republikkens historie i tre deler. Dette er den tidlige republikken, midtrepublikken, og senrepublikken. Som nevnt tidligere i innledningen vil kapittel 2 ta for seg hovedsakelig midtrepublikken, og de resterende kapitlene vil forholde seg i senrepublikken. Med dette skillet i tankene ønsker jeg å dedikere denne delen av innledningen til å kort ta for meg disse to periodene og hvordan overgangen mellom dem spilte en stor rolle for Roma og hvilken betydning senrepublikken som periode hadde for forbundsfelekrigen

Periodisering, slik som det jeg ønsker å gjøre med midtrepublikken og senrepublikken, er til en viss grad en subjektiv bedømming når man gjør det i en slik oppgave. Med andre ord er det ofte opp til personen som gjør periodiseringen til å bestemme når rammene for de ulike periodene som har blir inkludert finner sted. Med dette sagt er det ofte en viss form for konsensus knyttet til de fleste perioder. Det er mulig å knytte ulike endringer av perioder til ulike hendelser, men store deler av tiden vil det ofte være nærliggende nok hverandre. På denne måten skapes det ikke store forskjeller i historisk forståelse av en periode av historien mellom historikere.

Det er hovedsakelig begynnelsen på midtrepublikken som er mest opp til den individuelle historiker, men startdatoen ligger ofte på rundt 300-tallet. Mæhle for eksempel legger slutten av den tidlige republikken til å være 287 f.Kr., som er avslutningen stenderkampene, en svært

¹⁹ Man regner med at republikkens startpunkt ligger rundt år 509 f.Kr., og avsluttes i år 27 f.Kr. med etableringen av det romerske imperiet.

viktig politisk kamp i romersk historie som skal ses på senere i oppgaven.²⁰ Dette legger synet på republikken mer rettet mot interne forhold som dikterer overgangen. Oppgaven min kommer for det meste til å se på slutten av den tidlige republikkens periode, da jeg tar for meg den romerske ekspansjonen som begynte smått ved den latinske krigen som endte rundt år 338 f.Kr., men som raskt spredte seg til en krig mot Samnittene nærmere år 327 f.Kr. Dette fører til at starten på analysen min vil ligge i hva som mange historikere vil se på som slutten av den tidlige republikken, men oppgaven generelt vil ta for seg momenter som hovedsakelig er et produkt av midtrepublikken, slik som måten Roma underla seg allierte gjennom sitt alliansesystem.

Midtrepublikken som periode er definert av Romas ekspansjon og en sterk innenrikspolitikk. Roma begynte å kjempe mot andre samfunn innad i Italia og vinne flere og flere kriger som gjorde at de kunne underlegge seg sine motstandere i deres alliansesystem. Dette systemet brukte en strategi som var å kunne splitte og herske de ulike samfunnene i Italia. Roma valgte å gjøre avtaler med hvert enkelt samfunn hver for seg, noe som gjorde at Roma kunne skape et hegemoni uten å forholde seg til samlede samfunn som kunne gjøre seg sterke.

Perioden rundt midtrepublikken er også når Roma tar et større steg utenfor den italienske halvøya. Roma er både involvert på den greske halvøya og sikrer seg store områder i øst, og samtidig har tre kriger mot punerne mellom 264 f.Kr., og 146 f.Kr. To av disse krigene kommer til å være viktige for denne oppgaven, da den andre²¹ og tredje²² krigen har en stor effekt på det romerske samfunnet og hvordan deres forhold med deres allierte utarter.

I motsetning til midtrepublikken derimot starter senrepublikken relativt fredelig i forhold til hva Roma hadde måttet kjempe mot tidligere. Den romerske senrepublikken er ofte satt rundt år 130 f.Kr., noe jeg selv kommer til å følge gjennom denne oppgaven da 133 f.Kr. er hvor kapittel 3 kommer til å begynne. Disse 40 årene før krigen bryter ut karakterisert av en rekke politiske problemer, både mellom Roma og deres allierte, men også internt i Roma. I den romerske politikken i denne perioden ser vi inntoget av politikere som senere kom til å bli kjent som *populares* og deres bruk av folkeforsamlingen til å stemme på lover uten å gå

²⁰ Mæhle, *Masse og Elite i den romerske republikken*. s. 142

²¹ Se kapittel 2.6 og 2.7

²² Se kapittel 3.3

gjennom senatet. Dette kom til å vise seg til å være en svært farlig ide, spesielt når spørsmål rundt statsborgerskap for de allierte ble dratt inn i bildet.

Senrepublikken er et produkt av midtrepublikkens periode og dette kan ses best gjennom inntoget av slaver på de romerske jordbrukene. I ettertiden av den tredje punerkrigen ser man store mengder slaver ende opp i Roma fra okkuperte territorier. I senrepublikken kom det til og med til å være en rekke kriger hvor slaver var sentralt, omtalt som slavekrigene, de første to av de tre krigene kom til å finne sted før forbundsfellekrigen.²³ Slavene endret også hvordan synet på jordbruken ble og slaver ble ofte brukt for åkrene ettersom de var billigere enn romere. Dette skulle være en katalyst for enda større problemer innenfor den romerske politikken som jeg skal vise til senere.

Senrepublikken er også kjent som “revolusjonsårhundret”, og dette med et godt grunnlag. I løpet av perioden mellom år 130-31 f.Kr., hadde Roma en rekke borgerkriger hvor romere kjempet mot seg selv for kontroll i Italia. Denne oppgaven kommer ikke til å gå inn på disse borgerkrigene da de skjer etter forbundsfellekrigen finner sted. Det er derimot et argument som blir gjort for at forbundsfellekrigen er starten på det som kom til å bli en serie av kriger som til slutt utgjorde slutten for republikken.. Dermed er det egentlig relativt lite av det såkalte “revolusjonsårhundret” som faktisk kommer til å dukke opp i denne oppgaven, selv om det som jeg skal ta for meg er et av de første store opprørene mot Roma.

1.5: Kilder og Metode

For å se på det alliertes motiver har jeg valgt å følge Mouritsens konklusjon og dedikere litt av oppgaven min til å snakke om det tidlige forholdet mellom Roma og deres allierte. Som nevnt tidligere kommer mitt første kapittel alene kommer til å ta for seg store deler av tidsrommet jeg har planlagt, hvor i en oppgave som tar for seg 250 år så blir nærmere 200 av den unnagjort i et kapittel. allerede dette erkjenner jeg som en svakhet i oppgaven da det å dedikere et kapittel som tar for seg såpass mye av historien på en tid da dette kan føre til mangler i kildene. Med dette sagt har jeg valgt å gjøre dette da jeg mener at å dra det romerske forholdet med sine allierte til et mer makrohistorisk perspektiv kan gjøre at

²³ I år 135-132 f.Kr., og 104-103 f.Kr., respektivt.

forklaringer som finner sted nærmere krigens utbrudd kan bli bedre rettferdiggjort og kan vises i nytt lys.

Jeg har valgt å bruke mer sekundærlitteratur i mitt første analysekapittel av den grunn og har valgt å bruke Owen Stewarts *Managing Empire: Romano-Italic Relations and the Origins of the Social War* og Kendalls *Romans, Allies, and the Struggle for Roman Citizenship*. Disse to verkene gir et svært godt innsyn inn i det tidlige forholdet mellom Roma og deres allierte. Jeg har også valgt å bruke Arnold Toynbees *Hannibal's Legacy* til å gi et støttende innsyn inn i hvordan Hannibal og den andre punerkrigen hadde en effekt på Roma og deres forhold med sine allierte. Fra et kildemessig og analytisk perspektiv mener jeg at kapittel 2 er klart kapittelet som har størst hull i seg da jeg lar sekundærlitteraturen stå for mye av arbeidet for kapittelet. Jeg mener derimot at dette er en risiko som jeg er villig til å ta for å kunne inkludere dette kapittelet i oppgaven. Dette står i kontrast til de to andre analysekapitlene da disse vil være nærmere forbundsfellekrigen utbrytelse og vil dermed være mer omfattende for oppgaven.

Det er i kapittel 3 og 4 at det største problemet rundt forbundsfellekrigen viser seg. Forbundsfellekrigen er på mange måter en tid av romersk historie hvor kildematerialet derfra har blitt svært fragmentert.²⁴ Det best eksempelet på den svært fragmenterte antikke historieskrivingen kan i min mening best bli sett i Livius' *Ab Urbe Conditia*, som hadde stått som en av hovedkildene våre for forbundsfellekrigen om den hadde overlevd til moderne tider. Slik den står nå derimot er det svært lite av den igjen. Det finnes en forkortelse av Livius' verk som er kalt *Periochae*, men er langt fra ment til å være et oversiktsverk, og gir oss sjeldent et bedre innsyn enn å fortelle oss kort hva som fant sted. Våre to mest fremtredende kilder fra denne perioden er Appian av Alexandrias "Borgerkrigene", og Plutarks Pararellbiografiene. Disse to verkene derimot er, som jeg viste til ved Mouritsens kritikk, er ikke helt uten sine motstandere, noe som gjør at også disse må bli anvendt med et svært kildekritisk syn. Dette har bakgrunn i at de skrev mye senere enn hva forbundsfellekrigen var, noe som også har gjort at de å finne ut av hvilke kilder de brukte har blitt vanskelig.

²⁴ Dart gjør en god jobb med å beskrive dette problemet i Dart, *The Social War 91 to 88 BCE*, s. 24-40.

Appians historieskriving følger mer kronologisk gjennom tiden før forbundsfellekrigens utbrytelse samt hva som skjedde under krigen. Dette er hva som gjør Appian til den mest omfattende kilden for forbundsfellekrigen. Plutark derimot skriver biografier fra flere av personene som tar del i forbundsfellekrigen, eller som er en del av den på en eller annen måte. Plutarks skildringer av ulike hendelser som har skjedd er derimot hvor mange ofte setter spørsmål til han, og dette er noe jeg kommer til å komme inn i nærmere når dette viser seg i litteraturen. Mitt syn på Plutark er å stille spørsmål til hvorvidt hendelsen skjedde, men at Plutark forsøker å bruke overdrevne hendelser til å bedre beskrive personen og hva vedkommende stod for, og at det er dette man må til tider hente ut fra Plutark.

Bruken av Appian, samt alle kildene som har blitt kritisert for sin anakronisme eller partiskhet har selvfølgelig blitt vurdert for dette, og jeg har valgt å vise til dette når jeg føler at dette dukker opp. Jeg føler derimot at det å fjerne en hel primærkilde fra denne perioden av romersk historie på bakgrunn av mulig partiskhet eller anakronistiske feil er en rask måte å stå igjen med få til ingen kilder. Jeg mener også at Mouritsens kritikk av disse kildene går mye lengre enn nødvendig og jeg mener heller at jeg kan vise til perioder hvor kildene kan vike inn i anakronistisk territorium, men fortsatt ha de som brukbare hjelpemidler til å kunne svare på problemstillingen.

Det er også ikke bare Appian og Plutark vi har å jobbe med på denne perioden, men det er disse som fremstår i en mer fullstendig versjon. Andre antikke forfattere som har innspill i denne teksten er Cicero, som er de av forfatterne som levde nærmest krigens utbrytelse. Han står som en av de få antikke forfatterne som var i live de forbundsfellekrigen fant sted. Ciceros arbeid er den av de antikke forfattere det er flest individuelle tekster og taler fra, og flere av dem kommer til å bli tatt i bruk for denne oppgaven. Dette gjelder blant annet *De Re Publica*, *De Officiis*, *Pro Balbo*. Cicero derimot er også ikke uten sine problemer, og viser til en av de sterkere partiskhetene blant de antikke forfatterne. Dette er derimot igjen noe jeg kommer til å ta for meg når den tid kommer. Ciceros innsyn i romersk politikk på denne tiden gir oppgaven en sjelden nærliggende kontemporær kilde, og han er en god kilde for å kunne støtte opp de andre antikke kildene.

Det samme kan absolutt bli sagt om Velleius Paterculus, som er enda en av de antikke forfatterne som gir et godt innsyn inn i romersk politikk og spesielt i forhold til det romerske hegemoniet. Hans verk *Historiae Romanae Libris duobus* er fokusert mer på perioden

nærmere Caesar, men er også svært brukbar for perioden rundt forbundsfellekrigen også. Paterculus skriver også i en periode etter Cicero, men før både Appian og Plutark, noe som gir en viss kronologi blant kildene. Dessverre har det vært vanskelig å kunne trekke en linje hvor man kan se at de ulike forfatterne for denne perioden har brukt lignende kilder eller er inspirert av hverandre og det har kun blitt gjort antagelser for dette fra hva jeg har lest.

En annen brukt kilde for perioden rundt forbundsfellekrigen er Lucius Annaeus Florus, og hans verk *Epitome de T. Livio Bellorum omnium annorum DCC Libri duo*, ofte referert til som “Sammendrag av den romerske historien”. Verket er å bli tatt som et kortere verk for å forklare den romerske historien, men han er også innoom forbundsfellekrigen og perioden rundt som gjør han til en god støttende kilde.

En annen viktig forfatter er Livius, som er kjent for sitt verk, *Ab Urbe Conditia* som tok for seg hele den romerske historien fra byens grunnleggelse til i 753 f.Kr. og frem til 9 f.Kr. Deler av dette verket har dessverre blitt tapt for oss, som gjør at den kun kommer til å bli gjeldende for kapittel 2. Etter dette vil den fragmenterte versjonen av *periochae* bli tatt i bruk, men det er klart at dette er en mye svakere kilde enn hva Livius fulle verk hadde vært om den hadde overlevd til moderne tider i sin helhet.

Til slutt har vi også Diodorus Siculus som svært likt som Livius skriver om den romerske historien i *Historical Library*, men igjen er verket hans svært fragmentert. Han er svært likt som Cicero og er en av de få historikerne som levde tett opptil forbundsfellekrigens utbrudd. Han er fortsatt en god kilde på en rekke hendelser som ikke er å finne i de andre kildene.

Selv om det kan se ut som en rekke navn og en rekke kilder er det fortsatt viktig å påpeke at de antikke kildene rundt forbundsfellekrigen er svært fragmentariske og kan rett og slett ikke gi oss konkrete svar på alle våre spørsmål. En rekke av kildene har en tendens, på bakgrunn av den fragmentariske naturen deres, til å hoppe over store deler av historiefortellingen, noe som gjør at noen hendelser får kun et par setninger som kan brukes til analyse. Dette gjør at man må til en viss grad trekke ut sine egne konklusjoner fra både kildemateriale og bevisene som vi har. Dette gjør at enkelte tider, spesielt i kapittel 3 og 4, kommer jeg til å bruke min egen argumentasjon, og til tider også argumentasjoner gitt av andre historikere for å forsøke å gi en god nok bakgrunn for de kildene vi har, eller til tider mangel på kildemateriale. Det er fortsatt målet mitt å unngå å måtte gå over til ren gjetning, og jeg vil gi god kontekst for de

argumenter som jeg kommer til å gjøre. En annen ting som man også må tenke på er at ingen av disse kildene har blitt skrevet av noen som kan regnes som romerske allierte. Mesteparten av disse kildene er som sagt skrevet i senere tid, da det å være romersk statsborger var mye mer gitt enn det den var i perioden for forbundsfellekrigen.

Et lignende problem er å finne blant store deler av de allierte fra et helhetlig perspektiv. De allierte er mangfoldige, og det blir derfor umulig å kunne gå gjennom disse enkeltvis. Dette er ikke noe som blir tillatt av de kildene vi har og det er heller ikke noe som er mulig i denne oppgaven. For å gi kontekst på dette regner historiker John Rich at det i 225 f.Kr. er mellom 152 til 173 italienske stater som er allierte til Roma.²⁵ Selv om tallet kan ha vært lavere ved forbundsfellekrigens begynnelse, og at det ikke var langt nær så mange som tok del i krigen, har flere av samfunnene som gikk til krig mot Roma stort sett forsvunnet hvor. Dette i seg selv fører til at jeg må til en viss grad være generell med de allierte, men jeg har gjort mitt beste for å være mer spesifikk når dette lar seg gjøre.

Jeg har i løpet av perioden hvor jeg har studert forbundsfellekrigen funnet at jeg har hatt synspunkter fra alle de tre leirene og har flere ganger måttet tenke over hva kildene har fortalt meg og hva jeg har fått ut av dem. Dette mener jeg har vært både en utfordring, men har også vært en interessant mulighet til å kunne se på en historisk periode som ikke har like sterkt kildemateriale som andre perioder innenfor den romerske og antikke historien.

Forbundsfellekrigen krever at det blir brukt empiri der det er mulig, men at det også må være muligheter for begrunnede spekulasjoner for å kunne komme frem til en mulig konklusjon eller å kunne drøfte videre på det som har blitt regnet som 'det italienske spørsmålet'.

²⁵ Rich, *Treaties, allies, and the Roman conquest of Italy*, s. 54

Kapittel 2:

Etableringen av Romas forhold med sine Allierte

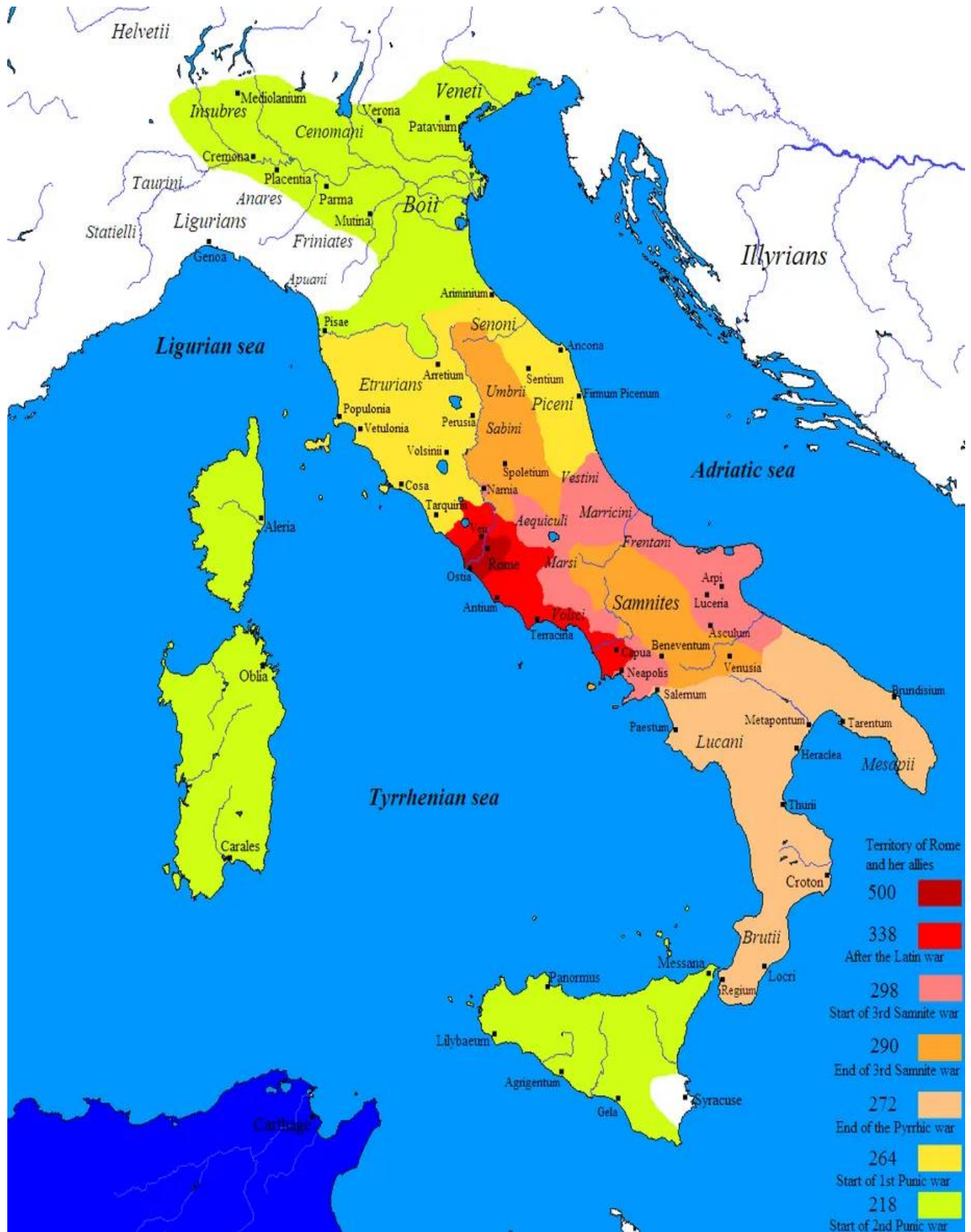
2.1 Innledning

For meg er den romerske alliansepolitikken sentral i vår forståelse av forbundsfellekrigens senere utbrudd. Det er derfor her jeg vil begynne analysen min, ved å se på forholdet mellom Roma og deres allierte. Jeg vil først begynne med å se på den romerske ekspansjonen på den italienske halvøya, og hvordan Roma trekker sine motstandere inn i det romerske hegemoniet. Jeg skal gjøre dette ved å se på de sentrale teoriene rundt hvordan en allianse med Roma kan ha sett ut, samt hva dette innebar for de allierte. Videre skal jeg vise hvordan de allierte til en viss grad ble delt inn i ulike kategorier av Roma, om dette var romerske borgere, borgere uten stemmerett, latinere eller kun allierte. Denne rangstigen gir oss et innsyn det dynamiske forholdet som de allierte kunne ha hatt med Roma, om dette var noe de ønsket å ta del i. Etter dette ønsker jeg å stille spørsmål til hvorvidt det kan være snakk om et ønske om statsborgerskap blant de allierte før den andre punerkrigen i 218 f.Kr. Med dette i tankene vil jeg deretter også se på Hannibals inntreden på den italienske halvøya, og diskutere hvordan denne invasjonen gir oss et godt bilde av de allierte og deres forhold til Roma. Jeg skal deretter ta for meg Italia i ettertiden av den andre punerkrigen og vise til endringer i hvordan Roma forholder seg til sine allierte og hvilke grunner de allierte kunne ha hatt for å ønske seg likestilt med Roma på bakgrunn av dette.

2.2 Romas ekspansjon i Italia

Når man ser på den romerske ekspansjonen er det lett å fokusere på selve Romerriket i sin store helhet, da den spredte seg over store deler av dagens Europa. For denne oppgaven derimot er det den tidlige ekspansjonen som viser seg å være den helt sentrale. Tilbake da romersk kontroll ikke var like forventet som den var under imperieperioden. Da Roma var kun en av mange byer som befant seg i hva som er dagens Italia. Denne delen av kapittelet kommer til å gi et historisk bakteppe til hvordan Roma etablerer seg som den dominante makten i Italia, hovedsakelig gjennom konstant krigføring. Ved å se på forholdet mellom Roma og deres naboer, og kampene som foregikk mellom dem, kan vi få et bedre innsyn i hvordan Roma til slutt ble den dominante makten på den italienske halvøya. Målet med å se på dette er å kunne bygge opp en forklaring på hvordan den politiske forbindelsen utvikler

seg, og hva som legger grunnlaget for å kunne forklare utviklingen av en romersk allianse hvor Roma er i kontroll.

Figur 1: Romas overtagelse av Italia. (Kart av Javier Fernandez-Vina, 2009)

Roma hadde hatt konflikter med sine naboer og andre folkegrupper i Italia helt siden byens grunnleggelse i 753 f.Kr., men det er ikke før år 338 f.Kr. man virkelig begynner å kunne snakke om en romersk ekspansjon. Før denne perioden hadde Roma vært i konflikt med det latinske forbundet som omringet henne, og i år 341 hadde det brutt ut krig mellom Roma og latinerne, kjent som latinerkrigen.²⁶ Roma hadde også hatt en form for allianse med det latinske forbundet helt tilbake i år 493 f.Kr. som har blitt regnet å være på bakgrunn av en romersk seier over forbundet rundt denne perioden.²⁷ Denne avtalen gikk ut på at de to partene skulle inngå i en form for allianse hvor det skulle være en fordeling av militære erobringer, men også at de militære felttogene som de to sidene sendte ut skulle være ledet av romerske generaler.²⁸ Den latinske ligaen går til slutt til krig mot Roma, i hva som er kjent som latinerkrigen, mest for å kunne bevare sin egen selvstendighet, noe som på dette tidspunktet hadde vært truet av romerne.²⁹ År 338 f.Kr. markerer da Roma vinner latinerkrigen og først etablerer seg selv som en hegemon da de begynner å ta jord fra sine beseirede motstandere.³⁰

Hva som skjer med de latinske områdene heretter, er noe splittet. Ikke alle får den samme behandlingen av Roma. Noen av dem blir tatt inn i romersk territorium og blir romerske, andre blir delvis romerske og får romerske magistrater, mens andre blir romerske kolonier.³¹ Denne seieren skulle vise seg å være grunnlaget for hva som kom til å bli en romersk ekspansjon som skulle strekke seg over hele den italienske halvøya. Her kan man også se et eksempel på hvordan Roma bygde opp sine allianser. Etter seieren over det latinske forbundet så splitter Roma opp de 30 medlemmene og velger å inngå avtaler med dem hver for seg, istedenfor med det fellesskapet de engang hadde vært.³² Dette er en strategi som er sentral for Romas dominans og som kommer til å gjenspeile seg senere i den romerske ekspansjonen da fokuset blir rettet mot de andre samfunnene innad i Italia.

²⁶ Iddeng, *Romerrikets Historie*, s. 115-116.

²⁷ Se for eksempel Iddeng, *Romerrikets Historie*, s. 84.

²⁸ Iddeng, *Romerrikets Historie*, s. 131.

²⁹ Beard, *SPQR*, s. 158-159.

³⁰ Lomas, *Roman Italy*, s. 10

³¹ Beard, *SPQR*, s. 159. Iddeng, *Romerrikets Historie*, s. 116.

³² Iddeng, *Romerrikets Historie*, s. 116.

Denne individuelle håndteringen av Romas motstandere i Italia gir oss et viktig innsyn inn i målet bak den romerske allianseprosessen. Roma tok ikke direkte kontroll over de allierte, men brukte heller deres allianse til å kunne styrke egen hær uten egne kostnader.³³ Videre i oppgaven kommer jeg til å se på de grunnleggende måtene som Roma brukte for å holde sine allierte i sjakk, men jeg ønsker kort å rette søkelyset mot denne individualiseringen som er med på å forsikre at Roma ikke trenger å forhandle med en makt som er like stor som seg selv. Ethvert samfunn som Roma nå trekker inn i sin allianse, spesielt de som blir slått i krig, vil nærmest naturlig være svakere enn den nå raskt voksende staten, som selv har flere allierte. Dette skaper en raskt voksende snøballeffekt hvor Roma skaper allianser med sine tidligere motstandere og kan dermed bruke disse i krig mot fremtidige motstandere.

Før jeg går videre i oppgaven ønsker jeg å poengtere at Roma ikke er så ulike som sine naboer. Forskjellen mellom Roma og hennes fiender kan heller bli argumentert at Roma vant sine kriger. Mary Beard påpeker at Roma ikke er mer aggressive enn sine naboer, og stiller spørsmål til hvorvidt de hadde planer om å ende opp med dominans over hele Italia da de først begynte med sin ekspansjon.³⁴ Jeg vil derfor heller fokusere på hva som ser mer ut som en snøballeffekt etter Romas seier over den latinske ligaen og videre etablering i Italia. Roma hadde tilsynelatende alltid fiender. Om det ikke var latinerne så var det samnittene i samnitterkrigene kort tid etter. Om ikke samnittene, så var det Pyrrhos, og om det ikke var det så var det Karthago. Fra år 338 til det tidlige 200-tallet, som er perioden man kan snakke om romersk krig for dominansen i Italia,³⁵ så kan det se ut som at Roma alltid er i krig med noen, enten det er på det italienske fastlandet, eller i områdene rundt slik som Hellas eller Afrika og Spania. Jeg ønsker å påpeke dette for å gi en viss forklaring på hvordan Roma ender opp slik som hun gjør. Om vi følger Beards argumentasjon her, så kan man stille spørsmål til hvorvidt romerne hadde noen videre ideer med de allierte.

En slik tankegang er ofte referert til som “defensiv imperialisme” hvor Roma, gjennom sine konstante kriger med andre samfunn ikke nødvendigvis var en planlagt del av Romas utvikling. Denne argumentasjonen kan vise til hvordan vi idag ser på allianseforholdet mellom Roma og deres allierte. Roma etablerer forhold, ikke på bakgrunn av et bevisst valg for overtagelse, men heller for å kunne forsvare egne interesser.

³³ Iddeng, *Romerrikets Historie*, s. 131.

³⁴ Beard, *SPQR*, 162-163.

³⁵ Stewart, *Managing Empire*, s. 82.

2.3 Alliansen mellom Roma og deres allierte

Romas kamp mot latinerne legger grunnlaget for vårt innsyn i hva som kom til å bli deres alliansepolitikk i videre ekspansjoner. Roma skiller seg nemlig ut fra mange andre ekspanderende nasjoner ved at de ikke tar direkte kontroll over sine beseirede motstandere, men velger istedenfor å etablere en allianse med dem. Som Kathryn Lomas forklarer, lager Roma et nettverk med hver enkel latinsk bystat, og dermed lager et en-til-en forhold med dem, noe som til en viss grad fjerner det forholdet som den latinske ligaen en gang hadde.³⁶ Roma tar dermed ikke over alt selv, og velger heller å la de diverse samfunnene holde en grad av autonomi og selvstyre for seg selv, noe som gir mening med tanke på hvor stort press det ville vært om Roma skulle ta direkte kontroll over hver enkelt by og samfunn som ble underlagt det romerske hegemoniet. Deres alliansesystem kommer nærmest som en nødvendighet med dette i tankene. Dette er derimot ikke til å si at Roma ikke ekspanderte den romerske kontrollen i området til en nylig beseiret motstander, og det var vanlig at det ble etablert en latinsk koloni i området, enten gjennom en ny by, eller overtagelsen av en allerede eksisterende by.³⁷ Spørsmålet som må stilles her er hva alliansesystemet ble bygget på for å kunne forstå Romas forhold med sine allierte.

2.3.1. *Foedus*

Når man skal diskutere Romas alliansepolitikk er det viktig å påpeke at det er en viss mangel på konkrete kilder som viser til kontrakter som ble skrevet mellom Roma og de potensielle allierte som ble dratt inn i hegemoniet, med Roma som den dominante part. Vår mest konkrete kilde kommer fra Dionysios fra Halikarnassos da han beskriver en avtale skrevet mellom Roma, kjent som *foedus Cassianum* som ble skrevet helt tilbake i 493 f.Kr. mellom Roma og latinerne.³⁸ Navnet *foedus* referer her til en traktat som ble skrevet mellom Roma og en eller flere av deres allierte stater, som får navnet *foederati*³⁹, eller allierte. Dionysios' beskrivelse gir oss innsikt, men ikke uten å skape videre spørsmål. Var dette et eksempel på hvordan alle stater var tilknyttet Roma? Stewart for eksempel argumenterer for at det er mulig at ikke alle de allierte hadde en *foedus med Roma*.⁴⁰ Vi vet at det var en rekke ting som

³⁶ Lomas, *Roman Italy*, s. 32

³⁷ Iddeng, *Romerrikets Historie*, s. 118.

³⁸ Dion. Hal. *Ant. Rom.* 6.95.2.

³⁹ Dette ordet betyr også *Socii*,

⁴⁰ Stewart, *Managing Empire*, s. 16.

de allierte måtte bidra med da de var i allianse med Roma, slik som soldater for å kunne støtte den romerske hæren,⁴¹ men utover dette, og det faktum av at det var en allianse mellom de to statene, så vet vi egentlig lite om hva som konkret var i en *foedus*. Dette betyr derimot ikke at konseptet av en *foedus* er helt ukjent for oss, og det er en rekke ting som kan trekkes ut av Romas forhold med sine allierte gjennom en forståelse av hva en *foedus* innebar.

Nettopp hvilke kategorier av en *foedus* vi kan snakke om, og til hvilke deler av samfunnet det gjaldt har blitt diskutert i flere tiår, og tar for seg hvilke typer *foedera*⁴² man kan snakke om. En mer populær måte var å dele dem inn i et binært system som er *foedus aequum*, eller *foedus iniquum*, som etablerer til hvilken grad de allierte skal hjelpe til i krig.⁴³ Dette systemet etablerte først og fremst at den store forskjellen mellom hvordan Roma inkorporerte sine allierte var gjennom avtaler som så de to statene, Roma og den motsatte parten, enten som likemenn (*foedus aequum*), eller Roma som den overlegne parten (*foedus iniquum*).⁴⁴ Denne debatten er svært lang og kan trekkes helt tilbake til Mommsens tid, noe som gjør det vanskelig å kunne presentere alle syn på saken på en god måte. Jeg vil heller påpeke at moderne historikere, slik som for eksempel John Rich har påpekt hvordan et slikt binært system ikke lenger ble tatt i bruk i denne perioden av romersk historie, og at det heller er fokus på et mangfold av *foedus* istedenfor.⁴⁵

Fra Bill Gladhill får vi en god forklaring på hvilke grunnlag en *foedus* kunne ha blitt skrevet.⁴⁶ Her viser Gladhill en forskjell fra det binære systemet vist ovenfor, og fokuserer mer på hvilke tilfeller som la grunnlaget for at en *foedus* i det hele tatt ble underskrevet. Den første, og mest sentrale for å forstå det romerske forholdet med sine allierte er for å stoppe en konflikt.⁴⁷ Dette kan forklare hvorfor alliansene mest sannsynlig var mer i favør ovenfor Roma enn den andre parten i alliansen. Disse alliansene ville ha vært bygget på den fremtidige alliertes tap mot Roma, noe som gjør at Roma sitter med større kontroll over avtalen enn det motparten gjør. Dette gjør at en kontrakt skrevet vil gagne Roma mer enn noen andre.

⁴¹ Iddeng, *Romerrikets Historie*, s. 131.

⁴² *Foedera* brukes som flertall av *foedus*.

⁴³ Badian, *Foreign Clientelae (264-70 B.C)*, s. 25. *Foedus Aequum* blir beskrevet av Badians fremstilling av Täublers verk som en avtale hvor begge parter var like

⁴⁴ Badian, *Foreign Clientelae (264-70 B.C)*, s. 25.

⁴⁵ Se Rich, "Treaties, allies and the Roman conquest of Italy" s. 59

⁴⁶ Gladhill, *Rethinking Roman Alliance* (United Kingdom: Cambridge University Press, 2016) s. 2

⁴⁷ *Ibid.*

Det neste punktet spiller inn på den samme frykten, og det er å avbryte en pågående konflikt eller å stoppe en potensiell konflikt.⁴⁸ Dette ville ha vært saken for alle italienske stater som inngår en allianse med Roma uten krig, men med en iboende trussel om det. I denne situasjonen, likt som før, sitter nok Roma igjen med mesteparten av kontrollen over hvordan avtalen kom til å gå. De allierte måtte dermed ha godtatt en ujevn allianse for å unngå trusselen som var en raskt ekspanderende Roma.

Den siste var å slå seg sammen i en allianse for å motsette seg en annen makt eller stat.⁴⁹ Fra denne vil jeg også påpeke at John Rich også etablerer i sin argumentasjon at det var stater som ble med i den romerske alliansen av egen vilje,⁵⁰ istedenfor å bli dratt inn i den slik som Gladhills forklaring kan gi uttrykk for. Dette viser til Romas dominanse i Italia og kraften av deres hegemoniske makt har muligheten til å skape en snøballeffekt for videre ekspansjon.

John Rich viser også til en versjon av romersk alliansepolitikk da han forklarer hvordan allierte også villig etablerte en allianse med Roma.⁵¹ Dette ligner Gladhills tredje måte for en allianse å bli skapt, men jeg velger å ta den med for å vise til en mer fredelige side av den romerske ekspansjonen. Dette viser til Roma som ikke bare et samfunn som underlegger seg andre gjennom makt. Som vi skal se på senere i oppgaven så er ikke Roma det onde statsoverhodet som de allierte til slutt slo seg sammen mot for å beseire gjennom forbundsfellekrigen. Roma var heller den makten som klarte å samle de allierte, på ulike måter, enten under seg eller på lik linje med seg selv, og dette er svært viktig å holde i tankene når vi går videre i oppgaven.

Selv om det er snakk om en allianse er Roma ofte involvert i styret til sine allierte, noe som er viktig å hente ut fra ideen om en *foedus*. Som vi kan se fra denne perioden av Romas historie, så er det en rekke opprør som dukker opp mot Roma.⁵² De konkrete grunnene til hvorfor det blir gjort opprør mot Roma er ikke alltid visst, men det viser også til at de allierte ofte ikke var helt overbevist om hvor mye en allianse med Roma faktisk gav dem. Med andre ord er

⁴⁸ Ibid

⁴⁹ Ibid

⁵⁰ Rich, *Treaties, allies and the Roman conquest of Italy*, s. 61.

⁵¹ Rich, *Treaties, allies and the Roman conquest of Italy*, s. 61.

⁵² Se for eksempel modellen gitt av Stewart i *Managing Empire* s. 82. hvor det er snakk om nærmere 17 opprør i en periode på 50 år mellom 340-290 f.Kr.

ikke en *foedus* en perfekt modell for et sterkt hegemoni, forbundsfellekrigen i seg selv beviser dette, men spørsmålet blir dermed, hva er det Roma gjør for å bedre eller forverre situasjonen som de selv har skapt?

2.3.2. *Amicitia*

Jeg ønsker kort å nevne at tanken bak at hver alliert hadde sin unike *foedus* har blitt kritisert og argumentert i nyere historieskriving. Som sagt har vi svært få bevis som viser til en konkret skriftlig versjon av en *foedus*. Dette har gjort at en rekke historikere har argumentert for alternativer, men ofte lignende måter som Roma holdt sitt hegemoni i Italia. Dette stammer mest fra, at som nevnt tidligere, så har ideen om en *foedus* vært et faktum fra Mommsen og har for det meste blitt oversett som noe som var et faktum.⁵³ Videre historieskriving har dermed bygget opp på dette noe som har inngravert ideen om *foedus* i forskningen og den har mer eller mindre vært det dominerende synet på hvordan vi ser på Romas forhold med sine allierte. Med dette i tankene ønsker jeg dermed å ta for meg en alternativ forklaring. Dette konseptet er *amicitia* og betyr “vennskap” på latin.⁵⁴ I seg selv høres ikke ordet akkurat veldig attraktivt ut for en alliansepolitikk, iallefall ikke når vi setter det opp mot den mer konkrete *foedus*, men *amicitia* må heller forstås i konteksten av Roma og hvordan ideen om *amicitia* er svært ulikt hva vi vil se på nåtidens bruk av ordet vennskap.

Vennskap fra dagens ståsted er en nokså uformell ting. Man skriver sjeldent under en kontrakt, og det er svært lite som ligger bestemt i ordet som definerer hvilken holdning bestemt som kreves for at man er i et vennskap. Høyden for konkretiseringen av et vennskap er kanskje å erkjenne hverandre som venner på ulike nettsider, men det er omtrent der det stopper. I antikken derimot er vennskap et svært formelt konsept, selv om konseptet i seg selv har også blitt sterkt debattert.⁵⁵

Diskusjonen rundt *amicitia* og dens bruksområde har gått på flere ulike nivåer. Vi vet at de allierte hjalp Roma i deres kriger ved å gi dem militær hjelp, men var dette gjort fordi de allierte var bundet av en traktat til å gjøre det, eller var det heller et spørsmål om *amicitia*, og at de allierte gjorde dette fordi det var det som ville hjelpe deres forhold med Roma? Som Stewart argumenterer så bygger begge på denne ideen om at det er positive sider elementer

⁵³ Rich, “Treaties, allies and the Roman conquest of Italy” s. 55

⁵⁴ Rollinger, *Amicitia*.

⁵⁵ Se Rollinger, *Amicitia* for diskusjonen rundt bruken av ordet

som dukker opp når de allierte tok del i en slik traktat, men at dette ikke må overskygge de mer negative elementene når de valgte å ikke gjøre det.⁵⁶ Rich også trekker en linje mellom *foedus* og *amicitia* og ser heller på *foedus* som en videre påfølgning av vennskap.⁵⁷

Selv med mangelen på konkrete eksempler av *foedera*, betyr ikke dette at *amicitia*, på hvilken som helst måte man ønsker å bruke ordet, er et absolutt faktum. Det har vært flere gode forklaringer for hvorfor vi ikke har mange overlevende eksempler på traktater mellom Roma og deres allierte. Gladhill har en slik forklaring og hevder at i ettertiden av deres signering, da disse tavlene lagd av bronse hvor traktaten ville stått skrevet, begynner å miste sin verdi, så er det gode sjanser for at disse bare ville ha blitt smeltet om.⁵⁸ Han hevder også videre av at bevisene for mangelen på *foedera* fra den romerske republikken krever en langt lengre forskning enn kun å se på mangelen av den i romersk historie.⁵⁹ Det er dermed vanskelig med sikkerhet og kunne peke på en av disse forklaringene på romersk alliansepolitikk og velge en korrekt versjon. Hva jeg heller ønsker å vise frem er hvordan forholdet mellom romerne og de allierte var. At uansett på hvilken forklaring man ønsker å anvende så er det viktig å ta med seg at Roma oppnår dominanse gjennom å legge sine motstandere under seg. Rosenstein forklarer kanskje dette konseptet best da han konkluderer med “Peace, for the Romans...was founded on the potential violence that kept those weaker than Rome cringing.”⁶⁰ Kort forstått, at dette var en allianse som stoppet en potensiell krig som kunne oppstå hvis de italienske samfunnene nektet å ha en allianse.

2.4 Den romerske inndelingen av de allierte

Som nevnt tidligere snakker man ofte om ulike typer lovlige statuser for de som ble underlagt Roma, enten gjennom direkte overtakelse av territorium eller ved å inngå inn i en allianse av vennskap eller gjennom en kontrakt. Det er altså snakk om hvilke rettigheter man hadde relativt til Roma. Dette er viktig å påpeke at disse rollene er spesifikt etablert av Roma og i henhold til det romerske synet på hvordan deres allierte var for dem. Dette gjør samtidig at man får et mye mer romersk perspektiv på deres allierte, og denne dynamikken mellom

⁵⁶ Stewart, *Managing Empire*, s. 17.

⁵⁷ Se Rich, *Treaties, Allies, and the Roman Conquest of Italy*, s. 58-59

⁵⁸ Gladhill, *Rethinking Roman Alliance*, s. 38

⁵⁹ Gladhill, *Rethinking Roman Alliance*, s. 38. Gladhill sikter her til en rekke hendelser, slik som hvordan *foedus* gjerne blir brukt av romerske historikere for å forklare den politiske historien til Roma, samt flere eksempler av *foedera* navngitt i flere

⁶⁰ Rosenstein, “*War and Peace, Fear and Reconciliation at Rome*”, s. 229

Roma og deres allierte kan gi et verdifullt innsyn på problemene som kom til å dukke opp på bakgrunnen av dem. Jeg har allerede nevnt de fleste av disse i forrige delkapittel, men de fire er borger (*civitas*), borger uten stemmerett (*civitas sine suffragio*), latinske borgere (*Nomen Latinum*), og til slutt allierte (*socii*). Ideen med dette hierarkiet er argumentert at det skulle være mulig for romerske allierte å klatre i statuser, men dette er ikke noe som skjer uten problemer, noe jeg skal komme tilbake til senere i kapittelet. Jeg ønsker dermed kort å gå gjennom disse for å gi en forklaring på hva som skiller dem, og samtidig for å påpeke hva som kunne ende opp med å være problematisk med dem.

2.4.1 *Civitas*

Av disse fire gruppene er den første jeg skal se på *civitas*, eller en full romersk borger med stemmerett i det romerske samfunnet. Utenom borgere av Roma, ble også denne statusen gitt til noen av de romerske allierte, iallfall i begynnelsen av Romas etablering. Da Roma blir hegemoniske ledere i Latinum og vinner krigen mot latinerne i 338 blir en rekke av de latinske bystatene gitt romersk statsborgerskap. På denne måten øker også antall romere, noe som igjen styrker den romerske makten. Vi vet fra senere romerske kriger at rundt halvparten av hæren var bygd opp av romerske borgere,⁶¹ og det å kunne gradvis gi ut romersk statsborgerskap var noe som gjorde at Roma kunne til dels holde seg på lik linje med de allierte de kom til å skaffe seg gjennom videre ekspansjon.

Selv om et samfunn fikk romersk statsborgerskap, trengte ikke dette å bety at de ble underlagt Roma i form av styre og sivil struktur. Heller ser det ut som at noen byer fikk lov til å beholde sin egen struktur.⁶² I slike tilfeller blir disse områdene sett på som romersk *municipia*.⁶³ Statusen *civitas* ble derimot ikke gitt ut til alle, som skal bli vist i de neste avsnittene, og det ser ut som at det var et kraftig trykk på at romerske borgere skulle ha adoptert det latinske språket, samt å ha tatt i bruk romerske skikker.⁶⁴

⁶¹ Dette nummeret kom til å endre seg mye gjennom tiden, og flere forfattere sikter til at iløpet av det andre århundret så har dette endret seg til å være rundt $\frac{1}{3}$ hvor nå de allierte gjør opp for mesteparten av soldatene i en romersk hær. I begynnelsen derimot er dette nummeret nærmere $\frac{1}{2}$.

⁶² Forsythe, *Critical History of Early Rome*, s. 258

⁶³ Ibid. Se også Lomas, *Roman Italy*, s. 31

⁶⁴ Stewart, *Managing Empire*, s. 36. gir en god modell som viser til at de som blir gitt statsborgerskap, med få unntak, har latinsk som hovedspråk.

Dette gjør at vi kan stille spørsmål til en potensiell romanisering, men dette blir et problem å ta for seg, spesielt med de manglende kildene vi har fra denne perioden. En romersk identitet er noe som krever sin egen diskusjon og en helt egen oppgave, men det er også mulig å finne helt grunnleggende trekk i denne diskusjonen. Dette er bruken av det latinske språket først og fremst, og man kan se at flere av de allierte som får statsborgerskap er også allierte som snakker latinsk.⁶⁵ Dette kommer til å være noe som går igjen gjennom romersk historie.

2.4.2 *Civitas sine suffragio*

En av de to mest sentrale statusene man kunne ha i det romerske hierarkiet, iallfall i kontekst av denne oppgaven, er *civitas sine suffragio*. De som ble underlagt denne statusen var lik de som fikk *civitas*, men de hadde ikke stemmerett ved de romerske folkeforsamlingene, og kunne heller ikke holde romerske embeter.⁶⁶ De italienske samfunnene underlagt denne statusen hadde muligheter til å kunne beholde en viss form for selvstyre, men dette var ikke alltid garantert, og for de som ønsket seg romersk statsborgerskap for å kunne delta i romersk politikk, finner man fort ut at man er romersk i navn bare.⁶⁷ Man kan dermed se på *civitas sine suffragio* som et halvt statsborgerskap.

Viktigheten for denne statusen stammer fra hvor sentral den har blitt for vår forståelse av det romerske forholdet med de italienske allierte, men også fordi debatten rundt den er fortsatt svært omfattende. Våre antikke kilder nevner nemlig ikke hva statusen som *civitas sine suffragio* ble brukt for.⁶⁸ Et vanlig syn på denne statusen var at den var regnet som en overgangsstatus. Med andre ord ble den gitt til samfunn som senere skulle bli løftet opp og gitt fullt romersk statsborgerskap.⁶⁹ Denne teorien gir mening, med tanke på at det er den nærmeste statusen som kunne bli gitt til de allierte uten å gi dem fullt statsborgerskap, men det støter på problemer. Vi har nemlig ikke mange kilder som referer til hvorvidt samfunn som var *civitas sine suffragio* blir gitt statusen *civitas*.⁷⁰ Dette gjør at vi må se enda nærmere på statusen for å få en bedre forståelse på hva den betydde for Roma, og spesielt for de italienske allierte, og hvordan dette endret forholdet deres.

⁶⁵ Stewart, *Managing Empire*, s. 36

⁶⁶ Lomas, *Roman Italy*, s. 31

⁶⁷ Kendall, *Romans, Allies, and the Struggle for Roman Citizenship*, s. 60-61.

⁶⁸ Mouritsen, *The Civitas Sine Suffragio*, s. 144.

⁶⁹ Se for eksempel Stewart, *Managing Empire*, s. 144.

⁷⁰ Mouritsen, *The Civitas Sine Suffragio*, s. 144.

Med hvordan statusen ble appellert til de romerske allierte er det nemlig vanskelig å forstå til hvilken grad man kan se på det som enten en positiv ting eller en negativ ting. Dette blir best argumentert frem av historikere Cornell og Stewart som begge stiller spørsmål til om statusen som *civitas sine suffragio* heller ble brukt for å straffe allierte som enten brøt fri fra den romersk hegemonien, eller som på en eller annen måte ble sett på som upålitelige.⁷¹ Dette skiller seg fra den overgangsstatusen som tidligere historikere har argumentert for, hvor det istedenfor blir argumentert for at de allierte som blir gitt rollen som *civitas sine suffragio* heller står på vent til å bli inkorporert inn i det romersk samfunnet og bli fulle romerske borgere.

Grunnen til at statusen som *civitas sine suffragio* holder en såpass viktig posisjon i vår forståelse av forholdet mellom Roma og deres allierte er hva det sier om dynamikken mellom dem. Badian oppsummerer mine tanker om denne statusen bra da han skriver: “Their status, in fact, was assimilated to that of resident aliens waiting for enfranchisement - but there was no promise that enfranchisement was ever to follow”.⁷²

2.4.3 *Nomen latinum*

Den tredje statusen som et samfunn kunne holde innenfor romersk lovgivning var ‘*nomen latinum*’, eller latinske allierte. Dette var en status først gitt til de som var etniske latinske, men som ikke ble gitt fullt statsborgerskap, eller ‘*civitas sine suffragio*’.⁷³ Dermed er dette en status spesielt for forholdet mellom Roma og deres latinske naboer. Dette var iallfall slik det var i begynnelsen. Da Roma etablerer kolonier rundt omkring i Italia endrer dette noe seg, og det dukker opp personer som ikke er etnisk latinske som holder denne tittelen.⁷⁴ Denne statusen ser også ut til å være hva som blir gitt romere som flytter til latinske kolonier fra Roma. De mister dermed sitt romerske statsborgerskap og blir underlagt denne statusen istedenfor.⁷⁵ Det kan se ut som at dette er noe som blir lagt inn senere i den romerske ekspansjonen, da det er tvilsomt at dette var en romersk status i ettertiden av den latinske krigen i 338 f.Kr. Forskjellen på disse og de generelle allierte er vanskelig å sette fingeren på,

⁷¹ Se for eksempel Stewarts tekst “*Citizenship as reward or punishment*”, og Cornells “The beginnings of Rome”, s. 351

⁷² Badian, *Foreign Clientelae*, s. 18.

⁷³ Kendall, *Romans, Allies and the Struggle for the Roman Citizenship*, s. 61-62.

⁷⁴ Sherwin-White, *The Roman Citizenship*, s. 96

⁷⁵ Stewart, *Managing Empire*, s. 23.

men ser heller ut til å vise til et romersk forsøk på å kategorisere latinere, eller de som bor i latinske kolonier vekk fra de italienerne som ikke var etnisk latinske.

2.4.4 *Socii*

Den siste og mest gjeldende statusen for denne oppgaven er '*socii*', eller forbundsfeller. Som nevnt tidligere er det disse som er i hovedfokus når vi snakker om forbundsfellekrigen, noe som gjør at vår forståelse av denne statusen kan gi oss et bedre innsyn til hvorfor de allierte valgte senere å gå til krig mot Roma. Dette er hvor Roma på mange måter dyttet inn de samfunn som ikke passet inn i de tre tidligere statusene, noe som betyr det fleste ikke-latinske allierte som de underla seg under sin ekspansjon. Denne statusen kan dermed ses på som en som ikke dekker noe spesifikk, slik som '*nomen latinum*' fra forrige avsnitt, men heller de resterende gruppene. Dette gjør at det er svært sannsynlig at de alle hadde ulike forhold til Roma når det kom til rettigheter og obligasjoner.⁷⁶ De hadde også en god del selvstyring da Roma ikke tok over de samfunn som de fikk under seg, med mindre de enten ble Romerske borgere eller *civitas sine suffragio*, men heller inngikk allianser med dem.⁷⁷ Dette gjør at et forsøk på å forstå allierte motiver under forbundsfellekrigen mye vanskeligere. De allierte er ikke en enhet, og er heller alle i en unik posisjon relativt til Roma. Vi kan ikke vite hver enkel motivasjon, men dette gjør også det faktum at de allierte er såpass mangfoldige under forbundsfellekrigen mer interessant fordi det kan gi oss et inntrykk at det er en form for generell misnøye blant de allierte som skal bli videre sett på senere i dette kapitlet.

2.5: Statsborgerskap i den tidlige romerske ekspansjonen

Jeg vil i denne delen av oppgaven diskutere hva jeg mener kan være en av de største fallgruvene når det kommer til Romas forhold med sine allierte, spesielt når man tar til tanke at de to dominerende synene på hva de allierte ville ha ut av forbundsfellekrigen med Roma. Her ønsker jeg kort å nevne til hvilken grad de allierte i midtrepublikken, under Romas ekspansjonsperiode, kan sies å ha villet ha statsborgerskap, og hvis ikke hva som kan ha gjort at de kom til å ønske seg det.

Tidligere i oppgaven diskuterer jeg det romerske hierarkiet for kategorisering av de allierte, og nevnte kort at det var en historisk fallgrube å tenke seg at alle av Romas allierte ønsket å

⁷⁶ Stewart, *Managing Empire*, s. 24.

⁷⁷ Se for eksempel Kendall, *Romans, Allies, and the Struggle for the Roman Citizenship*, s. 64.

klatre opp på denne stigen for å kunne oppnå romersk statsborgerskap. Heller er ikke forholdet til *civitas sine suffragio* enkelt å forstå. Hvor man skulle tro at denne ble brukt til å straffe de allierte har vi også sett det bli tatt i bruk som belønning for noen.⁷⁸ Selvfølgelig, et samfunns ønske etter statsborgerskap var ikke en statisk ting, og derfor ønsker jeg å sette søkelys på øyeblikk hvor de allierte motsatte seg muligheter for å kunne få romersk statsborgerskap, og også situasjoner hvor det kunne se ut som at de ville ha det. Det er her veldig viktig å gjenta at de romerske allierte ikke er et samlet sett av samfunn, noe som gjør at man må ta ønskene til hvert samfunn hver for seg. Hva som var ønskelig for et samfunn trenger ikke å være ønskelig for dem alle. Dette er spesielt viktig når man begynner å se på om det var noen av de romerske *socii* som kanskje aldri ønsket seg statsborgerskap, mulig også etter begynnelsen av forbundsfellekrigen.

Når vi ser på muligheten for de allierte å oppnå statsborgerskap er det en rekke ting vi må tenke på, først og fremst er hvilket samfunn det er snakk om. Det vi vet om Roma er at deres forhold med de som hadde en latinsk kultur, eller som hadde tatt opp det latinske språket og delte ulike romerske skikker, hadde en større sjanse til å etablere seg selv som romerske statsborgere.⁷⁹ Stewart argumenterer for at dette kan ha vært fordi det hjalp integreringen i det romerske politiske systemet og lovene.⁸⁰ Dette gjør at man kan stille spørsmål til de allierte som ikke gjorde dette om det var interessert i romersk *civitas*. Dette betydde derimot ikke at de ikke kunne bli romerske borgere, men det ender dermed heller opp med å bli *civitas sine suffragio*, noe som igjen kan ha store konsekvenser for de samfunnene som ble underlagt den. Dette er fordi man ikke får muligheten til å være en del av det romerske samfunnet når det kom til å stemme i folkeforsamlinger, men man risikerer å miste den selvstendigheten man hadde som en romersk *socii*. Stewart argumenterer for i sin tekst nettopp at statsborgerskap ikke alltid trengte å være en bonus eller en belønning for de allierte, men kunne heller ha vært en straff for de som Roma ikke følte kunne stoles på med en egen selvstendighet.⁸¹ Med andre ord kan man sette et mer politisk syn på hvorfor Roma

⁷⁸ Stewart, *Managing Empire*, s. 32.

⁷⁹ Dette kan vi se i Toynbees analyse av språkene snakket blant Romas allierte og hvem som fikk *civitas* kontra *civitas sine suffragio* i Toynbees "*Hannibal's Legacy*", s. 204-205. Her kan vi se at alle de latinske statene før *civitas* mens nærmest alle de ikke-latinske blir gjort til *civitas sine suffragio* med unntak av Antiates.

⁸⁰ Stewart, *Citizenship as a Reward or Punishment?*, s. 199.

⁸¹ Stewart, *Citizenship as a Reward or Punishment?*, s. 198.

velger å gi bort statsborgerskap, eller den mindre verdifulle *civitas sine suffragio*, enn det iboende kulturelle synet som har blitt vist ovenfor.

Denne diskusjonen har innenfor akademika har sine røtter i Livius. Han ble født etter forbundsfellekrigen hadde samlet Italia som romerske borgere, og dette har hatt en influens over skrivningen hans. Det beste eksempelet på dette er hvor byen Campani ble gitt statusen som *civitas sine suffragio*, etter et tap mot Roma som Livius påpeker er på grunn av deres ære.⁸² I kontrast til dette vet vi at det er samfunn, som etter å ha fått valget mellom å ta imot romerske lover eller å holde sine egne, velger å beholde sine egne.⁸³ Dette føler jeg gir bevis på at Livius, samt kilder han har brukt, har gitt en versjon av fortiden basert på hvordan deres nåtid var. I Livius' syn hadde de allierte gått til krig og fått statsborgerskap som følge av denne krigen, noe som sikkert gjorde at fokuset ble rettet på at de allierte alltid hadde ønsket seg statsborgerskap.

Det er derimot ikke bare Livius som tar for seg Romas alliansepolitikken i romas midtrepublikk. Velleius Paterculus gjør også dette og det er fra han hvor vi kan trekke frem en rekke interessante momenter. Paterculus navngir nemlig noen av de områdene som blir underlagt romersk borgerskap.⁸⁴ Han var en sterk tilhenger av Romas utvikling av makt i Italia, men påpeker heller aldri om statsborgerskap blir gitt ut som en straff eller belønning.⁸⁵ Dette gjør at vi kan stille spørsmål rundt statsborgerskap som enten en straff eller belønning. Var dette noe som kanskje ikke alltid lå i kortene til Roma, men som ble en nødvendighet etter hvert som hegemoniet utbredte seg? Fordi vi vet at det er tilfeller hvor Roma fjerner den lokale ledelsen som en straff. Et godt eksempel på dette er byen Capua i 211 f.Kr., men Stewart for eksempel påpeker at dette har blitt gjort mye tidligere, så langt tilbake som i 329 f.Kr.⁸⁶

Denne usikkerheten er noe som kan støtte opp synet på at det Roma gjør kan sees på som defensiv imperialisme, som jeg tok for meg tidligere i oppgaven.⁸⁷ Roma er som sagt ikke et tradisjonelt imperium som tar over alt fra de de beseirer, men heller trekker de inn i en

⁸² Liv. *Ab Urbe Cond.* 8.11.15-16.

⁸³ Stewart, *Managing Empire*, s. 39-40.

⁸⁴ Vell. Pat. 1.14.1-1.15.5.

⁸⁵ Stewart, *Managing Empire*, s. 62.

⁸⁶ Stewart, *Managing Empire*, s. 34.

⁸⁷ Se kapittel 2.2.

allianse med seg selv, og skaper et dynamisk forhold mellom dem og seg selv. Denne mangelen på å ville ta over et annet samfunn helt kan ses på som at Roma ikke ønsker å gå gjennom alt som kreves for en total overtagelse av et annet samfunn og ønsker heller å ta over deler av jorden deres for egne kolonier og å etablere seg bedre slik at de selv viser styrke. Det er også muligheter for at om Roma hadde tatt over de andre samfunnene helt, uten noen form for allianse som mellomrom mellom de to partene, så er det mulig at Roma måtte gi statsborgerskap til alle til å begynne med, noe som også ikke trengte å være gunstig for Roma.

2.6: Hannibal og den andre punerkrigen

Romas hegemoni over Italia før forbundsfellekrigen var sjeldent så truet som den var under den andre punerkrigen (218-201 f.Kr.), da Hannibal satt fot på den italienske halvøya, hvor han skulle være i nærmere 15 år.⁸⁸ Den andre punerkrigen markerer et viktig tidspunkt i romersk historie generelt, men også for vår forståelse av forholdet mellom Roma og deres allierte. Den er også viktig fra et historiografisk perspektiv da krigen i seg selv er en svært dokumentert hendelse i romersk historie, noe som står til kontrast til senere historiske hendelser i denne oppgaven. Den sentrale grunnen for dette er at Livius' bøker i hans verk *Ab Urbe Conditia*, har dokumentert denne perioden, og at Polybius starter sin tekst i år 221, et par år før krigen bryter ut.⁸⁹ Dette gjør at vi har en nokså sjelden god dokumentert hendelse, og den gir oss et innsyn i hvordan den allierte responsen til Hannibals inntreden i Italia og hvordan forholdet mellom han og de allierte var. Jeg har dermed valgt bruke denne delen av oppgaven min til å ta for meg Hannibals effekt på alliansesystemet som oppgaven til nå har tatt for seg og for å se på hva vi kan hente ut fra hva som skjer i løpet av krigen og hvordan denne krigen legger grunnlaget for videre forhold mellom Roma og de italienske allierte statene.

Det som gjør Hannibal så spesiell i romersk historie er at han er et realistisk alternativ til Roma.⁹⁰ Med dette menes det at Hannibal, og dermed Kartago i en utvidende form, var en makt som faktisk kunne måle seg med størrelsen som Roma hadde blitt gjennom sin hegemoniske makt. Da Hannibal dukker opp i Italia har mange av de allierte vært underlagt

⁸⁸ Cornell, *Hannibal's Legacy*, s. 101.

⁸⁹ Cornell, *Hannibal's Legacy*, s. 97.

⁹⁰ Stewart, *Managing Empire*, s. 75.

den romerske alliansen i nærliggende 50 til 100 år.⁹¹ Å gjøre opprør mot Roma var ikke noe de allierte kunne gjøre på egenhånd, når, som vi har sett, at alliansepolitikken til Roma et en-til-en forhold istedenfor å være mellom et helt område, eller et helt folkeslag. Hva vi kan se fra Hannibals invasjon derimot er et mulig valg som de allierte kan alliere seg med istedenfor Roma. Blant de allierte har man de som velger å holde seg på romersk side, og man har de som velger å gå til opprør mot Roma, og dette vil bli viktig for å kunne forstå Romas videre hegemoni i Italia.

Hannibal gir oss et godt innsyn inn i Romas allianse, men mer spesielt hvordan de alliertes forhold til Roma var. Da Hannibal tar med seg sin hær til Italia så endrer han landskapet som hadde blitt laget av det romerske hegemoniet. Det var nå en makt som kunne måle seg med Roma. Det er svært tvilsomt at de allierte som ble med Hannibal gjorde dette fordi de følte noe sterkt forhold med Kartago, men heller så etter seg selv og egne interesser.⁹² Men, en fiende slik som Hannibal endrer dynamikken helt og gir muligheten for at de allierte kunne alliere seg med en ny makt og muligens endre vilkårene for forholdet de tidligere hadde hatt med sin hegemoniske leder. Om vi følger antallet som Livius skriver i sin historie om krigen er det en ikke-ignorerbar mengde som bestemmer seg for å enten slå seg sammen med Hannibal eller som velger å ikke aktivt gå imot han.⁹³ Dette skulle vise seg å bli et stort problem for Roma og har definitivt vært med på å diktere hva som kom til å skje de neste hundre årene frem til forbundsfellekrigens utbrytelse.

Når vi ser på forholdet mellom Hannibal og de som valgte å gå over til hans side mot Roma, så kan det til en viss grad ligne på den samme konseptet som jeg så på tidligere i oppgaven med den opprinnelige romerske ekspansjonen. Livius nevner også hvordan det var noen allierte som argumenterte om hvordan forholdet mellom dem og den nyankommende kartageren skulle være. Håpet om å kunne bryte fri fra sin tidligere plass under Roma vises absolutt i slike tilfeller. Vi ser for eksempel at byene Capua og Tarentum godtar Hannibals

⁹¹ Om man regner med at den romerske ekspansjonen hadde begynt i år 338 f.Kr., og derfra bygget seg oppover. Den andre punerkrigen mot Kartago og Hannibal begynner i 218 f.Kr. Dette betyr ikke at de ikke var flere allierte som var relativt nye til det romerske hegemoniet, men flere av dem har vært allierte med Roma i en lengre periode.

⁹² Stewart, *Managing Empire*, s. 12.

⁹³ Liv. *Ab Urbe Cond.* 22.61, Livius skriver: The tribes who revolted to the Carthaginians were the Atellani, the Calatini, the Hirpini, a section of the Apulians, all the Samnite cantons with the exception of the Pentri, all the Bruttii and the Lucanians. In addition to these, the Uzentini and almost the whole of the coast of Magna Graecia, the people of Tarentum Crotona and Locri, as well as all Cisalpine Gaul.

vilkår mot at de skulle slippe å betale tributt eller ha noen form for obligasjoner ovenfor Karthago.⁹⁴ Dette synet kan tyde på at det var noen av det allierte som så på denne krigen som det som skulle ødelegge det romerske hegemoniet over Italia. Derimot er det tvilsomt at denne skulle nødvendigvis bli erstattet av Kartago, noe som kunne tillate at de allierte som stod på samme side med Hannibal kunne ta tilbake tidligere tapt territorium etter Romas tap.

Vi vet dessverre ikke for mye om alliansen mellom Hannibal og de opprørende italienske allierte, men grunnen for det er et dømmende svar på hvordan forholdet hadde vært med Roma til nå. Det var tvilsomt at Kartago kom til å innta Italia, og om de gjorde det var det tvilsomt at det var med den samme militære makten som Roma hadde muligheten til å fremstå med. Hannibal tok derimot i bruk de allierte på en rekke måter, og kanskje den mest interessante i forhold til den romerske hegemoniet var at han til en viss grad tok i bruk italienske soldater.⁹⁵ Det var altså allierte som på en eller annen måte, om det var under tvang eller villig, som tok en mer aktiv del i Hannibals krig mot Roma.

En annen måte å se på Hannibals invasjon er å se på de som forble lojale til Roma. Som Stewart poengterer så kan man se at de allierte i midtre del av Italia, så nærmere Roma, forble lojale, mens det var i den sørlige delen av den italienske halvøya hvor flere ble med Hannibal, noe som gir mening da dette var hvor Hannibal oppholdte seg.⁹⁶ Med andre ord var disse samfunnene oftere i kontakt med Hannibal som gjorde at de til en viss grad måtte forholde seg til Hannibals innflytelse. Dette gjør at det er vanskeligere å trekke ut noen motiver av misnøye overfor Roma, om det viser seg at de heller ble tvunget til å enten hjelp Hannibal i hans krig mot Roma, eller holde seg uten av krigen i frykt for å bli angrepet om de ikke gjorde dette. Selv om dette ikke nødvendigvis frigjør alle de allierte så er dette viktig å ta for seg. Det er derimot Romas svar på denne situasjonen, når Hannibal er slått, som blir interessant for fremtiden av det romerske hegemoniet.

2.7: Romas forhold med de allierte etter Hannibal

I ettertiden av den andre punerkrigen så kommer Roma ikke til å være under en lignende trussel til hegemoniet sitt før forbundsfellekrigen. Dette er en periode hvor Roma må svare på

⁹⁴ Liv. *Ab Urbe Cond.* 23.7. og 25.8.-9.

⁹⁵ Stewart, *Managing Empire*, s. 78.

⁹⁶ Stewart, *Managing Empire*, s. 79.

det som har skjedd gjennom deres krig mot Roma, spesielt i forhold til de som hadde tatt del i krigen på Hannibals side. Et annet element jeg ønsker å se på her er Romas generelle forhold med deres allierte og å ta for meg en rekke punkter som allerede kan ha eksistert mellom Roma og de ikke-romerske, men som enten ikke ble løst i ettertiden av krigen mot Kartago, eller som ble verre på bakgrunn av den. Etter å ha sett på Romas svar for de allierte som gikk til opprør mot dem ønsker jeg å ta for meg koloniseringsprosessen til Roma, og hva dette betydde for de allierte, før jeg tar for meg hvordan de allierte nå ble brukt i den romerske hæren, og diskrimineringen mellom romere og ikke-romere før jeg tar for meg hvordan veien til statsborgerskap nå ble mer overvåket fra romersk side. Jeg vil til slutt avslutte med en teori fra Philip Matyszak om hvordan vi kan se på disse forholdene som hva som til slutt spilte en rolle i forbundsfellekrigens begynnelse.

2.7.1 Romas svar på de alliertes allianse med Hannibal

I ettertiden av Hannibals tap blir de tidligere allierte som hadde gjort opprør mot Roma gjort til allierte igjen. Dette var derimot ikke uten en straff for de allierte og her ser vi straffer som i min mening kom til å delvis sette opp Romas videre behandling av de allierte. Stewart viser til hvordan både konfiskeringen av land, samt å fjerne den lokale eliten av makt ble tatt i bruk.⁹⁷ I et allianseforhold slik som Roma hadde bygget opp så er dette til en viss grad forventet. Roma var tross alt den dominerende parten i allianseforholdet og et slikt opprør hadde truet det romerske hegemoniet. Derimot er det vanskelig å ikke se på dette som noe som kunne skape problemer senere i alliansens forhold. Man kan fjerne eliten, men det å ta land fra deres allierte forsikret også at det var de som kom til å bygge opp en misnøye overfor Roma.

Denne straffen i seg selv tror jeg i det lange løp Roma kunne overleve. De som var straffet var i et mindretall blant de allierte uansett, og Roma hadde, ved å ta land fra dem, gjort de til en viss grad svakere ved å ikke ha tilgang til det samme området som tidligere. Det som heller kom, i min mening, til å være hva som kom til å skade Roma i det lange løp var hvordan forholdet deres med å gi ut statsborgerskap endret seg. Som Toynbee poengterer så endrer den andre punerkrigen hvordan Roma ser på statsborgerskap, og de går fra å være mer

⁹⁷ Stewart, *Managing Empire*, s. 87.

medgjørlig med å gi den ut til å vokte den.⁹⁸ Dette, i motsetning til de tidligere straffene som hadde blitt gitt til de opprørske allierte, kom til å straffe andre allierte i det romerske hegemoniet. De som ville ha romersk statsborgerskap, for hvilke grunner de hadde, om det var likestilling med Roma, politiske muligheter, eller økonomiske muligheter så har det nå blitt gjort svært vanskeligere. På dette tidspunktet er det tvilsomt at dette skiftet på kort sikt var noe som skadet Roma. De hadde nettopp overlevd en relativ unik krig ved at en makt utenfor Italia hadde invadert. Men, som jeg skal se på videre i dette delkapittelet, så er det fortsatt en lang vei fra krigen mot Hannibal til forbundsfellekrigen.

2.7.2 Kolonisering

Koloniseringsprosessen til Roma ble enda et stadig voksende problem når det kommer til forholdet mellom Roma og deres allierte. Roma lagde kolonier i Italia lenge før år 200 f.Kr., og Tim Cornell regner med at det er snakk om at rundt 70 000 voksne menn ble sendt til kolonier i det i løpet av de første to hundreårene av romersk ekspansjon.⁹⁹ Rich legger frem nummeret at mellom 338 og 241 f.Kr. ser man rundt 38 kolonier bli etablert.¹⁰⁰ Guy Bradley forklarer det kanskje best da han poengterer hvordan historikere karakteriserer Italia som et “hegemonisk landskap” rundt forbundsfellekrigen,¹⁰¹ med andre ord at Roma gradvis ekspanderte, ikke bare sitt alliansesystem, men også sine egne kolonier inne i sine alliertes området. Stewart viser til hvordan kolonien er i funksjon en måte for Roma å etablere sin makt gjennom Italia, spesielt om disse koloniene også fungerte som en utpost eller garnison som kunne sende ut soldater for å vise en militær makt i nærområdet.¹⁰² Dette spesielt når det kan se ut som at de som ble bosatt i kolonier ofte var tidligere soldater.¹⁰³

Livius gir oss et godt eksempel på dette da han beskriver en romersk koloniseringsprosess i 183 f.Kr. hvor Roma etablerer to kolonier, Mutina og Parma, på 2000 borgere på land som tidligere hadde tilhørt Boii, og før det hadde landet tilhørt etruskerne, og hver borger fikk 8 og 5 *iugera*¹⁰⁴ respektivt.¹⁰⁵ Koloniene ville dermed ha blitt etablert på territorium tatt fra de allierte, og samtidig være omringet av allierte områder. Bakgrunnen for dette valget fra

⁹⁸ Toynbee, *Hannibal's Legacy volume 2*, s. 111.

⁹⁹ Cornell, *The beginnings of Rome*, s. 381

¹⁰⁰ Rich, *Treaties, Allies, and the Roman Conquest of Italy*, s. 52

¹⁰¹ Bradley, “The Nature of Roman Strategy in Mid-Republican colonization and road building”, s. 61

¹⁰² Stewart, *Managing Empire*, s. 51

¹⁰³ Se Erdkamp, *Soldiers, Roman Citizens, and Latin Colonists in Mid-Republican Italy*, s. 113.

¹⁰⁴ *iugera*, romersk måleenhet av land som tilsvarer rundt ¼ hektar per *iugera*.

¹⁰⁵ Liv. 39.45.5-9.

romersk side har blitt diskutert, men hovedsakelig blir det sett på som et strategisk element fra romersk side. Vi ser eksempler på beskrivelser av koloniens defensive funksjon både hos Appian¹⁰⁶ og Cicero¹⁰⁷. De var der for å forsikre Romas interesse som hegemonisk, men også for å gi land og områder til Romere og latinere. Dette gjør også at Roma kan spre seg over et større landområde enn kun sin egen by, noe som ville vært viktig for å kunne etablere et stort nok innbyggertall til å kunne stille opp med soldater til sin egen hær.

Kolonier var som man kan tenke seg lite likt av de allierte. De mistet eget territorium til Roma, og det var lite som ser til at de fikk være med i planleggingen av koloniene.¹⁰⁸ Istedenfor måtte de heller finne seg i at deler av deres område nå ville være bosatt av romere eller latinere. Dette gjør også at mange av de allierte statene sjeldent er langt unna en latinsk bebyggelse, noe som gjør at de ofte hadde Her ønsker jeg kort å påpeke at Bradley er raskt ute med å påpeke at tidligere kolonier var tvilsomt etablert med en ide om at Roma skulle til slutt kontrollere hele Italia, men at etter hvert som det ble mer press utenfra, slik som Karthago og fra Hellas, så blir også Roma mer bevisst imperialistisk.¹⁰⁹ En slik koloniseringsprosess er sjeldent bærekraftig hvis det foregår lenge nok. De allierte risikerer å miste land til en romersk eller latinsk koloni, noe som også gjør at mange av de allierte i Italia er sjeldent langt unna romersk innflytelse. Dette kommer til å bli et langt større problem når vi begynner å nærme oss forbundsfellekrigen, men dette er noe som skal ses på nærmere i neste kapittel.

2.7.3 Bruken av italienske soldater i hæren

Jeg har allerede sett på Romas bruk av de allierte i hæren, men har ikke gått like mye i dybden over hva dette betydde for forholdet mellom Roma og deres italienske allierte. Spesielt i forhold til både prisen, samt den generelle ideen å måtte ta del i kriger hvor det var romerne som bestemte målet. Noen ganger var dette sikkert ikke et problem, men andre ganger var det tvilsomt at de allierte soldater kan ha vært svært begeistret over å ha blitt dratt med i en krig som ikke hadde en effekt på dem, uansett hvem som vant.

¹⁰⁶ App. *BC*. 1.7. Appian beskriver koloniene som å ha blitt brukt som utposter i allerede beseirede områder, og brukte de alliertes område for å gjøre det.

¹⁰⁷ Cic. *Agr*, 2.73. Cicero på sin side referer til kolonien som "Bulwarks of the Empire".

¹⁰⁸ Lomas, *Italy During the Roman Republic*, s. 242.

¹⁰⁹ Bradley, *The Nature of Roman Strategy in Mid-Republican colonization and road building*, s. 70-71

Som nevnt i begynnelsen av kapittelet så har Roma sjeldent en periode hvor de ikke har noen fiender å kjempe mot,¹¹⁰ om det enten var fiender innad på den italienske halvøya, eller om det var fiender utenfor egne grenser slik som i Spania, Hellas, Afrika, og nordover i dagens Europa. Etter hvert som det romerske hegemoniet på den italienske halvøya blir etablert blir flere og flere av de romerske krigene kjempet utenfor Italia, noe som betydde at de italienske allierte måtte finne seg i å sende allierte for å kjempe om territorium fra fiender som ikke nødvendigvis var en direkte trussel for dem. Under ekspansjonen i Italia var det annerledes, da de allierte ga tropper til å kjempe mot en trussel som ikke trengte å være langt unna dem. Det var ikke lenger et spørsmål om å forsvare Italia, like mye som det var å overta områder utenfor Italia for å videre forbedre Romas kontroll over middelhavsområdet. Dette er et problem når de allierte måtte betale selv for å stille opp for å støtte den romerske hæren. Slik krigføring gjorde også at italienske bønder ikke hadde muligheten til å være hjemme til å for eksempel stelle til gården.¹¹¹ Dette spesielt, som nevnt, om felttoget skulle finne sted utenfor den italienske halvøya.

De allierte kjempet altså for goder som de sjeldent fikk se mye av. Roma tok mesteparten av utbyttet som ble tatt gjennom krig, og ulikhetene i hæren fortsatte bare å vise seg. Allierte soldater kunne for eksempel bli henrettet, men en romersk soldat kunne på det verste motta pisking. De får også mindre rasjoner, og mindre betalt.¹¹² Dette, spesielt i ettertiden av Hannibal-krigen når romersk statsborgerskap blir vanskeligere å oppnå, kan tvilsomt ha hjulpet på denne situasjonen. Det å kjempe og potensielt dø etter romerske ønsker var tvilsomt hva mange allierte ønsket seg, spesielt når det var liten gevinst i det hele.

2.7.4 “Cataclysmic adjustment”

I sin bok om forbundsfellekrigen bruker historiker Philip Matyszak ordene ‘Cataclysmic Adjustment’, eller kataklysmisk justering. Ideen er at om man har et problem man nekter å gjøre noe med, så vil problemet kunne ‘løse seg selv’ på en viss måte. Matyszak bruker eksempelet av et hus med en råtten grunnpilar. Om man velger å ikke gjøre noe med den så vil den kataklysmiske justeringen være at huset raser sammen. Dette ville være en ‘løsning’ som finner sted på grunn av at man selv ikke ville gjøre noe med det.¹¹³ Matyszak strekker

¹¹⁰ Se kapittel 1.2

¹¹¹ Kendall, *Romans, Allies, and the Struggle for the Roman Citizenship*, s. 69.

¹¹² Se Kendall, *Romans, Allies, and the Struggle for Roman Citizenship*, s. 82-83, 86.

¹¹³ Matyszak, *Cataclysm 90 BC*, s. 1.

også dette eksempelet til forbundsfelekrigen, og snakker om hvordan Roma hadde et lignende forhold når det kom til sine allierte. Han mener at en av Romas største feil med sine allierte var å ikke forsøke å løse noen av problemene som bygget opp gjennom tiden. Det første av disse var inkluderingen av de allierte som statsborgere.¹¹⁴ Jeg vil strekke dette til å gjelde grunnleggende like rettigheter. Som jeg har sett på så langt i denne delen av oppgaven var det lett for Roma å sette en barriere mellom seg selv og de allierte italienerne. Problemet dukker opp når dette fører til at ulikheter mellom de to sidene vokser og, som jeg så på etter krigen mot Hannibal, at Roma til en viss grad nekter å løse gjennom å gi statsborgerskap til de allierte, som ville vært en av løsningene. På denne måten skaper Roma problemer mellom seg selv og sine allierte ved å ikke gjøre noe, men heller fortsette på samme måte. Dette forbedrer ikke forholdet mellom de to, men heller skaper større problemer, spesielt når nye problemer blir senere introdusert som bare forverrer forholdet.

2.8: Konklusjon

I denne oppgaven har jeg sett på oppbyggingen av det romerske hegemoniet på den italienske halvøya. Jeg har gjort dette ved å kort tatt for meg den romerske ekspansjonen i Italia, samt å ha vist til hvordan oppbyggingen av Romas allianse fungerte, og hvordan de allierte ble delt opp og hvilke rettigheter dette kunne gi dem, samt hva dette kunne bety. Jeg har også kort sett på språk som en måte som Roma brukte for å gjør om allierte samfunn til romerske samfunn. Jeg har også kort tatt for meg en teori lagt frem av Owen Stewart om hvorvidt statsborgerskap i den tidlige perioden av romersk ekspansjon ble tatt i bruk både som en belønning eller en straff, og hva dette betydde for forholdet mellom de allierte og Roma

Målet med dette kapittelet har også vært å kunne se på hvordan Roma underla seg sine allierte i allianser, samt hvordan utviklingen av denne alliansen fungerte når Roma ble møtt med press utenfor sin egen sfære. Jeg har derfor sett på den andre punerkrigen og Hannibals invasjon av den italienske halvøya for å vise til hva som skjedde når de allierte ble introdusert til et alternativ til Roma. Krigen som fulgte etter viser til at det var en rekke allierte som var villige til å bli med for å kjempe mot Roma, men tvilsomt fordi de hadde noen kjærlighet ovenfor Kartago, men heller fordi de så dette som en mulighet til å kunne kjempe for sine egne interesser på den italienske halvøya.

¹¹⁴ Matyszak, *Cataclysm 90 BC*, s. 1.

Til slutt har jeg sett på hvordan Roma endre til en viss grad på forholdet de hadde med de allierte etter forbundsfellekrigen, samtidig som jeg tok for meg en rekke problemer som allerede hadde vist seg selv i denne perioden og som ikke kom til å bli fikset. Dette gjaldt først og fremst en endring i Romas villighet til å gi statsborgerskap til de allierte, samt straffen som flere av de allierte fikk etter å ha gått til opprør mot Roma. Videre så jeg på hvordan den voksende kontrollen Roma fikk i Italia gjennom kolonisering samt hvordan dette hadde muligheten til å ta vekk land fra de allierte. Deretter tok jeg kort for meg hvordan hæren var bygget opp og de iboende problemene som dukker opp i den romerske hæren når krigene går utenfor den italienske halvøya og belønningene de allierte får er minimale og i de fleste tilfeller kan man heller se på dette som et direkte tap. Til slutt tok jeg for meg Philip Matyszaks teori om kataklysmisk justering. Dette mener jeg er en sterk ide som forklarer best hvordan forholdet skulle utvikle seg og skaper et godt grunnlag for neste kapittel hvor jeg skal ta for meg Romas forhold med sine allierte i senrepublikken og hvordan dette utspilte seg basert på hva som hadde skjedd i midtrepublikken.

Kapittel 3

Romersk Politikk og Interne Problemer

3.1: Innledning

Romas forhold til sine allierte står som en av grunnpilarene til utbruddet av forbundsfellekrigen, men kan ikke sies å være hva som alene begynte krigen. De 40 årene som leder opp til utbruddet av krigen, fra rundt år 133, viser interne stridigheter i den romerske politikken som i min mening er sentralt for vår forståelse av denne perioden av romersk historie. Spesielt i forhold til kampen om statsborgerskap for de italienske allierte, samt fordelingen av jordbruk, noe som på denne perioden hadde begynt å skape store problemer, ikke både for romerne, men også deres allierte.

Jeg ønsker å begynne kapittelet med å kontekstualisere den politiske situasjonen i Roma ved inngangen av senrepublikken ved å gi en kort forklaring av senatet og den romerske ridderklassen. To sider ved det romerske samfunnet som kom til å være svært viktige for hvordan Roma utviklet seg videre. Deretter vil jeg kort ta for meg tribunatet for plebeierne som kom til å spille en viktig rolle, både i forholdet mellom senatet og ridderklassen, men også den konstante kampen for statsborgerskap for de allierte. Da forholdet mellom tribunatet og senatet er nærmest hva som definerer den tidlige senrepublikkens politikk vil jeg også se på de politiske grupper som er sentrale i denne perioden, nemlig *populares* og *optimates*. Deretter skal jeg se på en rekke politikere som jeg mener har vært instrumentelle for forbundsfellekrigens start og hvordan romersk politikk utspilte seg før det.

Denne delen av oppgaven vil se nærmere på den politiske situasjonen og ta for seg en rekke politiske aktører og hvordan Romas politiske situasjonen utviklet seg gjennom deres handlinger og senatets reaksjoner. Sentralt i denne perioden er spørsmål knyttet til fordelingen av jordbruket, og dette kommer til å være en viktig del for både romerske og italienske borgere, spesielt når spørsmål knyttet til statsborgerskap dukker opp. For denne oppgaven har jeg valgt å se på Tiberius og Gaius Gracchus som er to av hovedskikkelsene man ikke kan unngå når man leser kildene som refererer til denne perioden. Jeg skal også ta for meg Livius Drusus, ettersom hans død regnes av mange historikere som det som begynte hele krigen i år 91. Mellom disse tre ønsker jeg også å ta for meg to andre politikere, Fulvius

Flaccus og Gaius Marius, som begge viser til sider av romersk politikk som involverte de allierte, samt å se på en motreaksjon til det stadige presset for italiensk statsborgerskap gjennom *Lex Licinia Mucia* i 95 f.Kr. Jeg ønsker gjennom dette å kunne fremvise hva jeg mener er intern romersk politikk som dro de allierte på banen, spesielt gjennom spørsmål knyttet til statsborgerskap, og for meg er helt unike i deres bidrag til krigens start.

3.2: Det politiske landskapet i Roma i midten av det andre århundre

3.2.1: Det romerske senatet

Ettersom denne delen av oppgaven kommer til å ta for seg romersk politikk ønsker jeg å dedikere et par avsnitt til å snakke om senatet og dens historiske kontekst rundt midten av 200-tallet før Kristus. Senatet var samlingen av noen av de meste sentrale romerske borgerne fra de mest fremtredende familiene i Roma som var utvalgt av sensorer til å sitte i senatet livet ut.¹¹⁵ Deres jobb var å holde kontroll på politikken i Roma, og å forsvare republikken mot alle interne og eksterne trusler som kunne true Romas sikkerhet. Den vanlige måten å bli en senator på var å først være en embetsmann, noe som gjorde at de fleste senatorene på denne tiden hadde vært tidligere embetsmenn.¹¹⁶ Dette gjorde også at valg for å bli magistrater og embetsmenn ble svært kompetitive, når valget ikke bare ville diktere videre arbeid innenfor romersk politikk, men også hvilken innflytelse vedkommende i senatet ville holde da personen var ferdig med sin jobb.¹¹⁷

De aller fleste senatorene kan også regnes som å ha vært svært rike. Det var mulig å bli rekruttert fra den rike ridderklassen og opp til senatet, hvor minimum formue for å være del av var rundt 400 000 sestertser.¹¹⁸ Ideen bak dette var at medlemmene i senatet ikke skulle trenge å tenke på deres egen økonomi, men heller skulle være fokusert på statens beste.¹¹⁹ Romersk politikk innad i senatet ble også annerledes i løpet av det andre århundre. Ifølge Fergus Millar ser man flere personer med svært splittende ideologisk syn på hvilke endringer som trengtes i samfunnet på denne tiden.¹²⁰ Dette vil isåfall være en interessant endring

¹¹⁵ Steel, *End of the Roman Republic*. s.4.

¹¹⁶ Iddeng, *Romerrikets Historie*. s.223.

¹¹⁷ Steel, *End of the Roman Republic*. s.5.

¹¹⁸ Iddeng, *Romerrikets Historie*. s.223.

¹¹⁹ Iddeng, *Romerrikets Historie*. s.224.

¹²⁰ Millar, *Politics, Persuasion and the People before the Social War*, s. 7.

ettersom vi ser fra Henrik Mouritsen en ide om at senatet skulle fremme en samlet front eller enhet og dermed sjeldent var uenige i den forstand at det krevdes å stemme over saker.¹²¹ Det er viktig her å påpeke en diskusjon i moderne historieskriving som tar for seg om man kan se på samhold i senatet, som historiker Friedrich Münzer referer til, eller om senatet var preget av mer individualisme som man ser hos historiker Mattias Gelzer.¹²² For denne oppgaven kommer jeg til å ta for meg senatet mer som en enhet, hovedsakelig fordi kildene jeg har jobbet med beskriver sjeldent enkeltpersoner innad i senatet når det kommer til senatets respons til hva som skjer i denne perioden.¹²³ Dette gjør at når det kommer til senatet vil mye av inkluderingen i denne oppgaven være gjennom lover eller en felles respons til en handling som skjer. Dette kommer til å fremme senatet mer som en enhet, som nevnt ovenfor, men jeg vil påpeke nå at dette har mer med oppgavens fokus på forbundsellekrigen å gjøre. Senatet står som en viktig del av senrepublikken, og selv om deres handlinger er sentrale for oppgaven kan jeg ikke gå for dypt inn i senatets oppbygging og medlemmer på et individuelt nivå, spesielt i forhold til kildene fra denne perioden.

3.2.2: Den romerske ridderklassen

Da Roma måtte gå i krig, i store deler av republikken, ble hæren delt inn i grupper basert på deres posisjon i samfunnet og hva de kunne bidra med når det kom til utstyr og den fremste av disse klassene, som kunne bidra med mest utstyr og til og med sin egen hest, ble kalt for *Equites*, eller Ridderklassen.¹²⁴ Som nevnt i forrige avsnitt var dette en svært rik klasse i det romerske samfunnet. Dette hadde derimot ikke en direkte oversettelse til noen politisk stilling, med mindre vedkommende ble valgt inn i for eksempel senatet. I stedet for kunne ridderklassen bruke sine tilkoblinger til å nyte andre politiske goder. Når Roma går inn i det tredje århundret før kristus så skjer det også en sosial endring blant Romerne. Ideen om en plebeier og en patrisier blir ikke lenger det samme. Hvor patrisierne hadde lenge holdt prestisje i Roma hadde mange av familiene begynt å miste denne prestisjen som de engang hadde, og man ser dette skiftet begynne allerede når man runder 300-tallet.¹²⁵ Sentralt for dette skillet var *Lex Hortensia* fra 287 f.Kr. som ga mer makt til plebeierne og plebeierforsamlingen. Ridderklassen skiller seg nå veldig mye mer fra patrisierne enn hva den tidligere hadde gjort, og man kan begynne å se plebeiere som tar inntog i den romerske

¹²¹ Mouritsen, *The Incongruence of Power*. s.152.

¹²² Yakobson, *Elections and Electioneering in Rome*. s.66.

¹²³ Med noen unntak som kommer til å vises til i løpet av kapittelet

¹²⁴ Keppie, *The Making of the Roman Army*. s.5.

¹²⁵ Iddeng, *Romerrikets historie*. s.113.

ridderklassen.¹²⁶ Dette er svært interessant, spesielt med bakgrunn i *Lex Claudia* som gjorde at hverken senatorer eller noen av deres sønner kunne eie store nok skip til å kunne drive med effektiv handel over de nye oversjøiske provinsene Roma nå hadde.¹²⁷ Når Roma blir eiere av store deler av Middelhavsområdet kan dette gi en indikasjon på hvor rike mange romerske ikke-patrisiere kunne nå bli med de nye restriksjonene for de som engang ble sett på som de rikeste.

Når Roma går inn det andre århundre ser man flere ulike forskjeller mellom senatet og ridderklassen som kom til å spille inn for hva som kom til å skje i andre halvdel av århundret. Først og fremst er størrelsen. Hvor senatet var på 300 senatorer, kunne ridderklassen være flere tusener, og deres rikdom satt dem, lignende som de som satt på senatet, høyere opp fra de vanlige romerne.¹²⁸ Ridderklassen er å finne overalt i romersk samfunn hvor penger kan tjenes. Den kanskje viktigste rollen som gjorde opp deler av ridderklassen var deres rolle som *publicani* i det romerske samfunnet. Rollen til en *publicanus* var å drive ulike sider i det romerske samfunnet ved å by på offentlige kontrakter til hva som krevdes gjort i samfunnet, slik som å utstyre hæren, opprettholde veier og offentlige bygg, skatteinnkreving, og byggeprosjekter.¹²⁹ De var på mange måter hva vi i en moderne setting vil kalle for entreprenører, og mange av dem skyldte sin rikdom for denne typen arbeid. Deres rolle i samfunnet, samt rikdommen mange av dem klarer å etablere gjennom deres virksomheter er hva som legger grunnlaget for deres økende politiske muligheter gjennom politiker Gaius Gracchus og Gaius Marius, noe som skal diskuteres senere i kapitlet.

3.2.3: Tribunatet for plebeierne

Tidlig i republikkens historie ser man store forskjeller mellom de rike patrisierne og ikke-patrisierne som vi normalt kaller for "plebeiere". Nøyaktig hva deres iboende forskjell er er fortsatt noe debattert, men Iddeng legger frem to gode teorier om at det enten er snakk om at en gruppe var gjeterne og den andre bønder, eller at det er snakk om at en gruppe kom senere, enten ved å overta området som skulle bli Roma, eller bli en underliggende til de som allerede bodde der.¹³⁰ Han nevner også at disse kunne spore sin slekt til de første 100

¹²⁶ Ibid.

¹²⁷ Scullard, *From the Gracchi to Nero*. s.7.

¹²⁸ Beard, *SPQR*, s.262.

¹²⁹ Duncan, *The Storm Before the Storm*, s.50-51.

¹³⁰ Iddeng, *Romerrikets Historie*. s.96.

senatorene som Romulus valgte til å sitte på senatet.¹³¹ Uansett hvilken av de to man mener er korrekt er forholdet mellom de to gruppene det samme. Patrisierne sitter originalt med mye eller mesteparten av makten og plebeierne hadde lite å si på hva som skjedde i samfunnet. Dette blir brutt opp i år 494 f.Kr i en konflikt som blir referert til som “Stenderkampene”.¹³² Denne kampen, som var mer en protest, gjorde at plebeierne kunne etablere seg som en politisk makt innad i Roma. Selve konflikten kan sies å ha hatt en varighet i en god periode av den romerske republikken, men blir ofte sett på som å ha stoppet i 287 f.Kr, med loven *Lex Hortensia*.¹³³ Denne loven tilsa at lover som gikk igjennom *concilium plebis* (plebeierforsamlingen), som skulle gjelde for hele den romerske befolkningen, krevde ikke senatorisk tilsyn. Maktfordelingen som dukket opp som bakgrunn av stenderkampene kan best oppsummeres av Gaius Canuleius da han i 445 f.Kr. sa til patrisianerne: “Tilhører den høyeste autoriteten dere, eller det romerske folket?”.¹³⁴

Den plebeiske folkeforsamlingen var på mange måter et annet politisk organ enn de andre delene av romersk politisk styring. Den er bygget opp av 10 folketribuner som blir valgt inn til rollen, samt et tribesystem, som i senrepublikken lå på 4 bytriber og 31 landtriber, alle som kunne komme inn til Roma for å stemme.¹³⁵ Hele systemet ser nesten demokratisk ut, ettersom det er et politisk organ som skulle være folkets stemme. Originalt var funksjonen til folketribunene å hjelpe folket mot konsulenes makt.¹³⁶ Dette kan man se igjen i hva de kan gjøre. I tillegg til å kunne legge frem lover for det romerske folk som ikke trengte å gå gjennom senatet har også folketribunene hva som kalles for en negativ eller obstruerende makt.¹³⁷ Dette vil si at de hadde muligheten til å nedlegge veto mot lover (*intercessio*) fra andre embetsmenn, og de kunne også anke saker fra magistrater (*provocatio*). Kampen mellom senatet og folketribunene kom til å foregå lenge, og er etter min mening en av de sentrale grunnene til forbundsellekrigen utbrytelse fra innad i Roma, som jeg skal vise til senere i dette kapittelet. Dette gjør at en forståelse av tribunatets oppbygging er viktig for å forstå hva som skjer mellom årene 133 og 91 f.Kr, og spesielt i forhold til hvordan vanlige borger nå kan bli brukt til å fremme lovforslag uten senatets autoritet.

¹³¹ Iddeng, *Romerrikets Historie*. s.96.

¹³² Kaplow, *Men of the People*. s.43.

¹³³ Mouritsen, *The Incongruence of Power*, s.150.

¹³⁴ Kaplow, *Men of the People*. s.48.

¹³⁵ Iddeng, *Romerrikets Historie*. s.209.

¹³⁶ Kaplow, *Men of the People*. s.62.

¹³⁷ Kaplow, *Men of the People*. s.66, Iddeng, *Romerrikets Historie*. s.220.

3.2.4: Sakrosanktum: Hvorfor de plebeiske tribunene var så viktige

Folketribunene kom til å bli sentrale for vår forståelse av de interne stridighetene i romersk politikk i den andre halvdel av det andre århundret, og dette er hvordan folketribunene ble forsvart fra de rike og mektigere senatorene som de ville ende opp med å gå imot. Ved innsettelsen av folketribunene tilbake i 493 f.Kr blir folketribunene regnet som sakrosankt.¹³⁸ Dette vil si at så lenge personen holder stillingen som folketribun så kan ikke vedkommende bli drept eller skadet og ga dem nærmest full immunitet. Et angrep mot dem ville bli sett på som et overgrep på gudene.¹³⁹ For folketribunene var denne guden Ceres som ble sett på som plebeiernes gud for denne politiske bevegelsen.¹⁴⁰ Et overgrep mot en folketribun ville dermed gjøre forbryteren *sacre*, noe som gjorde at vedkommende, ifølge Livius, kunne miste sin bolig som skulle selges og pengene fra dette skulle gå til Ceres' tempel, samt også kunne bøte med livet da det blir nevnt hvordan forbryterens liv skulle bli ofret til Ceres.¹⁴¹ Pellam beskriver denne ideen som at folketribunen skulle bruke sin kropp for å forsvare plebeierne mot enhver patrisier som ønsket dem urett.¹⁴² Enhver 'angriper' kunne dermed ikke gjøre noe voldelig for å stoppe en folketribun, ettersom de ville bli nærmest ført i eksil av de romerske plebeierne, eller, i ekstreme tilfeller, miste sitt eget liv.

Selv om konseptet av sankrosanktum blant folketribunene er dokumentert, er det vanskeligere å få en god forståelse for det. På en side har man *Lex Sacrata* fra 493 f.Kr. som utdyper ideen om tribunenes beskyttelse av det romerske folk,¹⁴³ men det er vanskelig å kunne referere til et eksempel hvor denne loven ble tatt i bruk for beskyttelsen av en folketribun. Som vi kan lese i Appian så er politisk vold på denne måten en sjelden ting som skjedde i den tidlige romerske republikken frem til Tiberius Gracchus.¹⁴⁴ Dette gjør at det kan stilles spørsmål til hvor utbredt *Lex Sacrata* var, og til hvilken grad den ble brukt. En ting er iallefall sikkert. Dette er et nokså altomfattende "skjold" for folketribunene, noe som gjør at de har muligheten til å komme seg unna med mye, så lenge de kan belage seg på beskyttelsen av folket gjennom deres sankrosanktum. Ettersom en folketribun ikke kan bli skadet etter frykt

¹³⁸ Koptev, *The Making of Plebeian Secessions in Roman Historiography*. s.824.

¹³⁹ Iddeng, *Romerrikets Historie*. s. 216.

¹⁴⁰ Pellam, *Sacer, Sacrosanctus, and Leges Sacratae*. s.323.

¹⁴¹ Pellam, *Sacer, Sacrosanctus, and Leges Sacratae*. s.325

¹⁴² Pellam, *Sacer, Sacrosanctus, and Leges Sacratae*. s.323.

¹⁴³ Koptev, *The Making of Plebeian Secessions in Roman Historiography*. s.824.

¹⁴⁴ App. BC. 1.1.

for hva som kunne være eksil eller drap så er det viktig å forstå hvor sterke en folketribun var etter inkluderingen av *Lex Hortensia* som nevnt i tidligere delkapittel. Denne makten er noe som skal bli sett på og diskutert nærmere senere i kapittelet.

3.2.5: Populares og Optimates

M.A. Robb har gjort en utfyllende forklaring på forståelsen av Populares og Optimates, både den moderne tolkningen og den antikke bruken av ordene. Det moderne synet har fått stor innflytelse av Marcus Cicero som henviser til de to begrepene som to antitetiske politiske typer.¹⁴⁵ Cicero står som en av de sentrale antikke kildene for dette begrepet, noe som også gjør at det dukker opp et par problemer ettersom Cicero selv kan regnes som et av de fremste eksemplene på en optimat.¹⁴⁶ Med dette i tankene er det enkelt å få et nokså ensidig perspektiv når det kommer til de antikke definisjonene. Mike Duncan for eksempel beskriver en optimat som en:

“Well-educated senator with an active interest in oratory, politics, and war, and skewing away from the severe Roman virtues in the mold of old Cato the Elder. An optimate senator was comfortable with exotic food and Greek ideas. These grandly statesmen were the natural guardians of the Republic, standing as sentinels against enemies both foreign and domestic.”¹⁴⁷

Som vi skal se på senere i kapittelet er denne beskrivelsen sannsynligvis fått sterk innflytelse fra de neste 40 til 50 årene innenfor romersk politikk. Spesielt den siste delen av beskrivelsen. Cicero kommer også til å være en viktig skikkelse for vår forståelse av de senere Gracchus brødrene og hans tolkning på hva en populares er, og hvordan de bedrev politikk, er en høyst negativ framstilling.

Når det kommer til den moderne forståelsen av de to begrepene har debatten gått mye rundt i de leirene som jeg nevnte i første avsnitt. Mommsen som en av de første moderne historikere som skriver om Romerriket forklarer begrepene som om de er to politiske partier, men som mer tidfestet til denne perioden i romersk historie, altså fra midten av det andre århundre til

¹⁴⁵ Robb, M. *Optimates, Populares*. s.1.

¹⁴⁶ Duncan, Mike. *Storm Before the Storm*. s.79.

¹⁴⁷ Duncan, Mike. *Storm Before the Storm*. s.79.

etter forbundsfellekrigen.¹⁴⁸ I kritikk til dette mener Strasburger at de ikke er politiske partier, og mer individuelt fokusert ettersom man kan se de dukke opp i flere av de romerske borgerkrigene på ulike sider.¹⁴⁹ I nærmere tid har vi Taylor som beskriver optimates som en gruppe mektige adelsmenn som kontrollerer senatet, hvor populærene hadde fokus på jordreformer og utvidelsen av det romerske statsborgerskapet.¹⁵⁰ På den ideologiske fronten ser Gelzer heller på populærene som de som trekker inn støtte for å bekjempe et senat som hadde feilet i sitt ansvar ovenfor den romerske befolkningen, med optimates som fortsatt forsvarte det tradisjonelle styret til nobiliteten.¹⁵¹ Lignende ser man at Brunt heller mener at Optimatene opprettholdt viljen til senatet, og populærene ville gå rundt dette ved å bruke folkets vilje til folkets gode¹⁵². Man har også et mer kynisk syn fra Meier som heller mener at de fantes få egentlige populære og at de man ser i romersk historie ofte fremmer plebeiiske lover for å få å få personer over på deres side.¹⁵³ Som man kan se er det mye å velge i og å forstå når det kommer til begrepene.

Det kan være lett å ta en mer Marxistisk tone når man ser på disse to begrepene, spesielt i hvordan de blir videre utdypet fra andre historikere. Man får nesten følelsen av at det er en klassekamp mellom de rike optimatene og populærene som har sitt embete gjennom å belage seg på folket og deres vilje. Dette er et litt mer problematisk syn som jeg skal vise eksempler på senere i oppgaven. I denne oppgaven kommer de som har blitt sett på som politikere på den populære siden til å bli behandlet individuelt, og her kommer det til å være en rekke forskjeller mellom dem. Dette gjør at det er vanskelig å kunne påpeke om dette ble gjort i forhold til folkets beste, eller om folket var der hovedsakelig til å fremme ideer satt frem av de ulike tribunene. Det kommer også ikke til å være muligheter til å gå gjennom alle de sentrale populære politikerne på denne tidsperioden da en rekke av dem ikke er like sentrale for utbruddet av forbundsfellekrigen.

¹⁴⁸ Robb, M. *Beyond Optimates and Populares*. s.16.

¹⁴⁹ Robb, M. *Optimates, Populares*. s.1.

¹⁵⁰ Robb, M. *Beyond Optimates and Populares*. s.20

¹⁵¹ Robb, M. *Optimates, Populares*. s.1.

¹⁵² Robb, M. *Beyond Optimates and Populares*. s. 25

¹⁵³ Robb, M. *Beyond Optimates and Populares* s. 22

3.3: Problemet med jordbruksfordelingen etter punerkrigene

En av de sentrale stridighetene som lå mellom de populære og optimate var fordelingen av den offentlige romerske jorden, ofte kjent som *ager publicus*. Roma hadde på inngangen til senrepublikken allerede en jordbrukslov som etablerte hvor mye enhver kunne maksimalt leie av den, som var 500 jugera,¹⁵⁴ samt 100 kuer og 500 sauer ifølge Appian.¹⁵⁵ Dette var utvidet senere opp til en ytterligere 250 per barn for de to første barna som blir en ytterligere 500.¹⁵⁶ Vi er i dag usikre på hvor lang tid denne loven hadde allerede vært i effekt, men det er mulig at den kan ha strukket seg helt tilbake til 367 f.Kr.¹⁵⁷ Problemet med denne loven var derimot ikke dens alder, men heller at den så ut til å ha vært ignorert på inngangen til senrepublikken da flere hadde overskredet dette tallet. Et annet problem, som Brunt beskriver, er hvordan forskjellen mellom å leie og å eie også hadde blitt ignorert, da mange brukte leid jord til å selge, gi medgift, bygge villaer og familiegraver på land de ikke nødvendigvis eide.¹⁵⁸ Kathryn Lomas bygger på dette problemet og legger frem en teori på de sentrale problemene ved jordbruket som hadde dukket opp takket være de siste 50 årene som Romerne hadde vært i krig.¹⁵⁹ Hun argumenterer for en ond sirkel hvor gårdeiere går inn i den romerske hæren og kjemper for romerske interesser.¹⁶⁰ Romerne som blir rike på romerske kriger ender opp med å kjøpe opp disse gårdene med pengene de har vunnet og erstatter bøndene med slaver som er mye billigere å bruke, noe som fører til at de tidligere bøndene nå reiser inn til byen, som skaper en urbaniseringsprosess.¹⁶¹ Roma i det andre århundre er høyst fokusert på jordbruk,¹⁶² noe som gjør at et slikt problem kommer til å ha en stor effekt på mange.

En urbaniseringsprosess er ikke nødvendigvis et problem i seg selv, og en influks av slaver ville gjort det mulig å ha den romerske befolkningen gjøre andre ting utenfor jordbruk. Dette er iallefall hva man kunne tenke seg at muligheten var. Men, denne onde sirkelen kommer tilbake som et stort problem for Roma når man tar til tanke på hvordan den romerske hæren

¹⁵⁴ Dette er rundt 300-350 dekar basert på hvilken kilde man bruker.

¹⁵⁵ App. *BC*. 1.8.

¹⁵⁶ Brunt, PA. *Social conflicts in the Roman Republic*. s. 78

¹⁵⁷ Mæhle, *Masse og elite i den romerske republikk*, s. 185

¹⁵⁸ Brunt, PA. *Social conflicts in the Roman Republic*. s. 78.

¹⁵⁹ Lomas, *Italy during the Roman republic*, s. 250.

¹⁶⁰ Som nevnt i tidligere kapittel er det kun romere som eier jord som kan kjempe i den romerske delen av hæren.

¹⁶¹ Lomas, *Roman Italy: 338BC - AD200*, s. 50.

¹⁶² Lomas, *Italy During the Roman Republic*, s. 249-250.

er bygget opp. Roma kaller nemlig ikke opp alle borgere til hæren. Dette er en eldre struktur som Roma har hatt siden den ble etablert av Servius Tullus mellom 580 og 530 f.Kr.¹⁶³ Denne metoden fordeler Romere inn i hæren basert på klasser, dette er også hvor ridderklassen fra tidligere i kapittelet stammer fra, men disse klassene er kun fokusert på romere som eier land. Eide de ikke land ble de regnet som *capite censi*,¹⁶⁴ som er under de fem klassene som ble etablert og betyr at de har blitt registrert i manntallet, men som ikke kunne være med i militæret.¹⁶⁵ Med andre ord, når en større grad av romere, og dette er landeiende romere, mister land og drar inn til byen, så stopper de å kunne bli tatt inn i hæren, noe som fører til at Roma selv får en potensielt mindre hær å stille opp med, og de bønder som blir dratt inn i hæren risikerer samtidig å miste sine land til de som kan betale for det. På den andre siden blir slaver, som nå blir mer og mer brukt på romerske jordbruk, ikke tatt med i den romerske hæren. Dette gjør at rike landeiere som kan plassere slaver på sitt land ikke blir negativt rammet av krig på samme måte som de landeiere som ikke har muligheten til det, ettersom de ikke mister noe av bemanningen sin til de romerske legionene.

3.4: Tiberius Gracchus

De interne stridighetene i det politiske miljøet i Roma i senrepublikken spisser seg til ved introduksjonen av Tiberius Gracchus. Han vil ende opp med å bli en sentral figur i denne perioden og er viktig for vår forståelse av hva som foregikk internt i Roma på denne tiden. Appian selv starter sin bok om de romerske borgerkrigene, med drapet på Tiberius¹⁶⁶. Plutark har også et kapittel dedikert til ham og hans bror i "Parallele Liv". Dette fører til at når man skal diskutere den interne romerske situasjonen i oppbyggingen av forbundsfellekrigen er det vanlig å starte med Tiberius Gracchus basert på de antikke kildene. Han er også en interessant karakter innenfor romersk politikk og moderne historieskriving på bakgrunn av hans kontroversielle politiske ideer, samt hvor omfattende hans lovforslag endte opp med å være. Dette gjør at selv om han ikke er en sentral karakter for å kjempe for rettighetene til de allierte, så er han fortsatt viktig for hva som kommer til å skje nærmere 40 år etter hans død.

¹⁶³ Keppie, *Making of the Roman Army*, s. 5

¹⁶⁴ Oversatt til "Regnet per hode".

¹⁶⁵ Keppie, *Making of the Roman Army*, s. 6.

¹⁶⁶ App. *BC*. 1.2.

Tiberius Gracchus kom fra en svært prominent familie. Hans mor, Cornelia, er datter av selveste Scipio Africanus,¹⁶⁷ en av de mest kjente generalene gjennom romersk historie. Hans søster gifter seg også med Scipio Aemilianus som var mannen bak Karthagos endelikt, og Tiberius er med Aemilianus i Afrika.¹⁶⁸ Etter dette blir han utnevnt til kvestor, en romersk embetsmann med et finansielt ansvar, og får dermed tilgang til senatet. Han blir deretter sendt til krigen mot Numantia under konsulen Caius Mancinus¹⁶⁹, hvor han blir kjent for både senatet og soldatene da hans navn blir gjenkjent etter at stort romersk nederlag og han redder Mancinus' hær ved å handle frem en fredsavtale med fienden.¹⁷⁰ Selv om han ikke er spesielt ettertraktet av senatet, ettersom han skaffet dem en fredsavtale hvor dette ikke var ønsket, så blir han ifølge Plutark godt likt av soldatene.¹⁷¹ Plutark er dessverre den eneste kilden til Tiberius' tidlige liv, noe som gjør det vanskelig å vite nettopp hvor stor hans rolle i Numantia egentlig var, men jeg er villig til å argumentere for at om det ikke er så storslått som Plutark har beskrevet så vil jeg iallefall si at han fikk noen form for sympati fra soldatene, og nok problemer med senatet ettersom han var en del av en feilslått krig. Etter hans tid i Numantia begynner Tiberius å fokusere på fordelingen av den offentlige romerske jorden (*Ager Publicus*) og hva dette hadde å si for befolkningen.

3.4.1: Lex Sempronia Agraria

Tiberius ble valgt som folketribun og valgte tidlig i sin relativt korte politiske karriere å fokusere på det romerske jordbruket. Ettersom jordbruk er såpass sentralt i denne perioden gjør dette at all politikk som tar utgangspunkt i det ville ha konsekvenser for store deler av det romerske samfunnet. Hans inntog inn i denne politiske sfæren var hva som skulle gjøre han kjent for senere historikere.¹⁷² Han blir valgt inn som en folketribun i år 133 f.Kr. og legger frem sin ide om en ny lov, kalt *Lex Sempronia Agraria*.¹⁷³ Inspirasjonen for denne loven skulle visstnok ha kommet til han tilbake i 137 f.Kr. da han som kvestor dro gjennom Etruria og så at det var slaver og barbarer som arbeidet med jorden, og ikke romere.¹⁷⁴ Loven

¹⁶⁷ Plut. TG 1.2.

¹⁶⁸ Plut. TG 4.4.

¹⁶⁹ Plut. TG. 5.1.

¹⁷⁰ Plut. TG. 5.3-4.

¹⁷¹ Plut. TG. 7.1.

¹⁷² Både i Appian og Plutark er det lite snakk om hans politiske karriere som ikke tar for seg hans kamp om jordbruksavtalen eller hans død på grunn av den. Dette er også hva mesteparten av den moderne diskusjonen rundt ham foregår i også.

¹⁷³ Tipps, *The Generosity of Public Grazing Rights under the "Lex Sempronia Agraria" of 133 B.C.* s.334.

¹⁷⁴ Mæhle, *Masse og elite i den romerske republikk.* s. 185

i seg selv er mer en reetablering av en allerede eksisterende lov og gikk ut på å inndra den jorden som gikk over en persons lovlige maksimum og heller gi den konfiskerte jorden til de fattige bøndene.¹⁷⁵ Dette, samt å kunne igjen styrke den romerske hæren så ut til å være de fremtredende grunnene til hvorfor Tiberius ville gå gjennom med dette lovforslaget.

Tiberius' lov gikk ut på at jorden som hadde vært *ager publicus* skulle bli fordelt blant de fattige bøndene i Roma. På denne måten var planen til Tiberius å privatisere det samme hadde vært den offentlige romerske jorden. Dette i seg selv kom ikke helt uten problemer. Som nevnt tidligere er den offentlige romerske jorden nettopp dette, offentlig. Den var i bunn og grunn aldri ment å være i noe permanent eierskap hos noen. Den rike eliten derimot hadde tatt i bruk denne jorden til å fremme egne økonomiske ambisjoner, samt å ha kjøpt ut jord fra andre bønder for å videre utvikle sin egen rikdom.¹⁷⁶ For dem var Tiberius' *Lex Agraria* et stort problem, ettersom den ville først og fremst bety et sterkt økonomisk tap. Dette spesielt om noe hadde blitt bygget på lånt jord som nå potensielt hadde muligheten til å bli inndratt.

Heller ikke de allierte så ut til å unnsnippe problemene som kunne bli etablert ved Tiberius' *Lex Agraria*. Det har lenge vært stilt spørsmål knyttet til Tiberius Gracchus og hans fokus rundt de italienske allierte og hvorvidt han på et eller annet tidspunkt involverte disse i sitt lovforslag. En viktig ting å ha i tankene er at det ikke så ut som det var bare romere som potensielt hadde nytte av den offentlige romerske jorden. Som jeg så på tilbake i forrige kapittel underla Roma seg en del av jorden av sine beseirede motstandere.¹⁷⁷ Dette gjorde jorden til *ager publicus*, men dette betydde ikke nødvendigvis at de allierte var bannlyst fra å jobbe med den.¹⁷⁸ Dette har store tilknytninger spesielt til spørsmål om videre statsborgerskap. Dette er en debatt jeg ønsker å se nærmere på da den er svært åpen for debatt ettersom våre to mest innflytelsesrike kilder, Appian og Plutark, er uenige i hvor bred Tiberius' lovforslag egentlig var.

Plutark for eksempel indikerer at dette er en mer romersk-sentrisk reform, at loven kun skulle gjelde for de romerske borgerne.¹⁷⁹ Cicero også referer til hvordan Tiberius brøt med avtaler gjort mellom Roma og både latinske og andre italienske allierte da han la frem sitt

¹⁷⁵ Brunt, P. A. *Social conflicts in the Roman Republic*. s. 78

¹⁷⁶ Mæhle, *Masse og elite i den romerske republikk*. s. 184

¹⁷⁷ Se spesielt 2.7.

¹⁷⁸ Se for eksempel Roselaars *Ager Publicus in the Roman Republic* s.77-78.

¹⁷⁹ Plut. TG. 9.5

lovforslag.¹⁸⁰ Denne tanken blir også fremmet av Owen Stewart som mener at Tiberius' jordbrukslov er en av de første av en lang rekke romersk-sentrerte lover som i bunn og grunn kun skulle gjelde for romere.¹⁸¹ Roselaar bygger videre på denne ideen og etablerer en teori om at de allierte hadde muligheten til å jobbe med jorden, så lenge den romerske staten ikke trengte den, noe som Tiberius' lov ville ha gjort.¹⁸² Dette setter Tiberius' lovforslag på spissen. Om ikke de allierte er inkludert så vil det si at de står i fare for å miste romersk jord som tidligere var deres. Dette videre kan ha begynt en prosess hvor de allierte mer aktivt søkte etter statsborgerskap på bakgrunn av en nå mer innskrenkende romersk lov som gjorde at de nå måtte trekke seg videre tilbake inn i eget territorium. Plutarks versjon er den versjonen som har fått mest popularitet i senere tid av de to.

Appian på sin side ser ut til å mene at denne reformen skulle gjelde for hele Italia, noe som ville si at den også skulle gjelde for de allierte og latinerne.¹⁸³ Daniel Gargola stiller spørsmål til denne delen av Appians tekst fordi det vil se ut som at det er italienerne som får mest ut av denne reformen. Han påpeker at når lover ikke har noen bestemt bemerkning på hvem den skulle gjelde på denne tiden av romersk historie, så er det på bakgrunn av at de gjaldt hovedsakelig kun for romere og potensielt latinere basert på hvilken type lov det er.¹⁸⁴ Richardson derimot er enig i Appians versjon ved at Tiberius' ide var å gi statsborgerskap til de italienske allierte som bodde på romersk jord. At de fattige italienske bøndene som bodde på romersk jord, skulle få romersk statsborgerskap.¹⁸⁵ Dette passer også godt med det å kunne fylle opp den romerske hæren da disse italienske bøndene, nå romerske, kunne ta del i de romerske legionene.

Uansett hvem av disse to synene man velger å sette lit til så er det klart at dette ville vært en stor endring for en rekke italienske allierte. Om Tiberius' lovforslag var inklusiv til de allierte ville dette bety en rekke nye romerske statsborgere som kunne ta del i den romerske hæren. Dette kunne også vært en mulighet for videre spørsmål rundt statsborgerskap for de allierte som ikke arbeidet med *ager publicus*. Derimot om den utelukket allierte ville den ha fjernet

¹⁸⁰ Cic. *De Rep.* 3.41.

¹⁸¹ Stewart, *Managing Empire* s. 125.

¹⁸² Roselaar, *Ager Publicus in the Roman Republic* s. 80.

¹⁸³ Gjennom App. *BC.* 1.8-1.9. bruker Appian først "Italienerne" og deretter bruker en fellebetegnelse uten å sikte mot et spesifikt folk, noe som får meg til å tenke at han også refererte til at de allierte også skulle være en del av denne reformen.

¹⁸⁴ Gargola, *The Gracchan Reform and Appian's Representation of an Agrarian Crisis*, s.495.

¹⁸⁵ Richardson, *The Ownership of Roman Land*, s.10

en rekke italienske og latinske bønder vekk fra landet sitt for å kunne bli dyrket av romerske borgere, noe som igjen ville ha stilt spørsmål til alliansen mellom Roma og deres allierte, samt viktigheten for statsborgerskap. Uansett hva intensjonene til Tiberius kan ha vært så var det ingen allierte som så ut til å ha fått land fra Tiberius' lovforslag ifølge Roselaar.¹⁸⁶ Dette får meg til å lene mer mot den eksklusive versjonen av *Lex Agraria*. Jeg vil også argumentere for, at med Roselaars konklusjon så ville begge muligheter ha slått ut negativt for de allierte ettersom de ikke fikk noe fra Roma, enten om de var ment til å få det, eller ikke.

3.4.2: Tiberius' bruk av det romerske folket

Tiberius' lovforslag var svært lite likt ved senatet, og flertallet ved senatet så ut til å ville motgå han om han var villig til å gå gjennom dem.¹⁸⁷ Tiberius hadde dermed et annet valg, og dette var å ta lovforslaget sitt gjennom folkeforsamlingen. Dette ville bety at han kunne få loven til å bli en realitet, men uten senatets godkjenning. Det skulle derimot vise seg å ikke være så lett og han fikk motstand fra en annen folktribun, Marcus Octavius, som hadde blitt overbevist av hans motstandere, la ned veto på Tiberius' lovforslag.¹⁸⁸ Svaret fra Tiberius var todelt. Mens debatten mellom Tiberius og Octavius pågikk gjorde Tiberius det umulig for magistratene i Roma til å gjøre noen offentlig virksomhet i Roma så lenge denne loven ikke hadde blitt stemt frem eller ned.¹⁸⁹ Han la også frem et forslag om å avsette Octavius, og rettfærdiggjorde det med at Octavius ikke lenger kunne bli sagt å være en folktribun som jobber for å bedre livet til plebeierne.¹⁹⁰ Her legger Plutark til noe som ikke er å se i Appian. Plutark nevner nemlig at Tiberius' forslag for å fjerne Octavius ble regnet av Plutark både som noe som ikke hadde blitt sett før, men også ulovlig.¹⁹¹ Med dette sagt ser det ikke ut som det er en type ulovlighet som får noen konsekvens for Tiberius, foruten om hans død, men dette er tvilsomt gjort på bakgrunn av denne påståtte ulovligheten alene. Dette er derimot et godt eksempel på makten til de politikere som ble anerkjent som populære og deres evne til å få folket over på sin side. Loven går gjennom og Octavius blir til en privat borger igjen, og Tiberius' lovforslag blir en realitet.¹⁹²

¹⁸⁶ Roselaar, *Ager Publicus in the Roman Republic*, s.236

¹⁸⁷ Mæhle, *Masse og elite i den romerske republikk*. s. 186-7

¹⁸⁸ Brunt, P. A. *Social conflicts in the Roman Republic*. s. 79-80. Brunt bruker navnet "Possessors" for de personene som hadde gått over den angitte mengden for leie av *ager publicus*.

¹⁸⁹ Plut. TG. 10.5. Appian nevner også denne hendelsen kort i App. BC. 1.10

¹⁹⁰ Denne hendelsen kan man se i både Plut. TG. 11.2. og App. BC. 1.12.

¹⁹¹ Plut. TG. 11.2.

¹⁹² Plut. TG. 12.2.

Dette ser også et godt eksempel på hva som kom til å være en trend gjennom denne perioden av romersk politikk. Politikere som regnet seg som populære brukte folket som sine støttespillere for å fremme lovforslag. På denne måten kan man si at folket fort ble en større medspiller i det politiske spillet i Roma enn hva som hadde vært tidligere. Resultatet av dette var at det nå ble mer verdifullt å appellere spesifikt til folket. Dette kom ikke til å være den eneste gangen en slik strategi ble tatt i bruk og det kommer til å være noe som er verdt å se mye mer på gjennom oppgaven, og på forskjellige måter. Diodorus ville senere beskrive at i perioden av Tiberius' bror, Gaius Gracchus, at Gaius hadde gjort vanlige folk fiendtlige mot både ridderklassen og senatet.¹⁹³ Dette i seg selv er vanskelig å kunne bevise på en måte eller den andre, men Diodorus viser til at det romerske folket hadde blitt en sterkere gruppe innenfor romersk politikk. Det var tross alt gjennom støtten de populære politikerne fikk av folket som gjorde at de kunne endre det politiske miljøet i Roma så mye som de gjorde.

Tiberius må ha på denne tiden fått flere og flere fiender blant senatorene. Ikke bare har han ignorert senatet ved å gå gjennom folkeforsamlingen med dette lovforslaget som ser ut til å ha en negativ effekt på senatets medlemmer, men han har også fjernet en person som det ser ut til å ha vært "senatets tribun" hos plebeierne. Som John Briscoe poengterer til i hans tekst hvor han tar for seg hvem som kunne vært medspillere og motspillere av Tiberius Gracchus så er det ikke overraskende at politiske allianser blir splittet i denne perioden når Tiberius legger frem en lov som kan ha en såpass stor effekt på økonomien i Roma.¹⁹⁴ Dette skulle derimot ikke være hva som tippet det hele over, og han skaper et triumvir sammen med sin stefar Appius Claudius og hans yngre bror, Gaius Gracchus.¹⁹⁵¹⁹⁶ Disse tre skulle være ansvarlige for å se på og oppdele land etter Tiberius' lov.

3.4.3: Tiberius' kontroversielle død

Tiberius' frykt for senatets hevn er hva som ser ut til å være et sentralt moment for hans forsøk til å få et nytt år som tribun. Så lenge han holder denne posisjonen er hans regnet som sakrosankt og det ser ut som fra et rent historisk perspektiv at det er ingenting som kan gjøres mot han med mindre senatet ønsker å unngå plebeiernes vrede. Gjennom de kildene som stammer fra denne tiden er det ikke gitt noen form for indikasjon at noen som har vært

¹⁹³ Diod. Sic. 34.25.1.

¹⁹⁴ Briscoe, "Supporters and Opponents of Tiberius Gracchus", 125.

¹⁹⁵ Det er vanlig å se Gaius skrevet som enten "Caius" eller "Gaius", hvor Caius er en latinsk variant av navnet hans. Oppgaven kommer derimot til å bruke "Gaius".

¹⁹⁶ Plut. TG. 13.1.

sakrosankt har blitt drept, eller har dødd på en måte hvor sakrosanktheten kan ha blitt tatt i bruk. Dette, sammen med uenigheter blant kildene i hva som var bakgrunnen for Tiberius' død, gjør at det er vanskelig å si til hvilken grad hans sakrosankhet fortsatt gjaldt. Det vi kan si om Tiberius' død er at han faktisk dør.

Her dukker det opp et stort skille mellom våre to hovedkilder, Appian og Plutark. Appian hevder at Tiberius' død kommer etter hans inntreden med sine følgere på Kapitolhøyden hvor det ble stemt på noen tribunater. Etter å visstnok ha vist et tidligere planlagt signal ble ting voldelig fra følgere av Tiberius sin side, men Appian hevder også at dette er mer for frykt for hva hans motstandere er klare til å gjøre.¹⁹⁷ Hans død kommer av en motreaksjon fra Scipio Nasica, en *pontifex maximum*,¹⁹⁸ men regnet som en privatperson tar med seg en rekke borgere og dreper Tiberius og hans støttespillere.¹⁹⁹ Plutark derimot har en annerledes forklaring på hvordan Tiberius' død fant sted. Plutark nevner i sin tekst om døden til Attalus 3. som hadde vært konge av greske Pergamon.²⁰⁰ Etter hans død ga han sin rikdom til det romerske folk, og Tiberius var rask til å ville bruke denne rikdommen til å betale for utstyr til de romerne som hadde blitt gitt land, for å kunne hjelpe dem til å etablere seg.²⁰¹ Dette ble sett på som en fornærmelse overfor senatet ved å ta den beslutningen vekk fra dem, men dette skulle, ifølge Plutarks hendelsesforløp, være hva som kom til å være grunnlaget for hans død. Da Tiberius igjen er på vei til Kapitolhøyden for å ta del i valget av tribunene, så får han beskjed om at en del av senatet ønsker å drepe han.²⁰² Han tilkaller sine støttespillere til å hjelpe han, men han gir også et signal for de som ikke kan høre han, og dette signalet var en hånd over hans hode for å signalisere at han var i fare, noe som ble tatt for å være at han ønsket seg en krone, noe senatet, men mer spesifikt Scipio Nasica, tolket som oppvigling.²⁰³ Herfra er hendelsesforløpet meget likt hva som finnes sted i Appian.

Disse to tolkningene er nokså ulike, men jeg mener at Plutark har mest sannsynlig tatt en rekke friheter i forklaringen av hva som skjedde. At Tiberius' skjebne skulle til syvende og sist ligge i en mistolkning av et signal høres mer ut som noe som tilhører en gresk tragedie.

¹⁹⁷ App. BC. 1.15.

¹⁹⁸ En religiøs leder, men ellers en privatperson

¹⁹⁹ App. BC. 1.16.

²⁰⁰ Daværende gresk bystat som idag ligger i vestlige Tyrkia

²⁰¹ Plut. TG. 14.1-2.

²⁰² Plut. TG. 18.2.

²⁰³ Plut. TG. 19.2-4.

Jeg tror heller at om at dette er korrekt, var ikke denne tolkningen hva som drepte Tiberius, men heller bare en unnskyldning eller rettferdighet for å kunne drepe Tiberius ved å gå rundt hans rett til sakrosankthet og heller så på han som en som ville utnevne seg til en ny leder av Roma. Fra våre andre kilder blir man ikke stort klokere på dette handlingsforløpet. Florus har en lignende ide som Plutark, at det var signalet som ble mistolket som en krone,²⁰⁴ men her vil jeg også påpeke at begge forfattere skriver på den samme tiden i romersk historie, noe som kan bety at de begge arbeider med lignende kildemateriale. Det blir dermed vanskelig å kunne trekke noe skyld eller uskyld fra kildene vi har, men dette trekker ikke vekk fra selve viktigheten av Tiberius' død og hva som kom til å utspille seg videre på bakgrunn av hans karriere og endelikt.

3.4.4: Hvorfor var Tiberius' død så viktig?

Tiberius' død er på mange måter et fremtredende problem i Romersk politikk. Først og fremst er det et klart brudd på sakrosankthet som en folketribun har, noe som ble gjort klart gjennom reaksjonen fra plebeierne i ettertiden etter hans død. Samtidig viser det et problem ved at de som bryter sakrosanktheten ikke blir straffet slik som man skulle tro de blir. Scipio Nasica blir ikke stilt for noe rettsak, men blir heller sendt vekk fra Roma for å unngå at større problemer skal dukke opp der hvis han fortsetter å være der. Nasica kommer aldri tilbake til Roma, men dør i "eksil", selv om dette tvilsomt var den rettferdigheten som det Romerske folket ville ha i svar på drapet på en folketribun. Liket av Tiberius, samt hans nære følgere, ble også kastet i Tiberen etter hans død,²⁰⁵ noe som må ha forverret situasjonen ettersom dette var et sterkt brudd på konvensjoner knyttet til gravlegging av de døde.²⁰⁶ Det skal også nevnes at hvor mye tilbakeslag kunne komme ovenfor Tiberius' støttespillere ettersom flere av dem dør sammen med Tiberius og de som overlever blir satt til rettsak med flere av dem henrettet eller kastet ut av Roma i eksil.²⁰⁷

På den andre siden fra den plebeiiske reaksjonen til Tiberius' død hadde man reaksjonene fra fremtredende patrisiere og Senatet. Det var ikke noen debatter eller taler, iallefall ingen som har overlevd, som stilte spørsmål rundt dette monumentale drapet. Tvert imot ser man heller det motsatte. Da Scipio Aemilianus hører om Tiberius' død ytrer han, ifølge Plutark, at: "*So*

²⁰⁴ Flor. Epit. 2.14.7.

²⁰⁵ Plut. TG. 20.2. og App. BC. 1.16.

²⁰⁶ Duncan, *The Storm Before the Storm*. s.37.

²⁰⁷ Plut. TG. 20.2-4.

perish also all others who on such wickedness venture", som er et sitat fra Homer.²⁰⁸ Dette skulle også gjøre Aemilianus upopulær blant folket, noe som er en indikasjon på nettopp hvor splittet folket må ha vært rundt Tiberius' død. I diverse tekster fra Cicero er det også mulig å se en rød tråd av kritikk rundt Gracchus-brødrene hver gang Cicero er innom taler hvor han drar dem frem.²⁰⁹ Cicero selv lever i ettertiden av Gracchus-brødrene,²¹⁰ men det er klart at de må ha hatt en viss innvirkning på de politiske stridighetene i Roma i god tid etter deres død. Robert Murray mener at Ciceros tanker rundt Tiberius var at Tiberius må ha misbrukt makten sin, og at han hadde en fremtid som en sterk patriot som stred vekk fra denne veien.²¹¹ Derimot burde dette tas med en klype salt ettersom Cicero kan bli sett på som en av de mest fremtredende optimatene i hans tidsperiode, noe som gjør han nærmest grunnleggende kritisk overfor de to brødrene. Blant den overlevende meningen fra senatets side ser man et sterkt syn på at det var Tiberius som fortjente sin død, og at bruken av vold var rettfærdiggjort gjennom hans handlinger, noe som er den nøyaktig motsatt av hva man ser hos den plebeiske responsen i denne perioden.²¹²

Det store problemet som jeg mener følger fra Tiberius' død er ikke nødvendigvis noe man kan se først og fremst hos Tiberius. Med tanke på hvorvidt man kan sette spørsmålstegn ved Tiberius' syn på inkluderingen av de allierte kan man samtidig stille spørsmål til hvordan de italienske allierte reagerte på hans død. Derimot setter det en forrang på hva som skulle komme senere i denne perioden. Det at en folketribun dør uten noen form for rettfærdighet er stort for romersk politikk. Som Appian hevder har det ikke blitt skjedd før.²¹³ Men, et annet problem er når politikere som kjemper for statsborgerskap for de allierte blir drept på samme vis som Tiberius, uten en viss form for rettfærdighet, og ofte heller det motsatte, er det lett å se at dette kunne blitt et problem i forholdet mellom Roma og deres allierte. Om de allierte søkte etter statsborgerskap ga det nok liten tro i denne saken når flere av de politikerne som kjemper for dette blir drept i hva som skulle være svært unike tilstander for hva som hadde vært romersk politikk på dette tidspunktet.

²⁰⁸ Plut. TG. 21.4.

²⁰⁹ Se for eksempel Cic. *Brut.* 43.212 hvor Cicero bemerker at Scipio Nasica hadde befridd republikken fra Tiberius Gracchus.

²¹⁰ Cicero blir født i år 109 f.Kr.

²¹¹ Murray, *Cicero and the Gracchi*, s.293-294.

²¹² Plebeierne er ikke noe man kan nødvendigvis se på som en enkelt enhet, men jeg vil si at den reaksjonen som kom frem i perioden etter Tiberius' død gir en god indikasjon på at det var en stor nok del av plebeierstanden som hadde et problem med hvordan Tiberius hadde blitt behandlet både like før og etter hans død.

²¹³ App. *BC*, 1.2.

3.5: Fulvius Flaccus og Fregellae

I tiden etter Tiberius' død så fortsetter diskusjonen rundt fordelingen av jordbruket, men debatten blir også styrt mot statsborgerskap. Ettersom jordbruksspørsmålet også kom til å gjelde de allierte på en eller annen måte ble dette sett på som en mulig løsning. På denne måten kunne alle lover som gjaldt romere bli generelle lover som skulle gjelde hele Italia. Flaccus blir datert til å ha trukket frem statsborgerskap rundt år 125 f.Kr., hvor Fulvius Flaccus, ifølge Appian, er en av dem²¹⁴²¹⁵. Ikke veldig mye kan bli sagt om han, iallfall ikke på lik linje med Gracchus brødrene fra et kildeperspektiv, ettersom de kilder som vi har plasserer han gjerne sammen med Gaius Gracchus, eller som en del av deres historier.²¹⁶ Vi vet såpass fra kildene at han står som en nær alliert til både Tiberius og Gaius, og at, lik som dem, er også en del av folkeforsamlingen. På mange måter tar han Tiberius' plass etter Tiberius dør i 133 f.Kr. Hans viktighet er dermed noe å sette spørsmål til når det kommer til hvordan kildene velger å fremstille han, eller enda mer, at de ikke fremstiller han på noen spesiell måte. Han får ikke en like stor del av Appians verk tilegnet seg for eksempel, og Plutark også ser mer fokusert ut på Gracchus-brødrene enn han er på Flaccus' involvering. Det skal derimot sies at han er den første bemerkningen hos Appian om en diskusjon rundt statsborgerskap blant de allierte.²¹⁷

Appian nevner lite om Tiberius' rolle for statsborgerskap, men er villig til å fortelle leseren kort om Flaccus' forsøk på å få gjennom en lov som ville gitt de allierte statsborgerskap da han får problemer med de allierte som motsetter seg Tiberius' jordbruksfordelingen som Flaccus hadde blitt en del av, men blir motsatt av senatet.²¹⁸ Det Flaccus' lovforslag viser oss er at i kjølvannet av Tiberius' død²¹⁹ så blir spørsmålet knyttet til romersk statsborgerskap for de allierte stilt, og i min mening viser dette til en interesse som på denne tiden skulle bli sentral for videre romersk politikk de neste 30 årene, spesielt når senere politikere også kom til å kjempe for det. Dette lovforslaget setter også spørsmål rundt Tiberius' lovforslag og

²¹⁴ Ifølge App. *BC.* 1.21.

²¹⁵ Appian ser ut til å hinte til at dette var en ide som ble delt av andre også, men han nevner kun Flaccus ved navn.

²¹⁶ Dette kan man se i App. *BC.* 1.18, Plut. *TG* 18.1, og Plut *CG* 18.1. hvor Flaccus blir kort nevnt som personen som nevner at han har noe å si til Tiberius, eller kort i historien om Gaius Gracchus.

²¹⁷ App. *BC.* 1.21.

²¹⁸ *Ibid*

²¹⁹ Flaccus' lovforslag knyttet til statsborgerskap blir datert til 125 f.Kr.

hvorvidt han hadde tanker om å inkludere de allierte da Flaccus ser ut til å ha kommet frem med dette lovforslaget når hans oppgave er å fordele romersk jord som Tiberius var ansvarlig for å begynne. Som den første av de tre sentrale politikere i denne oppgaven som bringer frem spørsmål om statsborgerskap, står han som en viktig milepæl for å forstå det romerske politiske landskapet i denne perioden.

Fregellae står dermed som et interessant syn inn i hvordan spørsmålet rundt det romerske statsborgerskapet kunne være innad i Italia på denne perioden blant de allierte. Fregellae var en latinsk by, ikke langt unna Roma i sentral-Italia. Byen ser ut fra kildene vi har om den til å ha vært sterkt lojale til Roma, og Livius viser til hvordan byen hadde stoppet senket Hannibals progresjon i Italia gjennom å bryte ned broer, men hadde betalt kraftig for det.²²⁰ Dette skulle derimot endre seg etter Fulvius Flaccus' forslag om statsborgerskap blant de allierte. Da Roma slår ned på dette lovforslaget svarer Fregellae med å gå til opprør mot Roma.²²¹ Grunnen til opprøret er noe diskutert, men det er høyst sannsynlig at dette har noe å gjøre med Flaccus' lovforslag. Det skal også sies at det hadde nylig vært flyttet en god del samnitter inn i denne byen, et folk som på alle måter kan sies å ha vært fiendtlige mot Roma og er, som sett i det tidligere kapittelet, regnet som en av Romas største fiender innad i Italia etter deres lange krig mot hverandre i samnitterkrigene.²²²

Romas svar på Fregellaes utbrudd var å sende en styrke til byen og jevne den med jorden. Cicero senere nevner hvordan dette ble gjort for å unngå at de andre allierte skulle ha tanker om å gjøre det samme.²²³ Dette kan vise til en iboende frykt blant det romerske senatet om hvorvidt de faktisk hadde kontroll over de allierte, og hvordan mange allierte følte om Roma. Fregellae gir oss et sjeldent innsyn i en by kontrollert av de allierte og som motsetter seg Roma på denne måten før utbrytelsen av forbundsfellekrigen og er et viktig eksempel på hvordan Roma på denne tiden så på allierte som hadde tanker på å motsette seg det romerske hegemoniet. Dette er svært lignende for hva jeg ser på i tidligere deler av oppgaven, hvor det å bryte alliansen med Roma er effektivt som å gå til krig mot dem.

²²⁰ Liv. *Ab Urbe Cond.* 26.9.3-11.

²²¹ Stewart, *Managing Empire*, s. 70.

²²² Erdkamp, *Soldiers, Roman Citizens, and Latin Colonists in Mid-Republican Italy*, s. 139. Erdkamp regner med at 6000 fra samnium og peligni hadde bosatt seg der.

²²³ Stewart, *Managing Empire*, s.174

3.6: Gaius Gracchus

Ti år etter Tiberius Gracchus' død kommer det en ny Gracchus inn i det politiske spillet. Hans yngre bror Gaius Gracchus hadde allerede vært med i triumviratet sammen med sin eldre bror da Tiberius' lov først ble anerkjent, men det var nå han hadde blitt valgt inn som en tribun for plebeierne. Hvor vi kan diskutere om hvorvidt Tiberius hadde noen interesse for de allierte og statsborgerskap kan ikke det samme bli sagt om Gaius Gracchus. De to brødrene skal vise seg å dele en hel rekke ting. En klassifisering som populære politikere har de begge, og begge kommer nærmest med en foreliggende misnøye fra senatet. Hvor Tiberius hadde det for å ha vært en del av problemet i Numantia har utvilsomt Gaius en lignende situasjon, spesielt ettersom han stod såpass nærme sin bror under hans egen politiske karriere. De har begge også korte politiske karrierer, men som er regnet som svært polariserende, både for antikke og moderne historieskriving. I denne delen av kapitlet skal jeg ta for meg Gaius Gracchus, en av de mest sentrale skikkelsene for de alliertes statsborgerskap og en av de første menneskene i romersk historie som skulle få senatet til å erklære han som en trussel for den romerske republikken med den sammen loven som ble brukt da Julius Cæsar stormer hovedstaden flere år senere.

Hvor Tiberius Gracchus var en mann som holdt fokuset sitt nokså rettet mot jordbruket og *Lex Sempronia Agraria* var Gaius mer splittet i sine politiske innslag. Gjennom hans politiske karriere som tribun skulle han diskutere emner slik som offentlig finans, sikkerheten for privatpersoner, jordbruk for både italienerne og latinere, og statsborgerskap.²²⁴ Han og hans bror er også ansvarlig, ifølge Cicero, for å ha splittet den romerske republikken *in duas partes*, eller i to deler.²²⁵ Dette er hva som potensielt kom til å bli en av hans største bidrag til den romerske republikken, om dette var for godt eller ondt. Som vi har sett på tidligere i kapitlet så er forholdet mellom ridderklassen og senatet viktig. Det er visse grenser hvor begge sider har mer makt og frihet enn den andre standen. Hvor senatet har mer politisk makt, ettersom de kontrollerer domstolene og senatet, så har ridderklassen flertall og en politisk innflytelse som Gaius Gracchus kom i sin periode til å bruke tils in fordel.

3.6.1 Den Politiske karrieren til Gaius Gracchus

²²⁴ Pina Polo, *The "Tyranny" of the Gracchi and the Concordia of the Optimates*, s.11

²²⁵ Hillard, *Res Publica in Theory and Practice*. s.5.

Noe av det første Gaius gjør da han blir valgt inn som folketribun i 123 f.Kr. er å fremme en lov som nærmest kan se ut som hevn for hva som hadde skjedd mot hans bror.²²⁶ Loven hans gikk ut på at de som hadde mistet sin politiske post ved å bli avstemt av folket kunne ikke holde en politisk post i Roma. Denne loven er ikke like omfattende for Roma som mange av hans andre lovforslag, men er mer rettet for å sette opp hans forhold med senatet. En person som kom til å bli truffet av denne loven var Marcus Octavius som hans eldre bror hadde avsatt gjennom folkeforsamlingen etter Octavius hadde lagt ned veto for forslaget hans.²²⁷ Dette lovforslaget ser ut til å ha vært en reaksjon til Tiberius' død, og spesielt et slag mot senatets politiske innflytelse, men loven i seg selv går aldri gjennom da han blir overbevist av sin mor, Cornelia, til å trekke den tilbake.²²⁸ Dette første trekket som Gaius gjør innenfor romersk politikk som folketribun kom til å speile hans politiske karriere de to neste årene, og hvordan han både kom til å fortsette sin avdøde brors verk, og også fortsette å ta i bruk den sterke standen som hadde blitt de romerske borgerne.

For denne oppgaven er det hans andre år som folketribun som står mest sentralt. Som vi har sett på gjennom Tiberius så var bruken av vanlige romerske borgere betydelig for å få gjennom de lovforslagene han ville ha. Gaius lignende tar i bruk denne strategien, men han styrker samtidig også den romerske ridderklassen. I begynnelsen av hans andre år som folketribun får han gjennom en lov²²⁹ som endrer på de romerske domstolene som tok for seg korrupsjon. Disse hadde tidligere vært i eierskap av det romerske senatet, men Gaius' lov gjorde at ridderklassen nå var ansvarlig for dem.²³⁰ Videre gjorde loven det også mulig for allierte å bringe frem tidligere magistrater på bakgrunn av korrupsjon.²³¹ Dette er en viktig lov for denne tiden da det fjerner deler av makten fra senatet og plasserer den hos ridderklassen, hvorav mange av dem ikke nødvendigvis hadde en spesiell forkjærlighet for senatet. Diodorus for eksempel beskriver dette som at Gaius har ødelagt harmonien mellom de to gruppene ved å gi denne makten over til ridderklassen.²³² Lignende tanker kan også ses

²²⁶ Plut. CG. 4.1-4.

²²⁷ Plut. CG. 4.2.

²²⁸ Ibid

²²⁹ Noen lovforslag har ikke noen direkte navn knyttet til seg, noe som gjør det vanskelig å kunne sette et godt konkret navn på det.

²³⁰ Lintott, *Political History 146-95 B.C.*, s.90

²³¹ Stewart, *Managing Empire*, s.133-134

²³² Ibid

hos Florus, og lignende ideer om Gaius' problematiske lovforslag er også å finne i Livius' *Periochae*.²³³

Gaius kamp om å splitte deler av senatets makt over til ridderklassen viser at Gaius er villig til å fokusere på to av de tre gruppene som nå hadde blitt instrumentelle i den politiske sfæren i Roma. Hvor man ser at Tiberius hadde hovedsakelig brukt folket som sin hovedstøtte, så er det vanskelig å kunne se på Gaius' lovforslag som noe som ikke hadde to sentrale resultater. Først og fremst er det å forsøke å bli mer vennlig ansett av ridderklassen, og de som ville bli positivt påvirket av en slik lov. For det andre så brøt det med det politiske monopolet som senatet hadde bygget opp gjennom romersk historie.

Et annet svært viktig lovforslag som Gaius Gracchus la frem under hans andre år som folketribun hadde å gjøre med statsborgerskap for latinerne og de andre italienske allierte. Dette lovforslaget var egentlig to separate forslag hvor den ene var fokusert på å gi statsborgerskap til de latinske allierte, og dermed øke antall romere betraktelig.²³⁴ Det neste forslaget som naturlig fulgte etter var å gi de latinske rettighetene til de italienske allierte.²³⁵ Med andre ord ville rangeringen av *socii* som jeg så på tilbake til kapittel 2 i prinsippet potensielt forsvinne fra den italienske halvøyen,²³⁶ om ikke bli kraftig redusert i hvor mange som hadde statusen. Dette ser ut til å være en mer kompromissrettet løsning på forholdet mellom Roma og deres allierte. Det er ikke å gi romersk statsborgerskap til alle allierte i Italia, men heller gi det til de som delte en kulturell bakgrunn med Roma, slik som så ut til å være den mer gunstige løsningen som Roma hadde etablert tidligere.²³⁷ Begge lovforslag ble sterkt motsatt av den romerske eliten, og gjennom Livius Drusus den Eldre,²³⁸ en annen folketribun, ble det første lovforslaget vetoet.

Det er på denne delen av spørsmål knyttet til statsborgerskap at et svært interessant argument blir dratt frem av Gaius Fannius, som opp til nå hadde blitt regnet som en støttespiller for Gaius Gracchus. Fannius snakker til de romerne som hører på han og spør dem om de er

²³³ Flor. Epit 2.15.2. og Liv. *Periochae*. 61.

²³⁴ App. *BC*. 1.21.

²³⁵ Se App. *BC*. 1.21.

²³⁶ Se kapittel 2.4

²³⁷ Plut. *CG*. 9.2-4, og App. *BC*. 1.23

²³⁸ **NB:** Referer ikke til Livius Drusus nevnt tidligere i oppgaven og som skal diskuteres i 3.9.

villig til å dele sine goder med de ikke-romere som nå skulle bli romere.²³⁹ Dette er et annet moment rundt statsborgerskap som er veldig interessant, spesielt rundt Gaius Gracchus' tid. Senatet har motarbeidet ideen om statsborgerskap, spesielt mot Flaccus for eksempel,²⁴⁰ men, om den vanlige romerske borgeren også motsetter seg tanken på at de latinske allierte skulle få statsborgerskap er kampen nærmest tapt. Det er dermed ingen avenyer som Gaius kan gå gjennom dersom han ikke kan få de romerske borgerne på sin side.

Dette problemet viser til det som er hovedproblemet mellom Roma og de allierte. De allierte hadde ingenting å si for deres egen mulighet for statsborgerskap og denne beslutningen skulle heller bli tatt av kun romere, hvorav mange av disse ikke hadde noe å få ut av de alliertes statsborgerskap og hadde heller noe å miste gjennom en slik lov. For senatorene ville det være større konkurranse om å sitte på senatet når velstående medlemmer fra resten av den italienske halvøya blir gitt romersk status og har muligheten til å få seg selv eller familiemedlemmer inn i romersk politikk. Selvfølgelig kan det være snakk om innflytelse fra de allierte, men det er tvilsomt at denne innflytelsen kom til å være nok hvis de ble såpass motarbeidet innad i romersk politikk.

I min mening er det muligheten for folket generelt som er den største trusselen for en rekke romere, senatet inkludert. Folkemassen som hadde vært så sentral for de med populære synspunkter er en mulighet til å kunne trekke inn flere triber. Fra tidligere vet vi at det er landstribene som oftest følger populære politikere,²⁴¹ og flere landstriber kan fort føre til at politikk som gagnar folket mest vil stå svært sterkere gjennom folketribunatet, noe som igjen kan endre på hvordan den politiske makten i Roma, som allerede er på avveie blir gjort. Det er også verdt å nevne hvor mye politisk makt som den enkeltpersonen som klarer å få gjennom loven som gir de allierte statsborgerskap kommer til å få innenfor politikken når de allierte blir romere.

3.6.2: Livius Drusus den Eldre og bruken av popular politikk

Livius Drusus den Eldre kom til å være en innflytelsesrik folketribun for både å stoppe en rekke av Gaius' og Flaccus' prosjekter, men også for å vise hvordan den folke-rettede

²³⁹ Cic. *Brut.* 99-100.

²⁴⁰ Se kapittel 3.5

²⁴¹ Appian viser til dette i *App. BC.* 1.14., når Tiberius tilkaller sine støttespillere, men de var for opptatt med innhøstingen.

politikken til populares kunne bli motsatt av å splitte folkets stemmer. Hovedmålet for dette må ha vært for å til slutt kunne trekke nok popularitet vekk fra Gaius Gracchus til å kunne drepe den økende stemningen rundt loven om statsborgerskap latinerne først og fremst.²⁴² En av de første av disse kommer som var til Gracchus' forslag om å etablere flere kolonier. Drusus på sin side kom på banen og lovet å opprette flere kolonier enn hva Gracchus hadde lovet.²⁴³ Dette ble også gjort i en periode hvor Gaius ikke var i Roma og kunne dermed ikke svare direkte på de forsøkene som ble gjort av Drusus for å skifte synet blant folket, og hadde han vært der så hadde det kanskje vært en mulighet til å motsette seg dette.²⁴⁴ Dette er en lignende strategi som vi ser blir gjort hos Flaccus tidligere i kapittelet ved å sende forkjemperen for loven ut av Roma mens loven blir diskutert og stemt over.²⁴⁵

Gaius forsøkte å vinne tilbake den støtten han hadde hatt blant folket, men til syvende og sist var det ikke nok og lovforslaget om statsborgerskap ble til slutt stemt vekk da valget skulle bli gjort. Videre, om Gaius hadde planer om et tredje år som folketribun ble også dette motsatt.²⁴⁶ På denne måten endte Gaius' politiske karriere, men det viser til et interessant innsyn i hvordan den politiske strategien som vi så hos Tiberius og nå hans yngre bror og hvordan det var mulig å, til en viss grad, blåse luften ut av ballongen ved å splitte velgerne blant to svært like politiske politikere, men av dem gir mer,²⁴⁷ men har tilfeldigvis unnlatt å gå videre med visse lovforslag, slik som i dette tilfellet statsborgerskap for de allierte.

3.6.3 Gaius' død og ettertid

Gaius' politiske karriere som folketribun hadde blitt ferdig, men dette hadde ikke vært nok for hans motstandere. Lovforslaget som hadde vært Gaius' plan om kolonier i Kartago hadde stått tidligere var nå i fare for å bli trukket tilbake av senatet.²⁴⁸ Gaius og Flaccus blir dermed beskrevet som å ha som Tiberius hadde gjort og stormet kapitolhøyden, og hevder at senatet

²⁴² App. BC. 1.23

²⁴³ App. BC. 1.23

²⁴⁴ Kendall, *Romans, Allies, and the Struggle for Roman Citizenship*. s. 158

²⁴⁵ Se kapittel 3.5

²⁴⁶ Kildene er splittet når det kommer til dette. Plutark er faktisk den eneste kilden som referer til et tredje forsøk som folketribun som ble nedslått. Se: Plut. CG, 12.4. Dette stiller spørsmål til om dette faktisk skjedde, men at Plutark har valgt å nevne det gjør det også mulig at det faktisk kan ha skjedd, men det andre kildene tok det ikke med.

²⁴⁷ Det har blitt diskutert hvorvidt de politiske lovforslagene til Drusus var noe han gikk gjennom med da vi ikke har spesifikke numre eller kilder som viser til at han faktisk gikk gjennom med koloniene og lignende, men dette er sekundært til hva strategien bak lovene var.

²⁴⁸ App. BC 1.24

hadde løyet.²⁴⁹ Denne hendelsen kom til å ende med at Gaius Gracchus, Fulvis Flaccus, or nærmere 3000 følgere ender opp død,²⁵⁰ svært lignende hva som hadde skjedd med Tiberius Gracchus bare ti år tidligere.²⁵¹ Grunnlaget for hans død hadde lignende vært på bakgrunn av hva som nærmest kan beskrives som et opprør mot Roma, eller et forsøk på å ta over makten i byen. Hans følgere blir også drept uten noe videre rettsak,²⁵² og med han dør mange av hans lovforslag.

Døden til Gaius Gracchus og Fulvius Flaccus kom til å sette en pause for kampen om statsborgerskap i romersk politikk. Det er noen politiske eksempler som kommer i nærheten av det, slik som Saturninus i år 100 f.Kr., som la frem et forslag om å etablere romerske kolonier, men også tillate at italienere også ble en del av befolkningen, noe som også ville gjøre disse romere.²⁵³ Gaius Marius er også en figur som er viktig i denne perioden, men han skal jeg snakke mer om i neste delkapittel. Selv med disse to ble ikke spørsmålet om statsborgerskap til de allierte brakt opp igjen på en god stund, iallefall ikke som vi kan se fra kildene. Det er dermed kun tre politiske tilfeller før krigen som det ble jaktet på statsborgerskap for det allierte, som var Flaccus, Gaius Gracchus sammen med Flaccus, og til slutt Livius Drusus den yngre. Det skulle derimot være en periode på 30 år mellom det andre og det tredje forsøket, noe som er en relativ lang tidsperiode, spesielt når tiden mellom Flaccus' forslag og Gaius' forslag var bare på rundt tre til fire år. Som jeg skal se på i de to neste delkapitlene er det ikke slik at Roma gjør dette forholdet noe bedre.

10 år etter Gaius og Flaccus' død, skulle en interessant ting også skje. *Lex agraria* som var Tiberius Gracchus' lovforslag, men som hadde hatt støtte av både Gaius og Flaccus, hvor begge også hadde på et eller annet tidspunkt vært en del av triumviratet som skulle dele ut jord, hadde også ferdig. Dette var derimot ikke på bakgrunn av at den ble avsatt på bakgrunn av Gracchus-brødrenes rykte, men heller fordi den var ferdig.²⁵⁴ Som nevnt tidligere så vet vi at de allierte ikke fikk noe ut av det,²⁵⁵ noe som vil bety at problemet som kan sies å ha startet med Tiberius, med at de allierte ble dyttet ut av land de hadde jobbet på, hadde blitt fullført.

²⁴⁹ Se for eksempel App. BC 1.24; Plut. CG. 15-16; Vell. Pat. 2.6.

²⁵⁰ Døden til begge blir tatt opp i App. BC 1.25-26; Plut. CG. 16; Flor. *Epit* 2.15.6-7; Vell. Pat. 2.6-2.7

²⁵¹ Se Kapittel 3.4.3

²⁵² Se App. BC. 1.26

²⁵³ Lintott, *Political History 146-95 BC*. s. 87

²⁵⁴ Roselaar, *Public Land in the Roman Republic*. s. 274.

²⁵⁵ Se kapittel 3.4.1

Dette, spesielt i ettertid av Gaius' død, kan ikke ha hjulpet situasjonen blant de allierte som ønsket seg statsborgerskap fra Roma, men om disse allierte hadde noe å si om situasjonen så er det lite i de kildene vi har som tilsier dette.²⁵⁶

3.7: Gaius Marius

Gaius Marius' innflytelse på Romerriket i senmiddelalderen står nærmest uten like. Han er kjent for sine mange politiske embeter, samt at han ble valgt som konsul hele syv ganger gjennom sitt liv. Hans reformasjon av hæren, samt hans forsvar av Roma under forbundsfellekrigen gjør han til en sentral skikkelse når det kommer til en oppgave sentrert rundt denne perioden. Hvor hans tid under forbundsfellekrigen skal bli diskutert i neste kapittel ønsker jeg å ta for meg hans tid som politiker og et veldig spesielt valg han gjør mens han er konsul, som både var en svært unik handling, men som også kan ha gitt de allierte mer motivasjon til å ønske å få statsborgerskap fra Roma. Dette er nemlig hans valg til å gi statsborgerskap til italienske kohorter som var underlagt han. Jeg ønsker i denne delen av kapitlet kort å drøfte hvordan hans valg kan ha hatt en sterk effekt på Romas forhold med sine allierte.

Jeg har sett på populares gjennom dette kapitlet og mye av de politiske beslutningene man ser hos Marius har en vinkling for å fremme politiske lover med folket i sentrum, svært lignende de man ser hos Tiberius og Gaius før ham. Dette kan ses allerede tilbake i 119 f.Kr. da han som folketribun innfører en lov som er ment til å gi mindre makt blant de rike når det kom til valg. Plutark skriver om dette og beskriver hvordan det stoppet de rike fra å kunne se på stemmene til plebeierne etter de hadde avgitt sitt valg.²⁵⁷ Han vetoet derimot også en lov rundt det noe kontroversielle korn-loven som hadde blitt populær nettopp gjennom Gaius Gracchus. Dette var noe Marius mente hadde en for høy kostnad for Roma.²⁵⁸ Marius står i sin tid som folketribun som et godt eksempel på en politiker som tar i bruk en rekke populares-rettede lovforslag, men det skulle ikke være dette han ble mest kjent for.

Et av hans viktigste, og kanskje mest omfattende av alle hans lovforslag, var hans endring over hvem som kunne ta del i de romerske legionene i 107 f.Kr., som var han første år som

²⁵⁶ Kendall, *Romans, Allies, and the Struggle for Roman Citizenship*. s.162

²⁵⁷ Cic. Leg. 3.38

²⁵⁸ Plut. CM. 4.4

konsul.²⁵⁹ Som jeg forklarte tidligere i oppgaven, var det et krav om jord som etablerte hvorvidt noen kunne ta del i den romerske hæren.²⁶⁰ Som nevnt tilbake da var den voksende mengden av landløse bønder som ikke kunne ta del i legionene begynt å bli et problem for Roma. Denne reformen har ofte blitt sett på som begynnelsen for den profesjonelle romerske hæren med et større trykk på forholdet mellom en general og de soldatene som tjente under han. Dette er i min mening et interessant fenomen ettersom det er ut til å følge den samme reaksjonen til et problem som Tiberius hadde basert sitt lovforslag på. Marius' reformer er noe som har blitt sterkt debattert frem og tilbake i moderne historieskriving, gjerne fokusert på hvorvidt man kan snakke om en øyeblikkelig overgang, eller en mer gradvis endring, men dens effekt hadde interessante følger.

Noen år etter dette begikk Marius hva jeg vil si er en av de mer influensrike valgene i denne perioden når vi ser på forbundsfellekrigen. I år 100 f.Kr., da Marius var konsul, valgte han å gi statsborgerskap til to italienske kohorter fra byen Camerinum.²⁶¹ Fra Plutark regnes nummeret til å være så mange som tusen menn.²⁶² Disse ble gitt ut, ifølge Marius, for deres tapperhet under kamp.²⁶³ Dette er i min mening en utrolig hendelse av en rekke grunner. Først og fremst kan det vise til den interne kampen som foregikk innad i Roma på denne tiden om hvorvidt de allierte kunne få statsborgerskap eller ikke. På en annen side virker det som en nærmest vilkårlighet, at disse kohortene, satt under Marius' lederskap, skulle bli tildelt romersk statsborgerskap så lett. Dette viser til hva jeg vil beskrive som en nærmest vilkårlighet rundt romersk statsborgerskap. Man kan si at de allierte det er snakk om har gjort seg fortjent til statsborgerskap, men om det krever at en konsul finner det rettferdig å gi en gruppe romersk statsborgerskap så bringes det en nærmere tilfeldighet til det hele.

3.8: Lex Licinia Mucia

Lex Licinia Mucia, som ble etablert i år 95 f.Kr. ble beskrevet av den romerske historikeren Asconius Pedianus til å være den største årsaken til forbundsfellekrigen.²⁶⁴ Loven kom på bakgrunn av en tro at det var latinske og italienske allierte som var bosatt i Roma og som

²⁵⁹ Howard, *Rebel Motivations During the Social War and Reasons For Their Actions After its End*, s.12

²⁶⁰ Se kapittel 3.3

²⁶¹ En by som i dag ligger på østsiden i sentral-Italia

²⁶² Plut. CM. 28.2

²⁶³ Ibid

²⁶⁴ Asc. *Corn.* 67-8.

stemte under romerske valg, 'forkledd' som romerske borgere. Ifølge Cicero var det for å stoppe ikke-romere for å oppføre seg som romere.²⁶⁵ Forsøk på statsborgerskap, slik som Flaccus og Gaius Gracchus hadde forsøkt på, samt Gaius Marius som ga statsborgerskap til sine soldater, hadde gjort at nasjonal identitet hadde blitt et større og større spørsmål i de siste årene. *Lex Licinia Mucia* kan sies å ha vært responsen fra det romerske senatet som satt ned en metaforisk vegg mellom romere og ikke-romere gjennom loven.

Det har blitt stilt spørsmål om hvorvidt dette var en respons til Marius arbeid på å gi statsborgerskap til de allierte for å kunne styrke sin egen posisjon innad i Roma. Denne ideen blir fremstilt både av Owen Stewart og Fiona Tweedie som stiller spørsmål om sensorene i år 97 f.Kr. var vennligstilte ovenfor Marius og var dermed villig til å telle italienske allierte som romerske borgere for å kunne styrke Marius' posisjon.²⁶⁶ Dessverre er folketallet fra dette året ikke tilgjengelig som gjør det vanskelig å kunne bevise med absolutt sikkerhet. Men med denne ideen er det enklere å kunne forstå *Lex Licinia Mucia* som en motreaksjon for å forsikre at Marius ikke hadde muligheten til å anskaffe seg sterk politisk makt med de nå mange nye romerske borgerne som hadde på et tidspunkt vært en del av hæren hans.

Et annen ting å ta for seg når man snakker om viktigheten rundt *Lex Licinia Mucia*, er at den skjer hele fire år før forbundsfellekrigen bryter ut i år 91 f.Kr. Om Asconius Pedianus er korrekt i hans oppfatning om at denne loven var grunnen til forbundsfellekrigens utbrytelse,²⁶⁷ så betyr dette at krigen i seg selv må ha blitt planlagt langt mer enn hva som tidligere har blitt antatt. Salmon også viderefører denne ideen da han mener at denne loven skapte en rift mellom Roma og den italienske eliten, som kan sies å ha vært en del av de som hadde blitt truet av introduksjonen av loven.²⁶⁸ Dart på sin side mener at dette var bare en fortsettelse av en allerede eksisterende lov.²⁶⁹ Hvor jeg er enig med Dart er dette svært lignende Tiberius' landforslag hvor også han etablerer et lovforslag basert på en lov som allerede eksisterte.²⁷⁰ Lignende kan det se ut som at *Lex Lucinia Mucia* ble utført nettopp fordi det hadde blitt observert som et problem.

²⁶⁵ Cic. *Off.* 3.47.

²⁶⁶ Stewart, *Managing Empires*, s.163, og Tweedie, *Lex Licinia Mucia and the Bellum Italicum*, s.128.

²⁶⁷ Asc. *Corn.* 67-8.

²⁶⁸ Salmon, *The Cause of the Social War*, s. 114

²⁶⁹ Dart, *The Social War*, s. 64-65

²⁷⁰ Se kapittel 3.4.1

De alliertes politiske innflytelse i Roma, selv om de ikke hadde noe direkte politisk makt, må sies å ha blitt svært truet av *Lex Lucinia Mucia*. Noen hadde, som loven påpekte, satt seg selv som romere for å stemme under romerske valg, og i en periode hvor romersk statsborgerskap kunne bli stemt på, eller hadde tidligere kunnet dette,²⁷¹ og det er verdt å tenke seg at flere valg også kunne ha en effekt på de allierte, selv om de ikke kunne ha stemt på det lovlig, slik som Tiberius Gracchus' jordbrukslov. Dette i seg selv er et viktig moment å ta med seg videre, spesielt når jeg i neste delkapittel skal ta for meg nettopp denne typen alliert innflytelse.

Dette spesielt i forhold til ideen om at krigen hadde en mye sterkere pangstart med døden til Livius Drusus i år 91. f.Kr. som er hovedfokus for neste delkapittel. Dette betyr derimot ikke at det ikke kan ha vært flere grunner, og som jeg har sett på så langt, har det vært en rekke av dem. Derimot vil en slik tankegang lede mot ideen at forbundsfellekrigen var et prosjekt som hadde blitt planlagt mye lengre enn kun i kjølvannet av krigens start. Dette kommer til å bli et viktig tema i neste kapittel da bakgrunnen for krigen blir nærmere diskutert.

3.9: Marcus Livius Drusus Den Yngre

Den eldre Livius Drusus hadde vært et stort problem for Gaius Gracchus og var sentral for å gjøre hans politiske kampanje se mindre verdifull ut for de som ville stemme for han.²⁷² Det er en smule ironisk at det skulle være hans sønn, Livius Drusus den yngre, som skulle ha en såpass sentral rolle i hva som kom til å bli utbruddet for forbundsfellekrigen ved å igjen prøve å slå gjennom en lov for å gi statsborgerskap til de allierte. Han står som den siste politikeren denne oppgaven skal ta for seg nettopp fordi hans død, eller hans involvering i kampen om italiensk statsborgerskap innad i Roma, skjer såpass nærme utbrytelsen av krigen at hans død er ofte kreditert for å ha startet den.²⁷³ I betraktningen av dette kan hans død bli sammenlignet med skuddene i Sarajevo, og drapet på kronprins Franz Ferdinand, som utløser første verdenskrig. Livius Drusus ble valgt inn som folketribun for året 91 f.Kr., og tok rollen som folketribun den 10. desember i år 92. f.Kr.²⁷⁴ I løpet av kort tid skulle han bli en svært kontroversiell figur i romersk politikk.

²⁷¹ Med tanke på at *Lex Lucinia Mucia* kom ut i år 95 f.Kr., og Gaius' lovforslag om statsborgerskap hadde vært det siste store forsøket nærmere 25 år tidligere.

²⁷² Se kapittel 3.6.2

²⁷³ Appian for eksempel mener det er hans død som gjør at de allierte starter krigen. Se App. BC. 1.38.

²⁷⁴ Dart, *The Social War*, s. 69.

3.9.1 Politikken til Marcus Livius Drusus

Marcus Livius Drusus som politiker skiller seg svært fra både Gracchus-brødrene og Fulvius Flaccus. Hvor disse tre fikk kritikk fra Diodorus Siculus for å ha snudd folket og ridderklassen mot senatet,²⁷⁵ så var deler av Drusus sin politikk rettet mot å få tilbake makten til det romerske senatet. Han er på mange måter lik sin far her, som brukte sin rolle i folketribunatet til å støtte senatet. Gaius Gracchus hadde i sin tid som folketribun fått gjennom et lovforslag som hadde overført rettssalen for korrupsjon fra senatets kontroll og over til ridderklassen.²⁷⁶ Ifølge Catherine Steel hadde dette tapet av dømmende makt vært noe som senatet hadde ergret seg over over lengre tid.²⁷⁷²⁷⁸ Drusus kan også ha hatt personlig bakgrunn for dette også da hans onkel, Rutilus Rufus,²⁷⁹ hadde kort tid før dette også blitt dratt foran denne domstolen og dømt til eksil.²⁸⁰

Hvordan Drusus gikk gjennom for å reformere domstolen er noe omdiskutert. Appian hevder at hans løsning var å legge til 300 personer fra ridderklassen inn i senatet, og at disse nye 600 skulle bli valgt ut til å sitte på domstolen.²⁸¹ Dette har blitt motsatt av Livius som mener at domstolen heller ble splittet mellom de to delene og halvparten skulle bli bemannet av senatet og den andre halvparten av ridderklassen.²⁸² Steel mener at denne mulige forvirringen hos Appian kan ha kommet fra Sullas tid ti år senere da senatets størrelse ble økt til 600.²⁸³ Selv om det kanskje ikke var mulig for Drusus å dra denne domstolen helt tilbake under senatets kontroll så var det klart at hans forsøk var å gi tilbake deler av kontrollen til senatet.

Mens striden rundt domstolene pågikk, gikk Drusus på med andre lovforslag. Om vi forestiller oss at det er tre interessegrupper, eller «pressgrupper» i romersk politikk, slik som jeg har sett på gjennom Gracchus-brødrenes periode som folketribun, nemlig folket, ridderklassen, og senatet, så hadde Drusus effektivt senatet på sin side, men ridderklassen

²⁷⁵ Diod. Sic. 34.25.1.

²⁷⁶ Se kapittel 3.6.1

²⁷⁷ Steel, *The End of the Republic*, s. 37

²⁷⁸ Dette var også ikke helt uten grunn, ettersom flere av senatorene hadde funnet seg på den andre enden av disse rettsakene, da spesielt for denne perioden det som var *princeps senatus*, M. Aemilius Scaurus. Steel, *The End of the Republic*, s. 37

²⁷⁹ Gift til søsteren til hans far, Livia ifølge Dart *The Social War*, s. 71

²⁸⁰ Dart, *The Social War*, s. 71

²⁸¹ App, *BC*. 1.35.

²⁸² Liv. *Periochae*. 71.1.

²⁸³ Steel, *The End of the Republic*. s. 37-38

mot seg. Dette er selvfølgelig en oversimplifisering av romersk politikk, men Drusus som folketribun hadde så langt i sin tid som folketribun ikke gjort noe for å få folket over på sin side. Om han håpet på å få medhold for sitt lovforslag måtte han få en av de andre to gruppene over på sin side, og siden hans lovforslag var satt i verk for å fjerne deler av makten fra ridderklassen så var det tvilsomt at han ville finne mye støtte der. Drusus går dermed igjen veien som sin far og forsøker å sikre seg støtten til folket.

Gjennom å love nye kolonier og jordbruksreformer for det romerske folket så det ut som han hadde etablert seg bra i form av støttespillere, men han har effektivt kun skapt større problemer for seg selv. Her dukker det opp et problem med kildemateriale vi har for Drusus. Appian, som fortsatt bygger på ideen om at domstolene skulle overføres til full kontroll under senatet, poengterer hvordan Drusus hadde gjort fiender av både det romerske senatet og ridderklassen.²⁸⁴ Tweedie argumenterer for bakgrunnen for dette, at gjennom å forsøke å få støtte fra alle tre gruppene, så hadde Drusus skapt et problem hvor det krevde for mange kompromisser mellom de ulike gruppene.²⁸⁵ Velleius Paterculus gir en interessant beretning som går i favør av Drusus, hvor han kritiserer senatet som heller favoriserer andre folketribuner som var motstandere av Drusus når de føler han har lagt frem lovforslag som bygget favør hos de andre gruppene i den romerske politikken, selv om fokuset hans fortsatt var å hjelpe dem.²⁸⁶ Dette må ses i kontekst av at Drusus gjør dette spesifikt for å kunne støtte lovforslaget som skulle hjelpe senatet å ta kontrollen tilbake fra ridderklassen, selv om en rekke senatorer også var imot ideen om et mulig inntog av ridderklassen inn i senatet, da tanken på at de kunne formere sine egne grupper innad i senatet for å kjempe mot de allerede sittende senatorene.²⁸⁷

3.9.2 Livius Drusus og hans forhold til Poppaedius Silo og de allierte

Det er usikkert nettopp hvor de allierte kom inn i bildet for Livius Drusus sin politiske strategi. Stewart argumenterer for at det var i konteksten gitt ovenfor, når Drusus hadde irritert både ridderklassen og senatet, at han snudde seg mot de allierte for hjelp.²⁸⁸ Dette er motsigende fra Appians perspektiv om at statsborgerskap for de allierte hadde vært en del av

²⁸⁴ App. BC. 1.36.

²⁸⁵ Tweedie, *Caenum Aut Caelum*, s. 589.

²⁸⁶ Vell. Pat. 2.13

²⁸⁷ App. BC. 1.35.

²⁸⁸ Stewart, *Managing Empire*, s. 168.

det politiske målet til Drusus helt fra begynnelsen av.²⁸⁹ Både Livius og Velleius Paterculus står i motsetning til denne konklusjonen fra Appian og mener heller, som ovenfor, at det var når Drusus møtte motstand fra den politiske sfæren i Roma at han valgte å gå via de allierte istedenfor.²⁹⁰ Dette skaper et viktig skille mellom den antikke litteraturen, men jeg er i tvil over Appians konstruksjon av Drusus som en som kjempet for de alliertes statsborgerskap fra starten. Etter både døden til Gaius og Flaccus, samt introduksjonen til *Lex Licinia Mucia* så var det tvilsomt at Drusus valgte hva som på denne tiden må ha vært en av de mest kontroversielle politiske lovforslagene til å begynne med. Om han var en folketribun som stod på senatets side så var dette også en merkelig posisjon å åpne opp med, ettersom det har vært senatssiden som har vært sterkest motsatt til ideen om statsborgerskap, med mindre planen hans også var å forbipassere disse. Jeg har derfor valgt å gå ut ifra Livius' og Paterculus' forklaring og vil se på Drusus inntog til ideen om statsborgerskap som noe som kom senere, når Drusus har gått gjennom de ulike politiske gruppene i Roma og åpner muligheten for en fjerde gruppe.

Et annet spørsmål som dukker opp i debatten rundt Drusus og hans politiske strategi så er det hvorvidt det var Drusus som ba om hjelp fra de allierte, eller om det var de allierte som lobbet han for deres mål om statsborgerskap. For å gi den beste forklaringen av denne diskusjonen er det viktig å introdusere hva jeg vil argumentere for er den viktigste italieneren for diskusjonen rundt forbundsfellekrigen, Quintus Poppædius Silo. Hans rolle i forbundsfellekrigen skal bli nærmere diskutert i neste kapittel, mens hans rolle i kampen for romersk statsborgerskap før krigen er viktig å ta for seg. Silo er en av de ledende mennene over et folkeslag som kalles for marsjerne, noe som kommer til å være viktig for neste kapitels forståelse av forbundsfellekrigen.²⁹¹²⁹² Nøyaktig hva hans forhold til Drusus var, er noe omdiskutert, Dart for eksempel mener at det er mulig at de to kan ha vært del av den sammen hæren i en periode.²⁹³ Det var ikke unormalt for italienerne å ha en innflytelse i romersk politikk,²⁹⁴ og det ser ut som målet til Silo var å få Drusus til å bruke sin posisjon til

²⁸⁹ App. BC. 1.35. Appian nevner faktisk Drusus kamp om statsborgerskap for italienerne før noe annet som får det til å se ut som at det var statsborgerskap som var det ultimate målet og alt annet var for å komme seg dit.

²⁹⁰ Livius, *Periochae*. 71.1 og Vell. Pat. 2.14.1

²⁹¹ Dart, *The Social War*, s. 76

²⁹² Diodorus Siculus omtaler han også som en av de fremste blant marsjerne, Diod. Sic. 37.2.6, mens i Plutark blir han beskrevet som den som hadde den største autoriteten blant fienden. Plut. *Marius*. 33.

²⁹³ Dart, *The Social War*, s. 76

²⁹⁴ Dart, *The Social War*. s. 77

å få gjennom et lovforslag som ga de allierte statsborgerskap. Plutark beskriver hvordan Silo hadde vært hos Drusus og forsøkt å få Cato den yngre og hans bror, Caepio, til å hjelpe til med å overbevise deres onkel, Livius Drusus, til å hjelpe til i de alliertes søk etter statsborgerskap.²⁹⁵

Plutarks forklaring av Silo og Drusus kan gi et inntrykk av at det var de allierte som ville ha han som deres forkjemper for statsborgerskap. Appian støtter også opp denne ideen og mener at det var etter de alliertes ønsker at Drusus begynte å kjempe for statsborgerskap.²⁹⁶ Jeg ønsker ikke å ta denne debatten for langt da jeg føler det er gode grunner for at begge sider kan ha vært den første til å vise interesse i å bruke den andre til å nå sine mål. På Drusus sin side er de allierte en god støttespiller om de kan hjelpe han i å sikre en rekke lovforslag, og samtidig er Drusus en folketribun som kan legge frem et lovforslag som kan gi de allierte statsborgerskap. Dart også viser til at en slik avtale mellom allierte og en romersk politiker er noe som er normalt for denne perioden,²⁹⁷ selv om målet om statsborgerskap er mer unikt.

3.9.3 Bruken av de allierte

Som nevnt ovenfor er ikke bruken av de alliertes innflytelse innenfor romersk politikk nødvendigvis nytt. Det jeg mener skiller Drusus fra de to andre forsøkene på å gi statsborgerskap til de allierte som jeg har sett på i denne oppgaven er den aktive bruken. Jeg kan ikke si til hvilken grad hverken Gaius Gracchus eller Flaccus kan sies å ha tatt en aktiv bruk av de allierte, med andre ord, at de har inngått en avtale med de allierte for støtte i bytte mot statsborgerskap, men fra kildene ser det mer ut som de forholdt seg til de romerske gruppene innenfor politikken. Som jeg allerede har sett på i delkapittelet om *Lex Licinia Mucia* så kan man anta at det var grupper av allierte i Roma da Tiberius Gracchus og Fulvius Flaccus forsøkte å få gjennom statsborgerskap, og som brukte sin innflytelse også da.²⁹⁸

Forskjellen mellom Drusus og Gaius og Flaccus er dermed som sagt at Drusus inngår i en avtale mellom dem og ser ut til å ville gi de allierte statsborgerskap i bytte mot politisk støtte. Dette er i seg selv ikke en helt uvanlig strategi, men det belager seg også på at de allierte får

²⁹⁵ Plut. *Cat. Min.* 2.

²⁹⁶ App. BC. 1.35.

²⁹⁷ Dart, *The Social War*. s. 80

²⁹⁸ Se kapittel 3.8.

noe tilbake ved å støtte Drusus. Konsekvensene av dette ville i så fall være misnøye blant de allierte, spesielt i forhold til Poppaadius Silo og hans kamp for statsborgerskap for de allierte.

3.9.4 Silos marsj mot Roma

Silos marsj mot Roma gir oss et innsyn av hva som fant sted mot den senere perioden av Drusus sitt politiske embete og liv. Ifølge Livius er reaksjonen dårlig blant de allierte når Drusus ikke sikrer statsborgerskap.²⁹⁹ Om kronologien er slik som antatt så finner dette sted etter Drusus har fått gjennom en rekke lover, og dette potensielt med hjelp via Silos og de alliertes innflytelse, men det han hadde lovet å gi tilbake, nemlig statsborgerskap, hadde han ikke fått gjennom.³⁰⁰ Diodorus Siculus forteller hvordan Silo og 10 000 menn som hadde fått med seg var på vei til Roma, fra hva i hans beskrivelse ser ut til å ha vært et voldelig forsøk på å oppnå statsborgerskap.³⁰¹ Han og hans hær blir stoppet av en mann ved navn Gaius Domitus som ber han om å vende tilbake og at senatet, til en viss grad iallfall, var i favør til å utrekke statsborgerskap til sine allierte.³⁰²

I løpet av Diodorus' tekst dukker det også opp et annet viktig poeng. Det er beklagelig at Diodorus er den eneste kilden som tar for seg denne hendelsen, men han nevner at Silo og hans menn var redde for straffen de kom til å få på bakgrunn av en påstått forbrytelse.³⁰³ Jeg er enig i Stewart i hans tro om at den forbrytelsen som Diodorus referer til her kan ha vært *Lex Lucinia Mucia*, spesielt med tanke på hvor interessert Silo har vært i å få gjennom et lovforslag som kunne gi de allierte statsborgerskap.³⁰⁴ Om Silo følte seg truet av *Lex Lucinia Mucia* så gir det også mening for hvorfor situasjonene skulle eskalere seg så fort som det gjorde i løpet av den neste perioden. Silo kunne ikke vente på romersk statsborgerskap, fordi det var muligheter for at han og hans støttespillere kunne bli dratt for retten for å ha tatt del i romersk politikk selv om de selv ikke var romere. I dette tilfellet ville hans retrett være i påvente av at de allierte kunne sikre seg statsborgerskap, til og med potensielt etter at Drusus sitt lovforslag hadde feilet. Det er også godtatt at dette skjedde på i en periode da Livius Drusus fortsatt var i live,³⁰⁵ så det er muligheter for at han håpet at Drusus fortsatt kunne

²⁹⁹ Liv. *Periochae*, 71.2.

³⁰⁰ Dart, *The Social War*, s. 86-87 gir kanskje den beste kronologien for når

³⁰¹ Diod. Sic. 37.13.1-2

³⁰² Diod. Sic. 37.13.2

³⁰³ Diod. Sic. 37.13.1.

³⁰⁴ Stewart nevner dette i *Managing Empires*, s. 165.

³⁰⁵ Dart, *The Social War*, s. 87 argumenterer for at grunnen til at Silo snudde var fordi Drusus var fortsatt i live til å begynne med.

skaffe statsborgerskap til de allierte, eller at det var nok overbevisning hos senatet til at statsborgerskap fortsatt var innenfor rekkevidde.

3.9.5 Drusus' død og ettertid

De siste par månedene av Drusus sitt liv er et problematisk kapittel når det kommer til kildene. Det vi kan si med en viss sikkerhet er at han begynner å miste tiltro fra senatet i rundt september måned ifølge Dart.³⁰⁶ Dart setter også denne perioden, rundt den 20. september, hvor Lucius Licinius Crassus, en senator som hadde vært en av de større forkjemperne for Drusus innad i senatet, dør.³⁰⁷ I samme periode hadde også Drusus blitt sett på som personen som hadde fått de allierte til å tenke på opprør.³⁰⁸

Hvorvidt det var Silos marsj mot Roma, eller andre faktorer som ikke har blitt bevart av kildene, så gikk skylden for denne irritasjonen blant de allierte, iallfall innenfor senatet, på Drusus.³⁰⁹ Herfra skulle han få videre problemer da det blir gjort forsøk på å fjerne de lovforslagene han allerede har lagt frem til nå, og når det dette skjedde så la han ikke ned sitt veto for å stoppe det.³¹⁰

Det er vanskelig å si om Drusus fortsatt var i live når lovene hans ble faktisk trukket tilbake. Kildene rundt hvem som drepte Drusus er kryptiske til hvem det kan ha vært, og med tanke på hvor mange som Drusus kan ha irritert gjennom sitt embete så er det vanskelig å trekke frem nettopp hvem det var. Appian hinter til at det kan ha vært en gruppe fra Umbria og/eller fra Etruria,³¹¹ som hadde kommet til Roma for å motsette seg Drusus' lover som truet med å ta territorium fra dem.³¹² Både Livius og Velleius Paternulus referer kun til vedkommende som en ukjent overfallsmann.³¹³ Med Drusus derimot dør alle former for håp for at han kunne ha forsøkt igjen å få gjennom statsborgerskap.

I etterkant av døden til Drusus kan man se en svært lignende situasjon som den som fant sted etter Gracchus-brødrenes død. Den 10. september i år 91 f.Kr. ville Varius Severus Hybrida

³⁰⁶ Dart, *The Civil War*, s. 89

³⁰⁷ Ibid.

³⁰⁸ Se for eksempel Liv. *Periochae*. 71

³⁰⁹ Liv. *Periochae*. 71.4

³¹⁰ Diod. Sic. 37.10.3

³¹¹ Områdene nord i Italia

³¹² App. BC. 1.36.

³¹³ Liv. *Periochae*. 71.4., og Vell. Pat. 2.14.1-2.

ha blitt gjort til folketribun, og kort tid etter dette foreslo han å sette opp en domstol for å straffe de allierte av Drusus som hadde fått de allierte til å gå til opprør.³¹⁴ Dette er kjent som *Lex Varia de Maiestate*, eller *Lex Varia*. Det er dermed stor sannsynlighet at forbundsfellekrigen til en viss grad hadde brutt ut i denne perioden, da det er tvilsomt at disse rettssakene fant sted før drapene i Asculum, som jeg skal se på i neste kapittel.³¹⁵

Jeg nevnte tidligere, i innledning av Drusus' del av oppgaven, at hans død hadde en lignende effekt som drapet på kronprins Franz Ferdinand.³¹⁶ Dette er noe jeg føler gir en viss form for forklaring på viktigheten bak Drusus og hvilken effekt hans død hadde på forbundsfellekrigen, så vil jeg heller påpeke at dette ikke er helt korrekt. Hva jeg heller vil argumentere for er at når Drusus ikke får gjennom statsborgerskap for de allierte slik som var planlagt så bistår dette til å igjen vise de allierte, både som hadde blitt sett gjennom Flaccus og Gaius Gracchus, at statsborgerskap var noe som Roma kunne tenke over, men til slutt ikke gi dem. Fra hva jeg har sett på så langt er det tvilsomt at de allierte reagerte med krig på grunn av døden til Drusus, men at hans rolle som politiker spilte en stor rolle i at krigen brøt ut i perioden den gjorde.

3.10: Konklusjon

Gjennom den tidlige delen av senrepublikken kan vi se at de interne problemene i Roma bygger seg opp ved å se på den romerske politikken i denne perioden. Etter dette kapittelet mener jeg at fra et politisk perspektiv så er det tre faktorer som er med på å både forverre forholdet mellom Roma og de allierte og samtidig gi de allierte flere grunner til å ville gå til krig mot Roma for å sikre sin likhet. Disse tre faktorene er (1) lover som har en negativ effekt på de allierte, (2) Inntoget av *poulares* i romersk politikk, og (3) Forsøkene på statsborgerskap som blir gjort i denne perioden.

For det første punktet har jeg sett på Tiberius Gracchus og hans lovforslag om *Lex Sempronia Agraria*, og hvordan denne loven dyttet en rekke av de allierte bøndene av *ager publicus* i favør av romerske bønder. Jeg har tatt for meg bakgrunnen for denne loven og grunnlaget for hvorfor den eksisterer som at Roma hadde fått et urbaniseringsproblem og dermed et problem

³¹⁴ Dart, *The Social War*, s. 104

³¹⁵ Dart, *The Social War*, s. 105

³¹⁶ Se kapittel 3.9.1.

med å vedlikeholde den samme mengden soldater i hæren sin. Hvorvidt Tiberius hadde noen planer om å gi statsborgerskap til de allierte har også blitt diskutert, og jeg mener at selv om han hadde lovet å gi det var det noe som de allierte ikke fikk.

Videre var også *Lex Lucinia Mucia* i år 95 f.Kr. en av de mer fiendtlige lovene for de allierte, og som jeg har argumentert var en av de sentrale grunnene til forverringen av forholdet mellom Roma og deres allierte. Denne loven var nok når opprør ble et mer populært valg blant de allierte, og det er et farlig punkt i forbundsellekrigens historie når de alliertes vei til statsborgerskap tar flere skritt bakover fra hva som ser ut som fra romersk side.

For faktor nummer to så må denne ses i konteksten av inntoget av *populares* i romersk politikk tillot en mer aggressiv politisk bruk av folket og folketribunatet til å få gjennom lover som vanligvis ville ha blitt slått ned av senatet. Den politiske kampen som nå foregikk mellom senatet, ridderklassen, og folket skapte store problemer innad i Roma, men gjorde også at lover som hovedsakelig fokuserte på å få disse gruppene på sin side ble gjeldende for å vinne deres favør. Kampene mellom populares i folketribunatet og senatet hjalp også lite og gjorde at romersk politikk i disse 40 årene så drapet på en rekke politikere, hvorav tre av dem jeg har nevnt i oppgaven.

Vi ser bruken av såkalte “pressgrupper” tidlig hos Tiberius Gracchus, når han tar i bruk folket for å få gjennom *Lex Sempronia Agraria*, men både Gaius Gracchus og Livius Drusus den yngre skulle ta i bruk andre grupper enn kun folket. Gaius for eksempel ville forsøke å få deler av ridderklassen på sin side, mens Drusus forsøkte å få dem alle gruppene på sin side og i tillegg introdusere de allierte som en potensiell fjerde gruppe som kunne ha innflytelse på det romerske valget. Det er denne introduksjonen som jeg mener er dødelig, spesielt når alliansen mellom Drusus og Silo belaget seg på at Drusus ville forsøke å gi de allierte statsborgerskap.

Dette er også den siste faktoren, og kanskje den som gir mest mening når man ser utfallet av forbundsellekriegen. Det ble forsøkt tre ganger å gi statsborgerskap til de allierte. Fulvius Flaccus i 125 f.Kr., Gaius Gracchus og Flaccus i 122 f.Kr., og til slutt Drusus i år 91 f.Kr. Disse gjentatte forsøkene på statsborgerskap hadde muligheten til å gi de allierte som ville ha statsborgerskap håp, men det skaper også en dårlig ettersmak når dette gang på gang ikke kunne innfris. Som vi så etter både forsøket til Fulvius Flaccus og etter Drusus så hadde dette dødelige konsekvenser.

Det er vanskelig i ettertid av forbundsfellekrigens utbrytelse å ikke tenke seg at om Roma hadde gitt Popaedijs Silo og de andre allierte statsborgerskap så hadde krigen stort sett vært unngått. Dette får meg til å konkludere med at det var statsborgerskap som til syvende og sist er bakgrunnen for forbundsfellekrigens start. Dette kan ha vært fordi man ville ha de politiske godene som kom med å være romersk statsborger, om man ville ta del i senatet, eller om man ville ha like rettigheter som en vanlig romersk borger. Hva nå enn motivasjonen til de allierte var for å skaffe seg statsborgerskap så er det tvilsomt at de kom til å finne det noen andre steder enn her.

Kapittel 4:

Forbundsellekrigen og hva vi kan lære fra den

4.1: Innledning

Til nå i oppgaven har det vært fokus på oppbyggingen til forbundsellekrigen. Jeg har sett på hendelser som jeg mener er viktig for en forståelse av krigens begynnelse, både på kort sikt og på lang sikt. I denne delen av oppgaven vil jeg forsøke å svare på hva de allierte ville oppnå med krigen og om dette var det samme for alle de tidligere allierte som nå gikk imot Roma. Målet med dette kapitlet vil dermed være å identifisere sider ved krigen som kan gi oss en bedre forståelse av konflikten som en helhet.

En annen sentral grunn for å kunne se på krigen i seg selv er at det er her jeg mener det største argumentet kan bli fremmet om hvorvidt de allierte ville gå til krig for statsborgerskap eller for frigjørelse fra det romerske hegemoniet. Som jeg så på i tidligere kapittel, samt deler av kapittel to, så har statsborgerskap spilt en hovedrolle i argumentasjonen min. Dette er ikke gjort nødvendigvis med vilje, men heller for å uttrykke at mye av fokuset de siste 40 årene før forbundsellekrigens begynnelse har ligget i nettopp kampen for statsborgerskap. Men, som vi har sett, så er ikke alternativet om frihet like gunstig som det kan ha vært for 200 år siden, da det romerske hegemoniet ikke var like etablert som det var på inngangen til senrepublikken. Nå som krigen bryter ut derimot kommer jeg til å se på om de allierte operer med flere typer motivasjoner, noe som kan gjenspeile tanken om mangfold blant de allierte.

I dette kapitlet er det viktig å huske på at de “allierte” ikke nødvendigvis betydde en sammensatt gruppe, men heller de samfunnene i Italia som hadde blitt underlagt Roma. Mange av disse samfunnene var fortsatt sitt eget territorium og kultur og hadde ulike motivasjoner seg imellom. Dette er hvorfor jeg også tar i bruk den italienske alliansen for å skille de tidligere allierte med de som fortsatt er i allianse med Roma. I dette kapitlet ønsker jeg dermed å se nærmere på de allierte som valgte å gå imot Roma for å argumentere for hvordan ulike motivasjoner kan bli sett blant de allierte og at dette kan kreve at vi mulig må godta en mer dynamisk konklusjon, ovenfor å ta en av de to sentrale sidene i debatten.

Jeg har valgt å dele dette kapittelet inn i fire deler. Først og fremst vil jeg nærmere undersøke diskusjonen rundt begynnelsen av forbundsfellekrigen. Som forrige kapittel tok for seg, kan det ha vært en rekke grunner til hvorfor de allierte ønsket å gå til krig mot Roma. Jeg ønsker dermed å bruke en del av kapittelet til å snakke om selve utbruddet for krigen, spesielt drapene i den italienske byen Asculum, og de tidligere alliertes bruk av ambassadører til Roma. Samtidig kommer jeg til å ta for meg hvilke grupper som gikk sammen for å kjempe mot Roma og hvem disse kan ha vært basert på litteraturen vi har.

Etter dette kommer jeg til å se på det som har blitt en av de største argumentasjonene for at de italienske allierte kjempet for selvstendighet, og det var grunnleggelsen av *Italia*, en stat som kan ses på som å rivalisere Roma. Jeg ønsker også å se på hvordan etableringen av en egen stat kan ses på i den moderne historieskrivingen. Dette, samt et utvalg myntene som ble lagd på denne tiden, viser en romersk-fiendtlig, men også en selvstendig ikonografi som er svært viktig for vår forståelse av de alliertes motivasjoner.

Etter dette kommer jeg til å ta for meg selve krigsforløpet. Dette kommer hovedsakelig til å være viktige hendelser under krigen, men også hvordan den til en viss grad dør ned med introduksjonen av *Lex Julia* og *Lex Plautia Papiria* som innfører romersk statsborgerskap til en rekke av de italienske allierte. Til slutt ønsker jeg å se på ettertiden av krigen, da forbundsfellekrigen og ideen om romersk statsborgerskap forsvant helt etter de fire årene som krigen kan sies å ha vært gående. Gjennom disse delen mener jeg man kan finne en god forståelse for de alliertes motivasjoner i forbundsfellekrigen.

4.2: Utbrudd

Etter Drusus' død er det et klart misnøye blant de allierte. Dette var enda et forsøk på statsborgerskap som hadde falt igjennom og med *lex Lucinia Mucia* ble de allierte igjen flyttet mer bakover enn framover når det kom til veien mot romersk statsborgerskap.³¹⁷ Quintus Poppaedi Silo bestemte seg for å vise sin misnøye med å ta med seg en hær og marsjere mot Roma, men ble overbevist til å trekke seg tilbake av den daværende *pontifex maximus*, Gnaeus Domitius Ahenobarbus.³¹⁸ Det ble deretter gjort klart for det romerske

³¹⁷ Se kapittel 3.8.

³¹⁸ Diod. Sic. 37.13

senatet at noe måtte gjøres for å unngå en krig mot de allierte. De allierte hadde ifølge Appian formet sin egen allianse, og hadde jobbet med å etablere seg uten Romas kunnskap.³¹⁹

Roma på sin side sendte ut agenter til en rekke italienske byer, da mest sannsynlig for å forsikre seg mot en mulig krig.³²⁰ Sent i år 91 f.Kr. blir en pretor, Q. Servilius, drept i byen Asculum, en sentral by nord-øst. Appian beskriver hans behandling av befolkningen i Asculum som nedlatende, og i frykt for at han hadde avslørt den byggende alliansen så dreper folket han samt legaten som fulgte med han, Fonteius, og også alle romere i byen Asculum.³²¹ Vi ser også en lignende forklaring fra Livius' *Periochae*.³²² Velleius Paterculus skriver også om hendelsen, men han nevner ikke mye om hva som skjer i byen Asculum, men viser heller bare til døden av praetoren og legaten.³²³ Herfra ser det ut som at krig var nærmest uunngåelig. Drapene i Asculum er ofte regnet som det faktiske utbruddet på krigen, da dette er et angrep fra hva som nå er en fiendtlig makt overfor Roma, og jeg er delevig enig, men ønsker i neste delkapittel

4.3: Aktørene i krigen og Quintus Poppaedius Silo

Drapene i Asculum og samlingen av de allierte i kjølvannet av drapene gir oss et problem, noe som er hvem som går til krig mot Roma. En av hovedaktørene derimot var Marserne, da spesielt i forhold til Quintus Poppaedius Silo som var deres leder. Av Livius blir han regnet som mannen bak krigens utbrudd,³²⁴ og Florus beskriver han som mannen som dro fra by til by for å skape en større revolusjon.³²⁵ Dette i seg selv gir mening med tanke på at Silos svar da han lærte Drusus' død var å marsjere en hær mot Roma, men det er også noe som de antikke kildene er enige om. Vi vet med andre ord noen av hovedaktørene i krigen, men dette gjelder ikke alle de andre deltakerne.

Fra de antikke kildene er det fire av forfatterne som nevner deltakerne i forbundsfellekrigen, og dette er Livius, Diodorus, Florus og Appian. Livius nevner syv folkeslag, dette er Vestini,

³¹⁹ App. BC. 1.38.

³²⁰ Dart, *The Social War, 91 to 88 BCE*, s. 100

³²¹ App. BC. 1.38.

³²² Liv. *Periochae*. 72.

³²³ Vell. Pat. 2.15

³²⁴ Liv. *Periochae*. 76

³²⁵ Flor. Epit. 2.18.6

Marserne, Marrucini, Samnittene og Luciani.³²⁶ Diodorus nevner kun fem navn, som er samnittene, Asculani, Lucani, Picentes, og Nolani.³²⁷ Som vi kan se nevner Diodorus Nolani, et folk som oppholdte seg i sørlige deler av Italia, og et folk som ikke blir nevnt av Livius. Samtidig nevner Diodorus Asculani, som for eksempel Salmon mener er en duplikasjon da Asculani og Picentes er den samme gruppen.³²⁸ Et annet problem vi finner hos Diodorus er hans mangel på marserne i denne listen, men han erkjenner deres medvirke i krigen da han også kaller krigen etter dem,³²⁹ så det er derfor mer sannsynlig at han nevner de som blir med marserne i krigen mot Roma. Dette er et problem som Diodorus selv anerkjenner da han etter å ha gitt listen påpeker at det var flere byer som også tok del i krigen uten å gi noen videre beskrivelse av de andre deltakerne.³³⁰

Florus på sin side har for det meste blitt avkreftet som en kilde for navnene til de som tok del i forbundsellekrigen, da han mener følgende: “All Latium and Picenum, all Etruria and Campania, and finally all Italy rose against their mother and parent city”.³³¹ Dette ser mer ut til å være en dramatisk overdrivelse da store deler av de latinske samfunnene forble på romersk side gjennom krigen. Om hele den ikke-romerske delen av Italia skulle ha gått imot Roma så er det tvilsomt at Roma hadde hatt noen sjanse til å vinne den påfølgende krigen.

Appian på sin side nevner tolv folkeslag som blir med i krigen mot Roma, som er marserne, pelignerne, vestinerne, marrucinerne, picentinerne, Frentanierne, Hirpinierne, folket av Pompeani, Venusini, Iapygii, Lucani og til slutt samnittene.³³² Han nevner klart flest av de antikke kildene våre, og Appian nevner samtlige av Livius syv, men Diodorus’ Nolani mangler fortsatt også hos Appian, men vi finner en mulig løsning for dette hos Salmon, som påpeker at Diodorus’ nolani kan heller ha vært en del av Appians Pompeiani, da Diodorus kan ha fått navnet fra Nola, som var byen som holdt ut lengst mot Roma.³³³

³²⁶ Liv. *Periochae*. 72.

³²⁷ Diod. Sic. 37.2.4.

³²⁸ Salmon, *Notes on the Social War*, s. 160.

³²⁹ Diod. Sic. 37.2.1. “The Marsic War” har blitt et alternativt navn for forbundsellekrigen ettersom mye av framdriften i krigen ble gjort av Marserne.

³³⁰ Diod. Sic. 37.2.4.

³³¹ Flor. Epit. 2.18.5. “Cum omne Latium atque Picenum, Etruria omnis atque Campania, postremo Italia contra matrem suam ac parentem urbem consurgeret”

³³² App. BC. 1.39.

³³³ Salmon, *Notes on the Social war*, s. 161.

Listene ovenfor gir oss en god oversikt over de vi kan sette i fokus for de som gikk i krig mot Roma, selv om det kan være andre byer som også har deltatt, men som ikke har blitt registrert av de overlevende kildene. Noe av det viktigste å hente ut fra denne listen av deltakere er hvor de er ifra, da flesteparten av dem er Oskere. De er hovedsakelig forbeholdt i den midtre del av Italia, med Oskerne mer på den sør-østlige og midtre delen av den italienske halvøya. De stod som Romas sentrale motstandere på store del av 400-tallet og 300-tallet, under Romas ekspansjon i Italia.³³⁴ Dette var også området til den sentrale ligaen som hadde gitt Roma problemer internt i Italia gjennom deres første ekspansjon.³³⁵ Flere av disse hadde også vært i allianse med hverandre under de originale krigene Roma hadde hatt mot samnittene tilbake i 300-tallet f.Kr., noe som kan gi en form for samhold som har eksistert mellom dem over lengre tid, til og med etter at de ble dratt inn i den romerske alliansen.

Jeg ønsker her kort nevne Quintus Poppaadius Silo og det problemet som er med å se på han som 'hertet av opprøret' som for eksempel Philip Matyszak referer til han som.³³⁶ Som jeg har sett på så langt i oppgaven er det ingen tvil om at Silo kjempet i favør av statsborgerskap for de allierte, iallfall før utbruddet for krigen. Lignende så har de fleste kildene som jeg har sett på så langt som referer til enkeltpersoner blant de allierte før krigen utbrudd referert til han, og dette er ikke uten grunn. Blant de kildene vi har så er det nærmest bare hans ønsker om statsborgerskap som blir virkelig tatt opp blant de antikke forfatterne. Jeg tviler ikke på at de alliertes kamp til statsborgerskap ikke var en stor del av grunnen til at krigen brøt ut, men jeg vil i samme åndedrag argumentere for forsiktighet om å gi alle allierte de ønskene som vi kan se hos Poppaadius Silo. Som jeg skal se på videre i dette kapittelet så er ikke ønskene som kan sees hos Silo like enkelt å kunne videreføre til de andre italienerne som går til krig mot Roma.

4.4: Bruken av ambassadører

Om man følger kronologien som har blitt satt av Appian så sendte de allierte ambassadører til Roma kort tid etter drapene i Asculum og etter de hadde inngått sine allianser.³³⁷ Her beskriver Appian interaksjonen mellom Roma og de italienske ambassadørene:

³³⁴ Lomas, *Roman Italy*, s.84.

³³⁵ Se kapittel 2.2. Dette er spesielt i referanse til samnitt-områdene og den generelle delen av midt-Italia som var øst for Roma og som er kjent for å være dekket av fjell

³³⁶ Matyszak, *Cataclysm 90 BC.*, s. 66.

³³⁷ App. *BC.* 1.38-1.39

They sent ambassadors to Rome to complain that although they had co-operated in all ways with the Romans in building up the empire, the latter had not been willing to admit their helpers to citizenship. The Senate answered sternly that if they repented of what they had done they could send ambassadors, otherwise not.³³⁸

Dette sitatet fra Appian trekker frem en rekke spørsmål. Var det kun statsborgerskap som de spurte etter? Mouritsen argumenterer heller for at det må ha vært noe mer, og at det kan ha strukket seg til en mye større endring i det italienske og romerske forholdet.³³⁹ Kendall argumenter mot dette med å påpeke at det vi har fra Appian er såpass kort at det er vanskelig å vite om Romas diskusjon med der allierte kan ha vært såpass kort at det ikke var noe videre debatt at det Appian presenterer.³⁴⁰ Kendall mener heller at det er mulig at det romerske senatet ikke visste nøyaktig hvor nærme faktisk krig de allierte var, slik som jeg så på i forrige kapittel.³⁴¹ Dette er i min mening en god mulighet, da svaret til Roma ikke virker som at senatet er klar over nøyaktig hvor stor del av de allierte nå er klare for å gå til krig mot dem, og at det er mulig at deres italienske motstandere fortsatt samlet allierte på denne tiden.³⁴² Som moderne historikere er det mulig å kunne se tilbake på hvor omfattende krigen faktisk endte opp med å bli, men på romersk side, selv om de hadde kunnskap om irritasjon blant noen av sine allierte, så er det tvilsomt at skalaen kom til å bli såpass stor som den ble.

Jeg mener også at det er en annen måte å kunne se på den romerske responsen på. Romas svar på ambassadørenes oppmøte er nærmest en bekreftelse på at krig kommer til å skje. På dette tidspunktet ser det ut som at Roma gir to muligheter til de italienske ambassadørene, enten krig eller overgivelse.³⁴³ Dette svaret må bli forstått i kontekst av hva som har skjedd. Selv om Roma kanskje ikke vet hvor mange av deres tidligere allierte har gått inn i en allianse mot dem, så har fortsatt drapene i Asculum skjedd. Drapet på en praetor og en legat,

³³⁸ App. BC. 1.39. Oversettelse: πέμψασι δ' αὐτοῖς ἐς Ῥώμην πρέσβεις αἰτιωμένους, ὅτι πάντα Ῥωμαίοις ἐς τὴν ἀρχὴν συνεργασάμενοι οὐκ ἀξιοῦνται τῆς τῶν βεβοηθημένων πολιτείας, ἢ βουλή μάλα καρτερώς ἀπεκρίνατο, εἰ μεταγινώσκουσι τῶν γεγονότων, πρεσβεύειν ἐς αὐτήν, ἄλλως δὲ μή

³³⁹ Mouritsen, *Italian Unification*, s. 141.

³⁴⁰ Kendall, *Appian, Allied Ambassadors, and the Rejection of 91*, s. 107.

³⁴¹ Kendall, *Appian, Allied Ambassadors, and the Rejection of 91*, s. 109

³⁴² Ettersom mye av dette finner sted enten i vinteren i 91 f.Kr. eller veldig tidlig år 90 f.Kr., så er det vanskelig å nettopp vite når alt dette skjer da mye av datoene ikke blir vist i kildene.

³⁴³ At Roma ber dem om å angre eller be om tilgivelse for hva de har gjort må kunne ses på som et spørsmål om overgivelse i min mening.

samt hva som kan ha vært drapet på alle romere i Asculum er ikke noe Roma kan la passere, eller i dette tilfellet belønne med statsborgerskap.

En annen faktor verdt å ta med er den iboende forskjellen som Roma fortsatt føler det er mellom seg selv og de allierte. Som jeg så på i kapittel 2 så er statsborgerskap blitt en mer beskyttet gode fra romersk side.³⁴⁴ Kendall gir en god argumentasjon at svaret på de italienske ambassadørene er et svar som kom fra et Roma som hadde gjennom så mange år vært den dominante makten i Italia og i den siste tiden også i store deler av middelhavsområdet.³⁴⁵ De har blitt bedt om å gi statsborgerskap til de som hadde vært underlagt dem over en lang tid, og hadde i tillegg nettopp drept alle romere i en hel by, samt en praetor og en legat.³⁴⁶ I min mening er det nærmest utenkelig, basert på den historien som jeg har gått gjennom i denne oppgaven mellom Roma og deres allierte, at dette var noe de ville tillate til å begynne med.

Jeg tror at om man godtar Appians skildring om de alliertes ambassadører til Roma før forbundsfellekrigen brøt ut, så er det en rekke faktorer som viser både til de tidligere alliertes ønske om statsborgerskap fra romersk side, men også en respons fra Roma som gjør at krig blir uunngåelig. Dette er en viktig milepæl i forholdet mellom Roma og deres tidligere allierte da dette betyr at muligheter for en fredelig resolusjon av forbundsfellekrigen har brutt ned og at andre planer må bli gjort. Jeg mener, basert på Appians fortelling om ambassadører til Roma at det er tvilsomt at krig var de alliertes første ønske, noe som jeg mener også viser til at de allierte, iallefall de som ambassadørene representerte, i kjølvannet av krigens utbrudd fortsatt håpet på statsborgerskap, og at det er ved Romas avslag av ambassadørene at vi virkelig kan si at krigen brøt ut for fullt.

4.5: Ideen om Italia

4.5.1 Staten

³⁴⁴ Se spesielt kapittel 2.7.

³⁴⁵ Kendall, *Appian, Allied Ambassadors, and the Rejection of 91*. s 119-120.

³⁴⁶ Dart, *The Social War*, s.107 gir også et godt argument for at dette var snakk om den romerske æren i tillegg.

I den tidlige perioden av krigens gang så etablerer den italienske alliansen en stat i den peligniske byen Corfinium og kaller den 'Italia'³⁴⁷.³⁴⁸ Vi vet ikke mye om den nøyaktige politiske konstruksjonen av Italia som hovedstaden i de alliertes territorium fra kildene våre, annet enn den informasjonen vi får gjennom Diodorus. Han beskriver et svært lignende system til hva som var å finne i Roma; Et senat med 500 medlemmer, som videre la frem et lovforslag om at ansvaret for krigen mot Roma skulle gå til to konsuler, som skulle bli valgt hvert år, sammen med tolv generaler.³⁴⁹ Diodorus kommenterer også hvordan den politiske oppbyggingen hadde vært likt den romerske.³⁵⁰ Det er i etableringen av Italia hvor mye av argumentasjonen om nøyaktig hvilket mål de allierte hadde med krigen begynner. Så langt i kapittelet har mye av debatten vært rettet mot at de allierte kjempet for statsborgerskap, men både etableringen av Italia, samt krigen selv, kommer til å vise seg til å drive frem en rekke argumentasjoner i moderne historieskriving.

I utgangspunktet vil jeg argumentere for at byen Italia, og om man følger Diodorus' beskrivelse, at den er bygget opp med en egen politisk styre lignende Romas senat, så er tanken rundt uavhengighet fra Roma en mulig naturlig konklusjon, basert på hvor avansert byen kan sies å ha vært. Om de allierte var villig til å etablere en stat for sin allianse som var ment til å vare, så ville det også gi mening at de var villig til å kjempe for den.

Når det kommer til bakgrunnen for formasjonen av Italia så er diskusjonen spredt. Pobjoy for eksempel legger større vekt på eksistensen til Italia og hvordan den viser til de alliertes lyst på uavhengighet fra Roma.³⁵¹ Dette kommer på bakgrunnen av kritikk overfor de primærkildene som vi har, som Pobjoy mener er for positivt innstilt overfor Roma.³⁵² Et annet viktig poeng han tar for seg er hvorvidt det kan sies at Italia som en stat kan bli positivt mottatt av Roma om målet til de allierte var å få statsborgerskap.³⁵³ Jeg er til en viss grad enig i at byen Italia sto nok for svært mye mer enn bare som et punkt for organisering blant de allierte, spesielt i forhold til hva jeg skal se på i neste delkapittel. Derimot er jeg svært

³⁴⁷ Italia var det latinske navnet for byen. Den er også referert til som "Víteliú".

³⁴⁸ Mouritsen, *Italian Unification*, s. 139 plasserer byen til å være en del av Peligni, et folk som bodde i sentral-Italia. Både Florus, Velleius Paterculus og Diodorus Sicculus viser til at det var fra denne byen de allierte angrep Roma fra og at det var hovedstaden for italienerne. Vel.. Pat. 2.16.4; Flo. *Epit.*2.6.7; Diod. Sic. 37.2.4

³⁴⁹ Diod. Sic. 37.2.5-6.

³⁵⁰ Diod. Sic. 37.2.7.

³⁵¹ Pobjoy, *The First Italia*, s. 189

³⁵² Pobjoy, *The First Italia*, s. 190

³⁵³ Pobjoy, *The First Italia*, s. 190

uenig i hans kritikk av kildene, til den grad han utfører dem. Han har et poeng i at kildene må ses med et visst kritisk øye overfor en kildehistorie som har blitt skrevet med utfallet i fokus, men jeg mener at de ikke burde bli avsett helt.

På en annen side har man dem så mener at de alliertes endelige mål var statsborgerskap. For dem er ikke staten Italia ment til å være en langvarig ting. Dart for eksempel viser til at byen ble mer tatt i bruk for å kunne organisere et fellesskap mot Roma, og å kunne betale soldater, men at det ikke skulle være noe permanent.³⁵⁴ Denne ideen om en mindre permanent stat er også å finne hos Kendall som heller mener at opprøret til de allierte var mer lignende det man kunne se i stenderkampene,³⁵⁵ hvor plebeierne hadde forlatt Roma i håp om å kunne få bedre politiske rettigheter.³⁵⁶ Lignende hadde de allierte dermed forlatt sine allianse med Roma, i håp om å kunne få bedre rettigheter, eller i dette tilfellet, statsborgerskap. Kendall referer til dette som “*secessio*”.³⁵⁷ De hadde brutt med sin *foedus* og håpet at de kunne komme tilbake i den romerske alliansen under bedre termer.³⁵⁸ Hvor denne sammenligningen er god, så er det en del forskjeller mellom de to. Den viktigste av disse er at stenderkampene fant sted hovedsakelig uten vold. Den delen som Kendall referer til var en ikke-voldelig protest. Men, på dette tidspunktet har allerede drapene i Asculum funnet sted, noe som er i seg selv en krigserklæring. Som nevnt tidligere er det vanskelig å kunne tenke seg at Roma bare ville latt dem forhandle videre, og gjennom bruken av ambassadører har vi et godt eksempel på at de ikke ville gjøre nettopp dette.³⁵⁹ På denne måten kan det se ut som de to sidene står ovenfor hverandre hvor hverken side nekter å trekke seg tilbake, lignende som stenderkampene, men hvor krig allerede har blitt erklært.

I min mening gir Stewart et godt argument mot tanken om både bakgrunnen for staten Italia, men også for argumentene gjort for de alliertes planer for krigen. Stewart bygger på Kendalls ide om at det å trekke seg ut av alliansen med Roma var for å gi Roma en *zugzwang*,³⁶⁰ eller en situasjon hvor Roma må velge hva neste del av konflikten er.³⁶¹ Roma har altså to muligheter i denne situasjonen hvor de enten kan gi de allierte statsborgerskap, eller de må gå

³⁵⁴ Dart, *The Social War*, 113.

³⁵⁵ Kendall, *Romans, Allies, and the Struggle for the Roman Citizenship*, s. 185.

³⁵⁶ Jeg nevnte kort stenderkampene i 3.2.3.

³⁵⁷ Kendall, *Romans, Allies, and the Struggle for the Roman Citizenship*, s. 185.

³⁵⁸ Kendall, *Romans, Allies, and the Struggle for the Roman Citizenship*, s. 187-188.

³⁵⁹ Se kapittel 4.2.3

³⁶⁰ På norsk ville vi referert til dette som “trekktvang”.

³⁶¹ Stewart, *Managing Empire*, s. 173.

til krig mot sine tidligere allierte. og hverken av disse er gunstige for Roma.³⁶² Som vi har sett så langt i oppgaven har det romerske senatet vært svært motstridende til å kunne gi bort statsborgerskap, men om Roma går til krig mot deres tidligere allierte så kjemper de en krig hvor en del av hva som utgjør den romerske legionen, kjemper mot den andre halvdelen.³⁶³ Som jeg skal se på i neste del av oppgaven så er en krig mot hva som tidligere var egne soldater også svært ugunstig for Roma, allerede etter at man tar vekk det åpenbare grunnen for at å drepe sine egne soldater er et dårlig strategisk trekk. Stewarts teori bygger dermed svært like som Kendall på en større passivitet blant Italienerne. De var i dette tilfellet var villig til å vente på Romas trekk og om de var villig til å gå til krig mot sine tidligere allierte.

4.5.2 Mynter

Når krigen på den italienske halvøya begynner for fullt så blir det viktig for begge side å kunne betale sine soldater. Med tanke på hvor stor krigen også var så var det nødvendig med en masseproduksjon til å svare på etterspørselen som kom til å bygge opp.³⁶⁴ Det er i denne perioden vi kan se mynter fra den italienske siden som har motiver som representerer deres side, eller, som jeg skal se på i denne delen, som har et anti-romersk motiv. Jeg vil ikke at denne delen skal gi et inntrykk av at myntene som vi idag kan se fra den italienske siden er kun slik som den vedlagte figuren. Flere av motivene til myntene viste enten til guder, eller til generaler, eller andre lignende motiver.³⁶⁵ Myntene i seg selv gir oss et innblikk i kulturen til den italienske alliansen, men valget av mynten som jeg skal ta for meg i denne delen av oppgaven har jeg valgt spesifikt fordi jeg føler den kan gi oss et bedre innsyn i hva som kan bli sett på som et anti-romersk synspunkt ved å etablere en motsats til hva som er den romerske ulven.

³⁶² Stewart, *Managing Empire*, s. 173.

³⁶³ Nøyaktig hvor stor del hver side bidrar med i hæren kan diskuteres. Velleius Paterculus nevner for eksempel at de allierte hadde stått for $\frac{2}{3}$ av den romerske hæren rett før forbundsfellekrigen. Se Vell. Pat.

³⁶⁴ Dart, *The Social War*, s. 113.

³⁶⁵ Se for eksempel Dart, *The Social War*, s. 114-115.

Figur 2: En denar i sølv fra den Italiensk siden av krigen. På venstre viser den Bacchus, romersk gud. Skriften tyder på en hylles på oskisk til hva som mest sannsynlig var Gaius Papius Mutilus, en av de to første konsulene på den italienske siden. På høyre viser den den romerske ulven som blir spiddet av den italienske oxen. (The British Museum 2010)

Som vi kan se i figuren ovenfor, så skildrer den et nokså sterkt anti-romersk motiv. Hvor Roma har lenge vært assosiert med en ulv på bakgrunn av deres kjente skapelsesmyte, så sender denne mynten en klar beskjed om den italienske siden, vist som en okse, som beseierer ulven. Med dette motivet lener jeg meg mer i retning av Mouritsens argument om at dette motivet med en okse ikke er helt forenelig med en kamp for statsborgerskap.³⁶⁶ Det er, som Mouritsen argumenterer en viss grad av en motkultur hvor man heller skulle tro at de allierte ville identifisere seg selv med ulven om det ønsket å bli forent med Roma.³⁶⁷ Samtidig er jeg også enig med Stewarts kritikk at man kan ikke basere bakgrunnen for en krig slik som forbundsfellekrigen, gjennom motivet på en mynt.³⁶⁸

Selv om jeg er til dels enig med Stewarts kritikk derimot ønsker jeg å påpeke at skriften i dette tilfellet er på oskisk, og ikke latinsk. Som jeg så på tilbake i kapittel 2 så var bruken av latin en måte for de allierte av Roma til å forsøke å få statsborgerskap, om man går ut fra Stewarts modell om språk og statsborgerskap.³⁶⁹ Med dette i tankene vil jeg vise til

³⁶⁶ Mouritsen, *Italian Unification*, s. 69, 141.

³⁶⁷ Mouritsen, *Italian Unification*, s. 141.

³⁶⁸ Stewart, *Managing Empire*, s. 153.

³⁶⁹ Stewart, *Managing Empire*, s. 36.

muligheten om at denne mynten ble laget av de som hadde valgt å forholde seg til oskisk og ikke ta opp latin, slik som for eksempel Poppaadius Silo gjorde.³⁷⁰ Jeg vil ikke si at dette er noe definitivt bevis, en vei eller den andre, men det er også et spørsmål om det var mer fiendtlighet og motstridenhet blant de allierte enn hva som ofte blir påpekt av de antikke historikerne.

4.6: Forbundsfelekrigen

Krigen mellom den italienske alliansen og Roma er et viktig punkt i forbundsfelekrigens historie. Så langt i oppgaven har jeg fokusert på selve bakgrunnen for krigen, men jeg mener også at det er mye å finne ut av bakgrunnen for krigen ved å ta for oss selve krigsforløpet. Appian på sin side sikter til at begge sider hadde en lignende mengde soldater, hvor hver side hadde rundt 100 000 mann.³⁷¹ Appian påpeker også hvordan Romas her var en miks av romere og de allierte som hadde holdt seg lojale til Roma.³⁷² Jeg er noe uenig i ideen at de to sidene hadde et såpass lignende tall, og Darts teori om at Roma stilte nok med flere soldater, og at tallet til romerne var nærmere 140 000.³⁷³ Velleius Paterculus regner med at nærmere 300 000 døde i denne krigen,³⁷⁴ men dette tallet ser noe større ut enn hva som kan være forventet av en slik krig. Brunt legger tallet nærmere 100 000, og mener at Velleius Paterculus kan ha forvirret antall soldater som ble tatt ut til krig med de som døde i den.³⁷⁵ Brunt tall blir også støttet opp av både Appian og Diodorus Siculus.³⁷⁶ Krigen i seg selv blir ytterligere skadelig når man trekker inn at Roma effektivt kjemper mot seg selv under forbundsfelekrigen når det som engang ville vært soldater i deres egen hær er nå deres motstandere.

4.6.1: Krigen i Italia

Som nevnt tidligere begynner selv krigen i enten vinterdelen av år 91 f.Kr., eller rett etter årsskifte i år 90 f.Kr.³⁷⁷ Roma hadde avslått de tidligere alliertes forsøk på diplomati, og det allierte gikk istedenfor på offensiven mot Roma. Den tidlige strategien til de allierte var å

³⁷⁰ Cesare Letta poengterer at marserne hadde alliert seg med Roma ved rundt 294 f.Kr., og at senere i samme århundre ser man latin bli tatt i bruk. Letta, *The Marsi*, s. 513.

³⁷¹ App. BC. 1.39.

³⁷² App. BC. 1.39.

³⁷³ Dart, *The Social War*, s. 121-122.

³⁷⁴ Vell. Pat. 2.15.3.

³⁷⁵ Brunt, *Italian Manpower*, s. 439

³⁷⁶ App. BC. 1.103 og Diod. Sic. 37.29.5.

³⁷⁷ Se kapittel 4.2.

overta de latinske koloniene som befant seg på området for deres nye allianse.³⁷⁸ Dette var enten utført gjennom krigføring og direkte overtagelse, eller ved å overbevise byene om å gi opp uten kamp.³⁷⁹ Mange av de latinske og romerske kolonier stod imot de italienske forsøkene og ble behandlet nokså grusomt av opprørerne. Diodorus for eksempel viser til hvordan byen Pinna ble behandlet svært brutalt av italienerne.³⁸⁰ Denne behandlingen av latinere og romere fra de alliertes side er interessant om de allierte hadde håpet på en mer fredelig løsning. Likt som drapene i Asculum er det vanskelig å se på denne behandlingen som en som inspirerer Roma til å se på den mer fredelige siden. Dette er derimot ikke noe som har hjulpet de allierte til å få statsborgerskap så langt. Dart argumenterer for at de allierte ønsket å utvikle en krig som ikke var over fort, men som heller kom til å koste Roma mye om de ønsket å vinne.³⁸¹ Dette følger i min mening den ideen som både Kendall og Stewart har for de alliertes motivasjoner, hvor de fjerner seg fra den romerske alliansen og tvinger Roma til å ta valg som ikke kommer til å være gunstige for Roma uansett hva de velger.³⁸²

Om vi setter et tidsperspektiv på forbundsfellekrigen så er det i de alliertes beste hensikter å kunne dra krigen ut om det er statsborgerskap de er ute etter. Et annet problem som Roma hadde var også rikets innflytelse utenfor den italienske halvøya, men dette kommer til å bli et tema jeg skal ta for meg senere. Roma i den tidlige fasen av krigen vet også tvilsomt mangfoldet av hvem som er på hvilken side, ei heller hvem som er villig til å gå til krig for enten statsborgerskap eller frigjørelse fra det romerske hegemoniet om krigen varer lenge nok. Et annet problem som Roma får, og som de allierte tar god bruk av er at de deserterer til romersk side i håp om å trekke romerne inn i fiendtlig territorium. Silo tar godt i bruk dette og får Sevilius Capio i et bakholdsangrep som dreper store deler av hæren hans.³⁸³ Den italienske alliansen tar en rekke tidlige seire i krigen og det er tvilsomt om dette ikke hadde en innvirkning på Roma og deres forhold til å gi de italienske allierte statsborgerskap.³⁸⁴

³⁷⁸ Dart, *The Social War*, s. 125.

³⁷⁹ Dart, *The Social War*, s. 126.

³⁸⁰ Diod. Sic. 37.19.

³⁸¹ Dart, *The Social War*, s. 127.

³⁸² Se kapittel 4.5.1.

³⁸³ App. BC. 1.44.

³⁸⁴ Dart, *The Social War*, s. 125.

4.6.2: Romas problem

Forbundsfellekrigen bød også på ekstra problemer for romerne. Dette var nemlig ikke den eneste krigen som Roma måtte kjempe, selv om de på ingen måte kunne mobilisere mesteparten av legionene sine som nå kjempet mot den italienske alliansen på den italienske halvøya. I år 90 f.Kr. hadde det brutt ut et opprør i romerske Gallia, men det så ut til å ha blitt beseiret relativt raskt.³⁸⁵ Romas største problem derimot kom i form av Mithridates VI, den daværende kongen av Pontus,³⁸⁶ og hans krig med Roma. Mens forbundsfellekrigen foregikk i Roma så Mithridates muligheten sin og invaderte Romas allierte i øst.³⁸⁷ Krigen mot Mithridates kommer senere i forbundsfellekrigen utløp, så det er usikkert nettopp hvor stor innflytelse denne krigen faktisk hadde på presset som Roma følte, men Dart viser til at når momentumet har blitt vunnet imot de allierte i sent 89 f.Kr., eller tidlig 88 f.Kr., blir Sulla gitt kommandoen for å stoppe Mithridates i øst.³⁸⁸ Om krigen mot Mithridates hadde startet et år tidligere hadde dette hatt en større fare for Roma, men det er også et argument å fremme at denne kampen truet Romas makt ved at andre motstandere utenfor den italienske halvøya kunne gå til krig for å sikre hennes territorium.

4.7: Innføringen av “Lex Julia” og “Lex Plautia Papiria”

Krigen mellom Roma og de tidligere allierte hadde tatt en rekke vendinger gjennom de tre til fire årene vi kan si at krigen fant sted. I løpet av denne perioden finnes det to lover som er viktige for å kunne forstå situasjonen bedre, både i forhold til de som var i aktiv krig med Roma, men også de som hadde holdt seg nøytrale for øyeblikket.. Disse to lovene, *Lex Julia* fra år 90 f.Kr., og senere *Lex Plautia Papiria* i 89 f.Kr., ga gradvis ut statsborgerskap til de allierte. Først var det de som ikke hadde deltatt i krigen mot Roma, og deretter de som hadde gått til krig mot Roma, men som var villige til å gi opp krigen. Begge disse lovene er viktige da de gir oss viktig innsikt inn i krigen og hvordan Roma håndterte den økende misnøyen blant de allierte. Selv om de to lovene er svært like i hva de gjorde, er det derimot store forskjeller i de underliggende grunnene til hvorfor de eksisterer.

³⁸⁵ Liv. *Periochae*. 73

³⁸⁶ Området er dagens Tyrkia og rundt svartehavsområdet.

³⁸⁷ Se for eksempel App. *BC*. 1.55; Liv. *Periochae*. 76; Vell. *Pat* 2.18.1-3; Diod. *Sic*. 37.26.

³⁸⁸ Dart, *The Social War*, s. 166

4.7.1: *Lex Julia*

Lex Julia kan sies å ha vært en preventiv lov. Ved et førsteinntrykk kunne man tenke seg at Roma ga ut statsborgerskap til de allierte for å belønne lojaliteten deres. Loven i seg selv, som kom ut i en periode hvor krigen var mer på den italienske siden, ser heller ut til å ha bakgrunn i frykten for angrep fra andre sider etterhvert som krigen utartet seg.³⁸⁹ Om vi følger kildene som tar for seg hvor mange soldater som var på hver side så viser det til at Roma ikke hadde et nødvendig overtak over sine motstandere.³⁹⁰ Dette også spesielt når man legger til at den tidlige perioden av krigen ble markert av flere sterke seire fra de alliertes side, som gjorde at romerne raskt fant seg på bakfoten.³⁹¹ Det siste Roma vil ha når de kjemper mot sin motstander i sør-øst er et angrep og en ny front fra nord. Appian selv hevder at loven ble satt i verk for å forhindre nettopp dette,³⁹² men nevner ikke om det var noe aktivitet fra nordsiden som gjorde dette nødvendig. Livius derimot sikter til kamper som hadde funnet sted imot Umbreerne og Etruskerne,³⁹³ to av de mer omfattende samfunnene på den italienske halvøya. Florus også hevder at det ble gjort angrep på byer som tilhørte begge samfunn fra romersk side i løpet av krigen.³⁹⁴ Dette gjør at man kan stille spørsmål til hvor mange av de gjenværende allierte som forholdt seg helt nøytrale uten å legge press på Roma for goder for ikke å bli med i krigen. Roma var på mange måter på sitt svakeste, og det var tvilsomt et bedre tidspunkt for å tvinge frem en endring enn nå om man så skulle ønske det.

Fra Cicero kan vi lese om viktigheten til *Lex Julia*. I *Pro Balbo* referer Cicero til loven som en som skapte motstand hos noen av de allierte.³⁹⁵ Cicero nevner spesifikt Napoli³⁹⁶ og Heraclea³⁹⁷ som byer som motsatte seg denne loven hvor de foretrakk å beholde den friheten de hadde gjennom alliansen med Roma ovenfor statsborgerskap. Dette tyder på at det var deler av de allierte som ikke ønsket seg statsborgerskap til Roma. En viktig ting å påpeke her derimot er at man trengte ikke å velge mellom statsborgerskap eller frihet fra Roma. Til nå

³⁸⁹ Stewart, *Managing Empire*, s. 176

³⁹⁰ Som nevnt i 4.6 er det antatt at Roma hadde flere soldater enn den italienske alliansen, men dette overtaket er ikke stort nok i min mening to å kunne vise til en knusende forskjell.

³⁹¹ Se kapittel 4.6.1.

³⁹² App. *BC*. 1.49.

³⁹³ Liv. *Periochae*. 74.5.

³⁹⁴ Flor. *Epit*. 2.18.13.

³⁹⁵ Cic. *Balb*. 21

³⁹⁶ Napoli ligger i sentral-Italia, og ikke langt sør fra Roma. Byen hadde en svært sterk gresk innflytelse og ble gjort om til en romersk koloni kort tid etter krigen mot samnittene. På tiden av forbundsfelekrigen ville Napoli ha hatt latinerrrett mest sannsynlig.

³⁹⁷ Heraclea er en kystby mye lengre sør i Italia, men er likt som Napoli en gresk koloni. Byen i dag ligger i ruiner, men vi har en rekke fortellinger derfra fra både Livius og Cicero.

har jeg sett på de allierte som valgte å gå til krig mot Roma og deres grunner for dette, men dette trenger ikke å bety at hele Italia enten ville ha det ene eller det andre. Fra hva Cicero hevder så ser det mer ut som både Napoli og Heraclea ville fortsette å være i allianse med Roma, uten å eskalere forholdet en vei eller den andre.³⁹⁸

4.7.2: *Lex Plautia Papiria*

Hvor *Lex Julia* kan bli sett på som en preventiv lov, var *Lex Plautia Papiria*, som dukket opp i år 89 f.Kr., et siste stikk mot de alliertes håp om seier mot Roma. Loven ga mulighet for statsborgerskap til de delene av de allierte som fortsatt var i krig med Roma.³⁹⁹ Den var faktisk ganske åpen i hvordan dette var mulig og krever bare at de som ville ha statsborgerskap måtte være en del av den italienske halvøya og kunne fremvise seg til en pretor i løpet av de neste 60 dagene etter loven trådte i kraft.⁴⁰⁰ Denne åpne måten å forholde seg til statsborgerskap ser nærmest usannsynlig ut når man ser på hvordan de siste 40 årene hadde vært, og man kan stille spørsmål til hvor åpen den kan sies å egentlig ha vært. Et vanlig argument som blir brukt for hvor omfattende denne loven, samt *Lex Julia* var, er den lave folketellingen som fant sted i år 86 f.Kr.⁴⁰¹ Dette kan hinte til en ide om at de allierte ikke fikk romersk statsborgerskap rett etter krigen, eller om de fikk det så var dette mer gjennom at de ble lovet det. Det er også viktig å huske at, likt som de alliertes mulige bruk av ambassadører så vet vi ikke hva *Lex Julia* eller *Lex Plautia Papiria* konkret bestod av så det er mulig at det var en avtale som de allierte den gjaldt ikke ville godta.

4.7.3: Lovenes betydning for krigen

Men til og med *Lex Plautia Papiria* så var ikke krigen helt ferdig. Det var fortsatt de som kjempet mot Roma etter denne loven. Stewart påpeker at hva som mest sannsynlig er tilfellet her er at statsborgerskap ble gitt ut litt og litt etter introduksjonen av loven, og at krig etter dette ikke nødvendigvis var noe som burde bli sett på som merkelig.⁴⁰² Han mener videre at videre kamper ikke trenger å være en krig mot okkupasjon fra Roma, ettersom *Lex Julia* gir et godt eksempel på hvordan statsborgerskap hadde eliminert trusselen for opprør blant Umbrenerne og Etruskerne.⁴⁰³ Dette mener jeg ikke er en god nok forklaring, og dytter frem

³⁹⁸ Cic. *Balb.* 28.

³⁹⁹ Dart, *The Social War*, s. 153.

⁴⁰⁰ Dart, *The Social War*, s. 171.

⁴⁰¹ Dart, *The Social War*, s. 198.

⁴⁰² Stewart, *Managing Empire*, s. 178.

⁴⁰³ *Ibid*

ideen om at alle de allierte hadde samme mål og mulighet, som ikke burde bli tatt for gitt. Stewart er derimot rask til å påpeke at om dette ikke er riktig, så må vi stille oss et spørsmål om det fantes muligheter for at det var ulike mål blant de allierte, eller at det å ha gitt ut statsborgerskap såpass tidlig i krigens periode var et tegn på svakhet, eller en innrømmelse av skyld fra romersk side.⁴⁰⁴

Bakgrunnen til hvorfor det fortsatt fantes krig etter *Lex Plautia Papiria* kan diskuteres, men er i min mening et interessant innsyn inn i de krigende italienernes tankegang. Hvis man godtar muligheten for at det var grupper blant de allierte som kjempet om frihet fra det romerske hegemoniet, så ville nå være den siste store muligheten de hadde, spesielt etter *Lex Julia*. Krigens oppstart hadde kommet på bakgrunnen av en misnøye mellom ulikhetene mellom Roma og deres allierte, og den samme motivasjonen ville tvilsomt komme igjen. Nå som de fleste romerske allierte blitt romere, og de siste gjenstående gruppene som ikke hadde blitt det ble nå nærmest omringet av romere. Om et opprør mot det romerske hegemoniet skulle feile nå, hvilket håp skulle det da være for en lignende krig i senere tid, når store deler av den italienske halvøya nå er romerske?

Jeg mener at dette er et viktig argument å tenke på, spesielt når utfallet for krigen blir beskrevet av antikke historikere til å være på grunn av de alliertes søk etter statsborgerskap. Det å ta imot statsborgerskap kan ha vært den eneste veien ut for en rekke av de krigende allierte da krigen stoppet å gi i deres egen favør, og hva dette kunne si for samfunnene deres om de valgte å fortsette å kjempe mot Roma. Som jeg har sett på så langt i oppgaven, var ikke Roma nødvendigvis et samfunn som så positivt på opprør blant sine allierte, spesielt når det å bryte ut av det romerske hegemoniet betydde krig. Selv om de fikk statsborgerskap er det ingenting som ikke tyder på at de kunne bli straffer senere, spesielt etter hvor blodig krigen endte opp med å være.

4.8: Krigens slutt

Selv om krigen varte i hva som var en relativt kort tidsperiode, så har ikke dette stoppet oss fra å sette spørsmål til når krigen kan sies å virkelig ha vært over. Tallet som ofte blir gitt varierer, og dette har ført til at krigen har blitt argumentert for å ha hatt en varighet fra alt mellom to til fem år, basert på hvilken definisjon man velger å bruke. Bakgrunnen for dette er

⁴⁰⁴ Stewart, *Managing Empire*, s. 178.

at forbundsfellekrigen, som en krig mellom de tidligere allierte med Roma og Roma selv er ganske åpen for tolkning. Det mest vanlige tallet å gi for forbundsfellekrigens slutt er år 89 f.Kr., hovedsakelig fordi det skjer såpass mye i løpet av dette året. Både *Lex Julia* og *Lex Plautia Papiria* har for det meste sin glanstid i denne perioden.⁴⁰⁵ Selv om de allierte på denne tiden fortsatt holdt territorium så faller Asculum sent i år 89.⁴⁰⁶ Dette er hva Florus vektlegger som krigens slutt.⁴⁰⁷ Fra Appian og Livius derimot så trekker de krigens slutt litt senere, med døden til Quintus Poppaedi Silo, som døde i år 88 f.Kr.⁴⁰⁸ Med *Lex Plautia Papiria* var det også tvilsomt at de allierte kunne dra inn flere allierte for å kjempe videre, iallfall ikke nok til å kunne snu krigen i sin favør.

Men hva om vi baserer oss på året hvor de allierte hadde blitt fullstendig beseiret av Roma? Det var tross alt en krig mellom Roma og deres tidligere allierte. Om man baserer sitt tidsperspektiv for krigen på dette hadde krigen en mye lengre varighet enn hva som kan sies å ha vært reelt om man fortsatt ser på forbundsfellekrigen som denne store krigen mellom Roma og deler av deres tidligere allierte. I dette tilfellet kunne man strekke krigen helt til år 87 f.Kr., da krigen blir mer eller mindre dratt inn i videre borgerkriger i Roma, mer spesifikt krigen mellom Gaius Marius og Sulla.⁴⁰⁹ På dette tidspunktet er det vanskelig å snakke mye om en videre krig mellom de gjenværende italienerne som fortsatt er en del av forbundsfellekrigen når de heller blir dratt inn i en ny borgerkrig som finner sted på den italienske halvøya. På dette tidspunktet blir det vanskelig å stille spørsmål til hvorvidt motivene som var der da forbundsfellekrigen først brøt ut var de samme. Herfra dukker det opp en par problemer med de italienerne som vi vet fortsatt er med i krigen, spesielt samnittene. Etter Sullas seier over Marius straffer han de som hadde gått mot han, og en av disse gruppene var samnittene. Dette skulle føre til at mye av de potensielle bevisene som vi kunne hatt for samnittenes motivasjoner forsvinner i løpet av denne perioden da de blir straffer såpass kraftig at veldig lite er igjen etter dem.⁴¹⁰

⁴⁰⁵ *Lex Julia* er ofte argumentert for enten å ha skjedd svært sent i år 90, eller at den også kan ha funnet sted tidlig i år 89 f.Kr.

⁴⁰⁶ Senatet også ser dette som hva som viser til at det går mot deres seier da de gir generalen som tok Asculum, Pompeius Strabo, den eneste offisielle triumfen for en seier som ble gitt gjennom hele krigen. Se Dart, *The Social War*, s. 158.

⁴⁰⁷ Flor. *Epit.* 2.18.14.

⁴⁰⁸ App. *BC.* 1.53; Liv, *Periochae.* 76. For begge er døden til Silo noe av det siste de skriver om krigen, hvor Appian også nevner at italienerne ble tatt inn i romersk statsborgerskap.

⁴⁰⁹ Dart, *The Social War*, s. 189-190.

⁴¹⁰ Salmon, *Samnium and the Samnites*, s. 30.

4.9: Konklusjon

I dette kapittelet har jeg tatt for meg utbruddet for forbundsfellekrigen, det jeg mener finner sted når de italienske allierte dreper pretor, Q. Servilius, og legat Fonteius i Asculum, samt alle de romerske beboerne som bodde der. Jeg setter dette som den aktive utbrytelsen av krigen med Romas avvisning av de allierte som det bekreftende svaret på krigens oppstart. Jeg mener at gjennom de fire delene som jeg valgte å dele kapittelet opp i så har jeg satt frem argumenter som kan brukes til å stille spørsmål om alle partene i den italienske alliansen kjempet for statsborgerskap.

I utbruddet av krigen har jeg stilt spørsmål til hvorvidt vi kan snakke om et samlet motiv fra de alliertes side. Jeg har gjort dette ved å se på bruken av Quintus Poppaedi Silo og hvordan hans motivasjoner i de antikke kildene kan ha blitt overført til andre deler av den antikke alliansen etter krigens utbrudd. Jeg har videre sett på etableringen av *Italia* og hva dette hadde å si for hvordan vi kunne se på de alliertes motiver for forbundsfellekrigen, samt hvilken strategi de tok i bruk for å forsøke å sikre seg sine mål. Jeg har også sett på mynter som jeg mener viser til et annet syn på forholdet mellom Roma og den italienske alliansen enn hva som er sammenlignbart med et ønske om statsborgerskap.

Jeg har også tatt for meg både *Lex Julia* og *Lex Plautia Papiria* og deres effekt på krigens gang, og hva dette hadde å si for de allierte. Det er imot de siste sluttfasene av krigen hvor spørsmål rundt de som ikke har valgt å ta statsborgerskap fra Roma på denne tiden, og hva deres motivasjoner kan ha vært. Det er dessverre vanskelig å sette en konkret slutt på forbundsfellekrigen da noen av partene som tok del i denne krigen var fiendtlige mot Roma i en lang periode og blødde inn i andre opprør mot Roma som var karakteriserende for tidsperioden, og som dessverre kan ha ført til at de kildene som kunne gitt oss bedre innsikt i andre sider av de alliertes kamp har blitt borte.

Kapittel 5:

Hovedkonklusjon

I de tre siste kapitlene har jeg tatt for meg kronologien av forbundsfellekrigen og hvilke årsaker som kan ha ført til at de allierte først og fremst ville gå til krig mot Roma, og videre hva de allierte ville ha ut av forbundsfellekrigen. Målet med dette kapitlet er å kunne trekke sammen det jeg har gått gjennom for å svare på disse spørsmålene og komme til en hovedkonklusjon.

For å oppsummere kronologien så begynte jeg analysedelen min ved å se på den romerske ekspansjonen av den italienske halvøya som fant sted etter Roma hadde kommet seirende ut av latinerkrigen i år 338 f.Kr. Herfra tok jeg for meg hvordan Romas motstandere ble inkorporert som allierte inn i det romerske hegemoniet, enten gjennom en *foedus* (avtale), eller *amicitia* (vennskap), og gitt en ny rolle i hvordan de var relativt til Roma. Her tok jeg for meg om de tidlige allierte ville ha statsborgerskap fra Roma og konkluderte med at i den tidlige ekspansjonen av det romerske territoriet var ikke romersk statsborgerskap like ettertraktet som det ville bli senere i romersk historie, og at det på mange måter kan se ut som at frihet er mer ettertraktet blant flere. Med andre ord var ikke romersk statsborgerskap noe de allierte ville ha fra begynnelsen av, noe som fører til at jeg ønsket å finne en tidsperiode hvor statsborgerskap ble mer gunstig.

Herfra tok jeg for meg hva jeg mener er både en viktig del av romersk historie for denne oppgaven, men også for å kunne få et bedre innsyn i forholdet mellom Roma og deres allierte, og det var å se på den andre punerkrigen fra 218-201 f.Kr. Her så jeg på hvordan flere av de romerske allierte gikk over på Hannibals side for å kjempe mot Roma, uten at dette nødvendigvis var fordi de ville bytte ut en hegemonisk leder med en annen. Jeg tok deretter for meg ettertiden av denne krigen og hvordan dette endret Romas tilnærming av statsborgerskap for de allierte, og dette førte til at statsborgerskap ikke ble like ofte gitt ut. Jeg så deretter på en rekke forskjeller mellom hva det ville si å være romersk og ikke-romersk, spesielt i forhold til den romerske hæren, og også koloniseringsprosessen og hvordan dette kostet de allierte jord som de engang hadde eid. Dette, samt en lengre periode hvor Roma og de allierte kjempet sammen, da spesielt utenfor den italienske halvøya, for å

ekspandere det romerske hegemoniet videre mot noen som ikke var en direkte trussel mot de allierte.

Her konkluderer jeg med at vi ikke kan nødvendigvis peke på et bestemt tidspunkt hvor romersk statsborgerskap ble brått svært ettertraktet. Det var heller noe som ble til over tid. Dette er ikke å si at frihet fra det romerske hegemoniet også ikke var attraktivt da forskjellen på romer og ikke-romer kunne også bli løst ved å ikke trenge å forholde seg til den romerske alliansen. Dette er hva jeg mener finner sted i Italia i de 70 årene som finner sted mellom slutten av den andre punerkrigen og mot senrepublikken og folketribunatet til Tiberius Gracchus.

På denne tiden hadde Roma slått Kartago i den tredje puniske krigen i år 146 f.Kr. og de hadde etablert seg som den dominante makten i middelhavsområdet. Krigen hadde ført til en rekke slaver som hadde blitt brukt i det romerske jordbruket, noe som førte til problemer for de romere som fikk jorden sin kjøpt opp av rikere romere og som dermed ikke kunne ta del i krigen. For å fikse dette problemet legger Tiberius Gracchus frem et lovforslag i 133 f.Kr., *Lex Sempronia Agraria*, som skulle moderere hvor mye land som skulle gå til hver romer. Foran folkeforsamlingen og gjennom å ta i bruk folket så får han denne loven gjennom, selv om senatet er for det meste imot han. Jordbruksloven går gjennom, men har som biprodukt av å trekke en del av *ager publicus* vekk fra de allierte som hadde brukt denne jorden før og ble nå dyttet av den i forhold for romere. Jeg mener at Tiberius' jordbruksreform, og at den endte opp med å kun ha noe å si for romere, var igjen noe som gjorde statsborgerskap mer attraktivt og er i min mening en av de sentrale lovene fra senrepublikken som motiverte de allierte til å se etter statsborgerskap.

Under Tiberius' tid som folketribun ble også det å ta i bruk folket for å få gjennom lovforslag en mer populær ting å gjøre, og de som tok i bruk denne politiske strategien ble kalt for *populares*. Denne politiske strategien kom til å bli brukt av en rekke politikere over de neste årene, og dette fokuset på å nå de tre sentrale politiske pressgruppene innenfor romersk politikk, som var senatet, ridderklassen, og folket, gjorde at de allierte ble dyttet litt ut på siden mens lovforslag som ble lagd for å få favør hos en av disse tre gruppene ble prioritert. Dette mener jeg igjen førte til problemer mellom Roma og de allierte, da det gjorde det vanskelig for de allierte å få noen goder, spesielt etter Tiberius' jordbruksreform som hadde kostet en rekke av dem jord.

Det blir derimot gjort forsøk på å gi de allierte statsborgerskap, men dette i seg selv er også ikke uten problemer. Det blir gjort tre sentrale forsøk på å gi de allierte statsborgerskap, og dette er gjennom Fulvius Flaccus i år 125 f.Kr., Gaius Gracchus og Flaccus i år 122 f.Kr., og til slutt Livius Drusus i år 91 f.Kr. Dette i seg selv er ikke uten problemer og jeg har allerede tatt for meg den iboende frykten blant mange i den politiske sfæren i Roma av den mulige politiske makten den politikeren som kunne gi de allierte statsborgerskap ville få. Samtidig så er også de gjentatte forsøkene på å gi de allierte statsborgerskap hva jeg vil si må ha vært en irritasjon blant de allierte som faktisk ønsket seg statsborgerskap. Det de kan se er en villighet blant noen politikere i Roma til å ville gi statsborgerskap, men disse blir også ofte drept uten å kunne fremme disse politiske lovforslagene videre.

Romas uvillighet til å gi de allierte statsborgerskap blir også ikke hjulpet da loven *Lex Licinia Mucia* blir introdusert i år 95 f.Kr., som igjen skapte et sterkt skille mellom Roma og de allierte som så etter statsborgerskap. Dette var ikke bare en blindvei på veien til statsborgerskap, men en videre hindring som truet med å sette en stopper for de alliertes forsøk. Dette viser seg best under folketribunatet til Livius Drusus, hvor Drusus inngår en allianse med lederen over marsjerne, Quintus Poppædius Silo, om at i bytte mot politisk støtte skulle Drusus hjelpe han og de allierte om å oppnå romersk statsborgerskap. Når Drusus ikke klarer å gi dette til Silo så marsjerer han og 10 000 andre mot Roma, tilsynelatende i håp om å kreve statsborgerskap gjennom vold. Dette har jeg argumentert for er på bakgrunn av *Lex Licinia Mucia* og frykten som Silo og de andre som fulgte han for å bli arrestert for å ha brutt loven, noe som kunne gjøre at de ble straffeforfulgt noe jeg mener kunne ha betydd døden for kampen om statsborgerskap, iallfall fra Silos side.

Silo og hans menn blir bedt om å dra tilbake og venter på svar fra senatet, men etter drapet på Livius Drusus ser det ut som at krig er uunngåelig. Jeg har her argumentert fra et politisk perspektiv at om man følger denne kronologien så vil jeg konkludere med at om de allierte hadde fått statsborgerskap så hadde en krig svært tvilsomt funnet sted. Dermed følger det at man kan se på dette som bakgrunnen for forbundsfellekrigens begynnelse. Statsborgerskapet i seg selv dekker en rekke grunner som jeg så på i mitt første analysekapittel, men vi kan se på dette som en løsning til disse problemene, som blir løst når de allierte blir likestilt med romerne.

Med denne konklusjonen har jeg besvart den første delen av problemstillingen min, men jeg er ikke like forberedt på å oversette svaret fra det ene spørsmålet til det andre. Hvor jeg mener at forbundsfellekrigen begynte på bakgrunn av at Roma ikke ga de allierte statsborgerskap så mener jeg at det finnes nok bevis som dukker opp i løpet av forbundsfellekrigens gang som stiller spørsmål til hvorvidt alle som var del av den italienske alliansen ønsket seg statsborgerskap.

Jeg argumenterte derfor for en rekke punkter som jeg mener setter spørsmål til om vi kan si at alle de som hadde gått til krig mot Roma gjorde dette for å få romersk statsborgerskap. Først og fremst så jeg på bruken av Quintus Poppaedius Silo og argumenterte for at hans introduksjon inn i debatten om forbundsfellekrigen var problematisk ettersom han er en av de få fra de alliertes side som vi ser motivasjonene til og at dette kunne ha blitt overført over på de andre allierte uten at dette nødvendigvis var korrekt. Dette må ses i kontekst av at kildematerialet spesifikt for de tidligere alliertes side er minimalt i denne perioden.

Videre argumenterte jeg for etableringen av byen Italia. Jeg er enig med Kendalls og Stewarts ide om *secessio* og *zugzwang* for å dra romerne inn i en lengre krig og å kunne få statsborgerskap gjennom dette. Samtidig vil jeg også konkludere med at eksistensen av Italia som en stat setter spørsmål til hvor avansert denne byen var og om den var kun ment som en midlertidig hovedstad mens krigen fant sted, eller om den var ment som noe mer permanent blir opp til den individuelle historiker, men jeg mener at det er nok spørsmål som kan stilles rundt Italias fulle bruksområde.

Det jeg mener er at av de større spørsmålene er denne oskanske mynten som jeg introduserte. Det at motivet er en okse som spiddet den romerske ulven er en klar kontrast i motiv til hva man kan forvente at noen som ønsket seg statsborgerskap ville tatt i bruk. I min mening ville en gruppe som ønsket statsborgerskap heller identifisere seg som den romerske ulven. Til en viss grad er jeg også enig i Stewarts kritikk om at man ikke kunne basere en krig på motivet på en mynt. Derimot gir den oss et sjeldent innblikk inn i et av de mer interessante gruppene i forbundsfellekrigen, nemlig samnittene, og om det skulle være et folk som var romersk-fiendtlige nok til å ikke ville ha statsborgerskap, men heller frihet, så kom det til å være samnittene. Dette er basert på deres lange kriger og generell motsettelse til Roma. Dette kan også være hvorfor det er samnittene som er en av gruppene som er lengst igjen i krigen. Problemet med å sette for mye tro på hva samnittenes mål var er at kildematerialet deres er

såpass lite, hovedsakelig fordi store deler av samfunnet deres dør ut kort tid ut i de mange krigene og opprørene som fant sted i denne perioden.

Videre så jeg på krigsforløpet mellom Roma og den italienske alliansen og hvordan denne utviklet seg. Jeg så på hvordan krigen var svært brutal og blodig er enig i at dette er en svært brutal måte å krige mot et folk som man ønsker å forene seg med. Dette må igjen bli forstått i den historiske konteksten av at de allierte på dette tidspunktet har blitt avslått statsborgerskap flere ganger, og samtidig vært annenrangsborgere på den italienske halvøya. Det er tvilsomt at på denne tiden så var det mye kjærlighet igjen for romerne.

Til slutt så jeg på hva som regnes som krigens slutt og jeg se på effekten av *Lex Julia* og *Lex Plautia Papiria*. Her konkluderer jeg med at selv om det er vanskelig å si mye om disse to lovene i forhold til motivene blant de allierte er det sikkert at disse to lovene effektivt stoppet enhver drøm om å kunne slå ut Roma som hegemonisk leder i Italia. På dette tidspunktet er det ikke like mye å håpe på når det kom til å kunne trekke inn flere allierte inn i krigen og på denne tiden hadde en rekke av generalene på den italienske siden dødd. Jeg så herfra på de siste restene av de italienske allierte, som også gjaldt sannittene, og hvordan denne krigen slutter ved å effektivt blø ut i en ny borgerkrig.

Kort oppsummert mener jeg at hvor vi kan si at forbundsellekrigen først brøt ut på bakgrunn mangel på statsborgerskap hos de allierte, så tviler jeg på at dette kan oversettes direkte til å kunne bli gitt til alle de allierte som gikk til krig mot Roma. På bakgrunn av bevis som gjør at vi kan stille spørsmål til et forent ønske blant de allierte, samt et tap av kilder som kunne gitt oss et annet innsyn har jeg valgt å konkludere med at det er gode muligheter for splittede ønsker blant de allierte og jeg velger derfor å konkludere mer nøytralt å si at under forbundsellekrigen så kjempet de allierte for sine egne interesser, om dette var å kunne forene seg med Roma og bli romerske borgere, eller om det var frihet fra Romas hegemoni.

Litteraturliste:

Antikke Kilder:

Kilder:

Appian. Roman History, Volume III: The Civil Wars, Books 1-3.26. Oversatt av Horace White. Loeb Classical Library 4. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1913.

Asconius. Asconius Pedianus, Quintus: Commentaries on Five Speeches of Cicero. Oversatt av S. Squires, Bristol Classical Press, 1990

Diodorus Siculus. *Library of History*, volume XII, Fragments of books 33-40. Oversatt av Francis R. Walton. Loeb Classical Library. Harvard University Press: 1967.

Dionysios fra Halikarnassos. *The Roman Antiquities, Volume IV*. Oversatt av Earnest Cary, Loeb Classical Library edition, 1940.

Florus. Epitome of Roman History, Book 2. Oversatt av E. S. Forster. Loeb Classical Library 231. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1929.

Titus Livius. *History of Rome*. Oversatt av Rev. Canon Roberts. New York, New York. E. P. Dutton and Co. 1912.

Titus Livius. *Periochae*. Oversatt av Jona Lendering. Oversettelse kan finnes på <https://www.livius.org/articles/person/livy/livy-the-periochae/>, 2019-2022.

M. Tullius Cicero. The Orations of Marcus Tullius Cicero, literally translated by C. D. Yonge, B. A. London. Henry G. Bohn, York Street, Covent Garden. 1856.

M. Tullius Cicero. *The Orations of Marcus Tullius Cicero*, literally translated by C. D. Yonge, B. A. London. George Bell & Sons, York Street, Covent Garden. 1891.

M. Tullius Cicero. *De Officiis*. Oversatt til engelsk av Walter Miller. Cambridge. Harvard University Press; Cambridge, Mass., London, England. 1913.

M. Tullius Cicero. *De Re Publica, De Legibus*. Oversatt av Keyes, C.W. Loeb Classical Library. London, England. 1966

Plutarch. *The Parallel Lives*, Vol. VIII. Oversatt av Barndotte Perrin. Loeb Classical Library edition, 1919.

Plutarch. *The Parallel Lives*, Vol. IX. oversatt av Bernadotte Perrin. Loeb Classical Library edition, 1920.

Plutarch. *The Parallell Lives*, Vol. X. oversatt av Bernadotte Perrin. Loeb Classical Library edition, 1920.

Velleius Paterculus. *Compendium of Roman History. Res Gestae Divi Augusti*. oversatt av Frederick W. Shipley. Loeb Classical Library 152. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1924.

Litteratur:

Badian, E. "Foreign Clientelae, 264-70 B.C." Oxford: Clarendon Press, 1958.

Beard, Mary. *SPQR: A History of Ancient Rome*. London: Profile Books, 2015.

Briscoe, John. "Supporters and Opponents of Tiberius Gracchus." *The Journal of Roman Studies* 64. 1974: 125-35. doi:10.2307/299264.

Bradley, Guy. *The nature of Roman strategy in mid-Republican colonization and road building*. I: Stek, Tesse D. and Pelgrom, Jeremia eds. *Roman Republican Colonization: New Perspectives from Archaeology and Ancient History*, Papers of the Royal Netherlands Institute in Rome, vol. 62. Rome: Palombi, s. 60-72. 2014

Brunt, P. A. *Social Conflicts in the Roman Republic*. Ancient Culture and Society. London: Chatto & Windus, 1971.

Brunt, P. A. *Italian Manpower: 225 B.C. - A.D. 14*. Oxford Clarendon Press: 1971

Cornell, Tim. "HANNIBAL'S LEGACY: THE EFFECTS OF THE HANNIBALIC WAR ON ITALY." *Bulletin of the Institute of Classical Studies. Supplement*, no. 67 (1996): 97–117. <http://www.jstor.org/stable/43767905>.

Cornell, Tim. *The beginnings of Rome: Italy and Rome from the Bronze Age to the Punic Wars (c. 1000–264 BC)*. Routledge, 2012.

Dart, Christopher. *The Social War, 91 to 88 BCE: A History of the Italian Insurgency against the Roman Republic*. Taylor and Francis, 2016.

Duncan, Mike. *The Storm Before the Storm: The Beginning of the End of the Roman Republic*. New York: Public Affairs, 2017.

Erdkamp, Paul. "SOLDIERS, ROMAN CITIZENS, AND LATIN COLONISTS IN MID-REPUBLICAN ITALY." *Ancient Society* 41 (2011): 109–46. <http://www.jstor.org/stable/44079948>.

Forsythe, Gary. *A Critical History of Early Rome : From Prehistory to the First Punic War*. Berkeley, Calif: University of California Press, 2005.

Gargola, Daniel J. "Appian and the Aftermath of the Gracchan Reform." *The American Journal of Philology* 118, no. 4 1997: 555-81. <http://www.jstor.org/stable/1562052>.

Gladhill, Bill. *Rethinking Roman Alliance: A Study in Poetics and Society*. Cambridge University Press. 2016.

Howard, Mark. "Rebel Motivations During the Social War and Reasons For Their Actions After its End". Master-avhandling ved Wright State University. 2019

Iddeng, Jon. *Romerrikets Historie: Republikkens Vekst og Fall*. Oslo: Dreyers Forlag. 2017.

- Kaplow, Lauren. *Men of the People: Popularis Ideology in Late Republican Rome*. Ph.D-Avhandling. The Pennsylvania State University. 2013.
- Kendall, Seth Lyons. *Romans, Allies, and the Struggle for the Roman Citizenship*. Ph.d-grad. University of Kentucky. 2008
- Keppie, Lawrence. *The Making of the Roman Army: From the Republic to Empire*. University of Oklahoma Press, 1998.
- Letta, Cesare, "The Marsi". i *The Peoples of Ancient Italy*, redigert av Gary D. Farney og Guy Bradley, s. 509-518. De Gruyter Inc., 2015.
- Lintott, Andrew. "Political History, 146–95 B.c." Chapter. In *The Cambridge Ancient History*, edited by J. A. Crook, Andrew Lintott, and Elizabeth Rawson, 2nd ed., 9:40–103. The Cambridge Ancient History. Cambridge: Cambridge University Press, 1994. doi:10.1017/CHOL9780521256032.004.
- Lomas, Kathryn. *Roman Italy, 338 BC-AD 200: A Sourcebook*. London: UCL Press. 1996
- Lomas, Kathryn. "Italy during the Roman Republic, 338–31b.c." Chapter. In *The Cambridge Companion to the Roman Republic*, edited by Harriet I. Flower, 2nd ed., 233–59. Cambridge Companions to the Ancient World. Cambridge: Cambridge University Press, 2014. doi:10.1017/CCO9781139424783.017.
- Millar, Fergus. "Politics, Persuasion and the People before the Social War (150-90 B.C.)." *The Journal of Roman Studies* 76. 1986: 1-11. doi:10.2307/300362.
- Mommsen, Theodor. *The History of Rome: 3*. New ed. Vol. 3. New York: C. Scribner, 1898.
- Mouritsen, Henrik. *Italian Unification: A Study in Ancient and Modern Historiography*. Bulletin of the Institute of Classical Studies. Supplement, no. 70. 1998: Iii-203. <http://www.jstor.org/stable/43768024>.
- Mouritsen, Henrik. "The Gracchi, the Latins, and the Italian Allies," in *People, Land, and Politics: Demographic Developments and the Transformation of Roman Italy 300BC-AD14*, edd. Luuk De Ligt and S. J., 471-483. Northwood Leiden 2008.

- Mouritsen, Henrik. "The Incongruence of Power: The Roman Constitution in Theory and Practice." In *A Companion to Greek Democracy and the Roman Republic*, 146-64. Chichester, UK: John Wiley & Sons, 2014.
- Murray, Robert J. "Cicero and the Gracchi." *Transactions and Proceedings of the American Philological Association* 97. 1966: 291-98. doi:10.2307/2936013.
- Mæhle, Ingvar. "Masse og elite i den romerske republikk". Oslo: Unipub Forlag. 2005
- Pellam, Gregory. "SACER, SACROSANCTUS, and LEGES SACRATAE." *Classical Antiquity* 34, no. 2. 2015: 322-34. <https://www.jstor.org/stable/26362658>.
- Pina Polo, Francisco. "The Tyranny of the Gracchi and the Concordia of the Optimates: An Ideological Construct". I *Costruire La Memoria* av Roberto Cristofoli, Allesandro Galimberti, Francesca Rohr Vio. 2016: 5-34.
- Pobjoy, Mark. "The First Italia", i E. Herring og K. Lomas', *The Emergence of State Identities in Italy in the First Millennium BC*. s. 187-211, London. 2000.
- Rich, J. W. "Treaties, Allies and the Roman Conquest of Italy." *War and Peace in Ancient and Medieval History*, 2008, 51–75. doi:10.1017/CBO9780511496301.005.
- Richardson, J. S. "The Ownership of Roman Land: Tiberius Gracchus and the Italians." *The Journal of Roman Studies* 70 1980: 1-11. doi:10.2307/299552.
- Robb, M. A., *Beyond Populares and Optimates: Political Language in the Late Republic*. *Historia Einzelschriften* 213. Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2010.
- Robb, M. A., "Optimates, Populares." *The Encyclopedia of Ancient History*, 2012, 1-4.
- Rollinger, Christian. "Amicitia", In *obo* in Classics, <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780195389661/obo-9780195389661-0353.xml>
- Roselaar, Saskia. "Public land in the Roman Republic: a social and economic history of the *ager publicus*". PhD-avhandling. Leiden University, 2010.

Rosenstein, Nathan. "*War and Peace, Fear and Reconciliation at Rome*". i *War and Peace in the Ancient World*, redigert av Kurt Raaflaub, s. 226-244. Oxford: John Wiley and Sons Ltd, 2007.

Salmon, E. T. "Notes on the Social War." Transactions and Proceedings of the American Philological Association 89 (1958): 159–84.

<https://doi.org/10.2307/283674>.

Salmon, Edward. *The Cause of the Social War*. Phoenix 16, no. 2. 1962: 107-19.
doi:10.2307/1086945.

Salmon, Edward Togo. *Samnium and the Samnites*. Cambridge: Cambridge University Press. 1967

Scullard, H. H. *From the Gracchi to Nero : A History of Rome from 133 B. C. to A. D. 68*. 3rd ed. London: Methuen, 1970.

Sherwin-White, A. N. (Adrian Nicholas). *The Roman citizenship 2nd edition*. Oxford : Clarendon Press, 1973. <http://hdl.handle.net/2027/heb.01466.0001.001>.

Steel, Catherine. *The End of the Roman Republic 146 to 44 BC: Conquest and Crisis*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2013.

Stewart, Owen. *Citizenship as a Reward or Punishment? Factoring Language into the Latin Settlement*. Journal of the Australian Society for Classical Studies; Adelaide Vol. 51. 2017: 186-201.

Stewart, Owen. *Managing Empire: Romano-Italic Relations and the Origins of the Social War*. Ph.d-avhandling ved University of Tasmania. 2019.

Tipps, G. K. "The Generosity of Public Grazing Rights under the "Lex Sempronia Agraria" of 133 B.C." The Classical Journal 84, no. 4 (1989): 334-42.

<http://www.jstor.org/stable/3297695>.

Toynbee, A. J., *Hannibal's Legacy: The Hannibalic War's Effects on Roman Life*, 2 volum. London, 1965

Tweedie, Fiona C. "Caenum Aut Caelum: M. Livius Drusus and the Land." *Mnemosyne* 64, no. 4 (2011): 573-90.

Tweedie, Fiona C. " *The Lex Licinia Mucia and the Bellum Italicum*". i: Processes of Integration and Identity Formation in the Roman Republic, Leiden, Nederland. 2012.

Yakobson, Alexander. *Elections and Electioneering in Rome: A Study in the Political System of the Late Republic*. Stuttgart: Franz Steiner Verlag. 1999.

Figurer:

Figur 1: Javier Fernandez-Vina. *Roman Conquest of Italy*. "Campaign History of the Roman Military," https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Roman_conquest_of_Italy.PNG

Figur 2: Ghey, Lines & Crawford, *A Catalogue of the Roman Republican Coins in the British Museum*, England: The British Museum. 2010.

https://www.britishmuseum.org/collection/object/C_R-12820. Copyright: The Trustees of the British Museum